

ARCHITEKTURA

STRATEGIE ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ARCHITEKTURY VE VÝUCE VÝTVARNÉ VÝCHOVY

LUCIE TIKALOVÁ
KLÁRA ZÁŘECKÁ

ARCHITEKTURA

STRATEGIE ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ARCHITEKTURY
VE VÝUCE VÝTVARNÉ VÝCHOVY

LUCIE TIKALOVÁ – KLÁRA ZÁŘECKÁ (EDS.)

HRADEC KRÁLOVÉ 2023

Publikace vznikla v rámci projektu specifického výzkumu
Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové s názvem
*Kulturní dědictví Královéhradeckého kraje jako příležitost pro edukaci
v oblasti výtvarné výchovy* (č. 2121, 2022–2023)

Editorky © Klára Zářecká, Lucie Tikalová, 2023

Autorky © Sára Kárníková, Gabriela Kašparová, Dominika Petrusová,
Lucie Tikalová, Klára Zářecká, 2023

Recenzovali:
PhDr. Aleš Pospíšil, Ph. D.
akad. mal. Gabriela Nováková, Ph. D.

ISBN 978-80-7435-921-7

OBSAH

Úvod	4
1. Architektura jako umělecké dílo a její zapojení do výtvarné výchovy	7
2. Jak číst a vnímat architekturu? Základní architektonické prostředky, klíčová témata a náměty	13
3. Gočárovo srdce v Pardubicích	53
4. Příklady dobré praxe aneb architektura v hodinách výtvarné výchovy	89
5. Architektura ve vzdělávání aneb patří architektura do vzdělávacího obsahu pro základní vzdělávání? Výzkum – výsledky a závěry dotazníkového šetření	103
Závěr	148
Seznam literatury	150
Přílohy	150

ÚVOD

Vzdělávání v oblasti architektury a veřejného prostoru je v českém prostředí dlouhodobě podceňované, přitom jsme si vědomi, že prostředí, v němž žijeme, nás i kvalitu našeho života zásadně ovlivňuje. Je zapotřebí usilovat o osvětu a vzdělávání v této oblasti všemi možnými prostředky. Začít s ní musíme již na školách, neboť poučená veřejnost, vědomá si významu architektonického a urbanistického prostředí, v němž strávíme významnou část svého života, bude vždy usilovat o jeho kvalitu, což je úkol pro každého občana.

Předkládaná publikace *Architektura – Strategie zprostředkování architektury ve výuce výtvarné výchovy* vznikla za podpory Specifického výzkumu s názvem *Kulturní dědictví Královéhradeckého kraje jako příležitost pro edukaci v oblasti výtvarné výchovy* (č. 2121, 2022–2023) Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Jejím cílem je v návaznosti na Politiku architektury a stavební kultury České republiky (PASK) upozornit na důležitost tématu vzdělávání architektury ve společnosti. Publikace je určena především pedagogům výtvarné výchovy, kteří v ní mohou nalézt základní seznámení s tématem, ale také motivaci, jak téma začlenit do výuky.

Záměrem publikace a její struktury je v praktické rovině poukázat na edukační potenciál architektury a urbanismu, zvýšit povědomí o těchto tématech jako o vhodném námětu do hodin výtvarné výchovy, iniciovat otevřenou diskusi v rámci základních škol nad vnímáním architektury v práci výtvarného pedagoga, vést kritický dialog nad smyslem architektury, která je na poli výtvarné výchovy opomíjena / upozaděna. Prostřednictvím prezentace ukázek dobré praxe může motivovat pedagogy k vhodnému uchopení tématu architektury v hodinách výtvarné výchovy.

Lucie Tikalová a Klára Zářecká

1. Muzeum východních Čech v Hradci Králové, detail fasády budovy s alegorickou sochou od S. a V. Suchardových, foto Lenka Haková, 2023.

1. ARCHITEKTURA JAKO UMĚLECKÉ DÍLO A JEJÍ ZAPOJENÍ DO VÝTVARNÉ VÝCHOVY

2. Katedrála sv. Ducha v Hradci Králové, detail gotické konzoly, foto Lenka Haková, 2023.

*„Architektura, to není kreslení. Architektura se může psát – jako báseň nebo partitura.“
(Adolf Loos)*

Architektura je uměleckou oblastí, kterou lze bezesporu velmi smysluplně aplikovat v hodinách výtvarné výchovy. Cílem tohoto textu je poukázat na edukační potenciál, který tato oblast skýtá, a zvýšit tak povědomí o architektuře jako vhodném a nosném námětu výtvarné edukace. Jak vyplývá z výše citovaného výroku, jehož autorem je jeden z nejvýznamnějších architektů své doby Adolf Loos (1870–1933), architektura s sebou přináší tvořivého ducha, propojuje umělecké obory a klade důraz jak na precizní technické provedení, tak pomáhá rozvíjet orientaci v prostoru, cit pro harmonii, rytmus a barevnost. Je podstatné iniciovat diskuzi nad vnímáním architektury v práci výtvarného pedagoga a reflektovat význam i podstatu tohoto svébytného druhu umělecké tvorby, kterou architektura nesporně je. Záměrem příspěvku je prezentovat ukázky dobré praxe, které dokládají relevantnost aplikace tématu architektury do umělecké výchovy. Prostřednictvím praktických ukázek se pokusíme motivovat výtvarné pedagogy k vhodnému uchopení námětů spojených s architekturou, a tím přispět k překonání bariér, které se s touto oblastí mnohdy pojí.

DEFINICE POJMŮ ARCHITEKTURA A URBANISMUS A JEJICH MEZIOBOROVÉ VYMEZENÍ

ARCHITEKTURA

Vymezit pojem architektura je samo o sobě poměrně složitým úkolem, neexistuje jedna jediná platná definice, která by celistvě obsáhla komplexnost tohoto termínu. Architektura je dnes disciplínou, jež se dotýká mnoha oblastí od plánování, technologie, ekonomie přes politiku, sociologii, psychologii, komunikaci až po oblasti, které jsou výtvarné pedagogice velmi blízké, a sice umění, design či estetika. Jak již bylo zmíněno, pojem architektura je v literatuře definován mnoha způsoby. Od jednoduššího vymezení *„Architektura je stavitelské umění vytvářející díla, která svým tvarem, prostorem aj. odpo-*

vídají praktickému účelu i ideovým dobovým požadavkům.“ (Diderot, 1999) až po podrobnější vymezení pojmu: „Architektura je v obecném pojetí stavebním uměním. Její rozsah sahá od urbanismu a krajiny přes stavby až po design a interiérovou architekturu. V užším významu se architektura zabývá řešením staveb a jejich okolí, výsledkem architektonické tvorby je pak stavba nesoucí umělecké pojetí či názor. Architektura musí plnit sociální, kulturní, hospodářské a environmentální podmínky a požadavky a hraje zásadní roli v úsilí o zlepšení kvality prostředí vytvářeného výstavbou. Dobrá architektura přispívá k vysoké kvalitě života a poskytuje atraktivní, funkční a harmonicky projektované stavby a okolní prostředí; vyjadřuje společnou kulturu a identitu a zároveň specifikum lokality; podněcuje uchování společenských hodnot a jejich rozvoj.“ (2014, Ministerstvo pro místní rozvoj). Pozoruhodné je, že již v 1. století př. n. l. byly formulovány základní principy stavitelství a architektury, jejichž podstata je platná dodnes. Dokladem jsou například myšlenky římského architekta a teoretika stavitelství Marca Vitruvia Pollia (80 př. n. l.–15 př. n. l.), podle kterého má být stavba dokonalá po stránce konstrukční, musí mít užitnou funkci a měla by být krásná, přičemž konečná forma stavby závisí na vyváženosti všech tří momentů. (Vitruvius, 2009)

Jak z definice architektury vyplývá, všechna tato vymezení, ať už pocházejí z doby dávno minulé, nebo ze současnosti, se přímo či nepřímo dotýkají pojmů, jako je kultura, harmonie, krása, a míří tak do oblasti umění a estetiky. Pro výtvarnou výchovu se tak otevírá prostor pro nespočet témat a námětů.

URBANISMUS

Urbanismus je nedílnou součástí architektury a můžeme jej označit za termín podřazený termínu architektura. Nejčastěji a v poněkud zjednodušené podobě bývá definován jako architektura města. Ke klasické definici urbanismu patří vymezení tohoto pojmu, jehož autorem je uznávaný teoretik a stavitel devatenáctého století Ildefonso Cerdà y Sunyer (1815–1876), jenž je považován za zakladatele moderního urbanismu. Cerdà označil urbanismus za soubor principů, zásad a pravidel, které je nutno uplatnit u staveb

a jejich souborů tak, aby nebyl narušen společenský život člověka a aby byl podporován jeho rozvoj a zlepšováno jeho bytí i společenské hodnoty. (Janata, 2018) Z jeho definice je patrný akcent na vztahovost v architektuře města, která klade důraz na člověka jako společenskou bytost. Od myšlenek architekta Ildefonse Cerdy se přesuňme do současného umění, kde se tento rys taktéž objevuje.

Prestižní ocenění *Architekt roku* před několika lety ohodnotilo uměleckou tvorbu zdůrazňující společenskou úlohu architektury a výtvarného umění. V roce 2017 odborná porota poněkud překvapivě udělila toto ocenění výtvarné umělkyni Kateřině Šedé (*1977), jejíž umělecké projekty jsou věnovány sociální sféře a zaměřují se na mezilidské vztahy. Důvody, jež vedly k udělení ceny právě pro Kateřinu Šedou, odborná porota zveřejnila následovně: *„Kateřina Šedá je jednou z nejzajímavějších současných umělkyň. Její projekty zasahují do veřejného prostoru, a především přímo ovlivňují veřejný život. Smyslem architektury je poskytovat prostorový rámec pro nejrůznější projevy života. Smyslem veřejného prostoru pak analogicky umožnit nejrůznější projevy veřejného života.“*¹ Jeden ze členů poroty, současný architekt Josef Pleskot, k ocenění Šedé dodává: *„To, co dělá Kateřina Šedá, to není architektura. Kateřina se zabývá vztahy mezi lidmi, a to je to, z čeho architektura vyrůstá. Je to nesmírně důležitá činnost a architektky a architekti by ji měli znát. Porota se rozhodla využít svobody, kterou jí udělují velkorysá pravidla soutěže, a přes název „Architekt roku“ se rozhodla poprvé v historii udělit cenu někomu, kdo nezáskal vzdělání na vysoké škole architektury. A to proto, že si práce Kateřiny Šedé nesmírně váží a doufá, že i toto ocenění částečně poslouží k většímu informování o její činnosti.“* (Pleskot, 2018) Blízkost a vzájemná symbióza architektury a výtvarného umění je patrná nejen z odůvodnění porotců zmíněného ocenění, ale vypovídá o ní především umění samotné, ať už v podobě ikonických staveb světové architektury, nebo prostřednictvím nej kvalitnějších výtvarných děl současnosti i minulosti, které pro pedagogy představují velkou inspiraci nejen do hodin výtvarné výchovy.

¹ Architekt roku – Kateřina Šedá. <https://architektroku.cz/aktuality/detail?id=15929> [citováno 2023-10-23].

VÝZNAM ARCHITEKTURY PRO ŽIVOT / JAKOU ROLI HRAJE ARCHITEKTURA V NAŠEM ŽIVOTĚ?

ARCHITEKTURA A WELL-BEING

Celostní přístup ve vzdělávání představuje moderní směr, který je známý pod označením well-being. Tento pojem je nejčastěji definován jako osobní pohoda, která je velmi úzce spjatá s pocitem štěstí a spokojenosti. (Kebza, Šolcová, 2003). S ohledem na množství času, který děti ve školním prostředí tráví, se čím dál více well-being dostává do spojitosti se školou, tedy s výchovou a vzděláváním. Well-being je směr, který učí, reflektuje a zajišťuje určitou kvalitu. Jak často žáci ve škole zažívají pocit osobní pohody a štěstí? Výzkumy dokládají, že nízká míra osobní pohody a spokojenosti má klíčový význam ve vývoji osobnosti dítěte a působí negativně nejen na rozvoj inteligence, ale také na jeho kreativitu a výkon ve škole. V opačném případě vysoká míra spokojenosti a pohody u školního dítěte působí jako ochrana či obrana proti negativním vlivům a pozitivně ovlivňuje celkové prospívání dítěte ve škole, a to jak v oblasti studijních výsledků, tak v oblasti prožívání pozitivních mezilidských vztahů s vrstevníky i autoritami (učiteli, rodiči). To vše se odráží ve formování pozitivního postoje jedince ke škole, potažmo k vzdělávacímu systému. (Clarke, 2020). Jakou spojitost má architektura s pocitem osobní pohody? Právě osobní pohodu a spokojenost spoluvytváří prostředí, které nás obklopuje. Žáky a studenty bezpochyby ovlivňuje atmosféra místa, harmonie prostoru, kde pracují a vzdělávají se. Klíčovou roli v pedagogickém procesu nesporně hrají vztahy ve školním prostředí, a to na všech úrovních učitel–žák, žák–žák, žák–skupina (školní třída), žák–instituce (škola) apod. Tyto důvody by měly školu vést k tomu, aby u žáků rozvíjela vnímání a schopnost naslouchat vzájemné symbióze osobní pohody člověka a prostředí, které ho obklopuje a ve kterém se pohybuje. Jak velká pozornost je ve vzdělávání věnována právě této oblasti? Jak dalece škola žáky rozvíjí v citlivosti na vnější prostředí? Jsou si žáci vědomi, že jsou spolutvůrci světa, který je obklopuje? Jsou ve škole dostatečně podporováni a motivováni k aktivnímu přístupu při spoluvytváření svého okolí? Právě oblast architektury je nosným tématem a prostředníkem, který pedagogům

může v jejich snaze pomoci. Well-being se zcela přirozeně dostává čím dál častěji na pole pedagogiky a dá se předpokládat, že s výhledem do budoucna bude vyvíjen čím dál silnější apel na osobní pohodu žáka, která by měla být společným zájmem všech zúčastněných ve výchovně-vzdělávacím procesu, neboť významně přispívá k úspěšnému dosažení výchovně-vzdělávacích cílů a zajišťuje vzdělávacím výstupům patřičnou kvalitu.

PROČ PRÁVĚ ARCHITEKTURA PATŘÍ DO ŠKOLY?

Příčin, které vedly k záměru poukázat na edukační potenciál architektury, je hned několik. Na úvod se nabízí zmínit její aktuálnost. S architekturou se setkáváme neustále, jsme s ní v každodenním kontaktu, obklopuje nás. My všichni architekturu vytváříme – budujeme svá obydlí, přímo či nepřímo se podílíme na stavbě veřejných budov, formujeme veřejný prostor, navazujeme a kultivujeme vztahy. Každodenně míváme architektonické objekty, jejichž estetická nebo funkční kvalita je různorodá. Hodnotu a kvalitu architektury vědomě či nevědomě vnímáme, ovlivňuje nás. Architektura je ukazatelem úrovně dané společnosti, demonstruje funkčnost, kulturní identitu, její vyspělost – ať už vztahovou, politickou, nebo hospodářskou. Architektura hraje zásadní roli v úsilí o zlepšení životního prostředí. Je to prostor, který prezentuje kulturní dědictví dané země, kultivuje vkus. Ve všech zmíněných oblastech lze spatřit silný edukační potenciál (ekologická témata, téma vkusu–nevkus, klíč v umění, reflexe politických témat v umění a mnohá další).

ARCHITEKTURA A RÁMCOVĚ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Architektura nemá ve vzdělávacím systému zakotvené pevné místo. V aktuálním znění rámcového vzdělávacího programu² (dále jen RVP) pro základní vzdělávání je pojem „architektura“ zcela vynechán. S architekturou jako tématem se v tomto kurikulárním dokumentu můžeme setkat ve třech vzdělávacích oblastech. Tou první je *Člověk a jeho svět*, který náleží na první stupeň základní školy, druhou oblastí, se kterou se žák setká na druhém stupni základní školy, je *Člověk a společnost*, kam náleží předměty dějepisu a výchova k občanství, a konečně třetí vzdělávací oblastí, která postihuje oba stupně základního vzdělávání, je *Umění a kultura*, ta zahrnuje výtvarnou a hudební výchovu. (RVP, 2021) Z kurikulárního dokumentu RVP ZV je evidentní, že téma architektury je ve vzdělávacím systému začleněno nesystematicky, bez kontextů. Například dějepis architekturu postihuje z hlediska historického vývoje a z pohledu faktografie, a naopak výtvarná výchova je cílena na estetickou stránku architektury. „*Výuka architektury na školách chybí. Je to přitom jediný způsob, jak naučit děti chápat vztah člověka k prostoru. Děti se v tomto oboru mohou učit pohledu na svět jako celek a hledat souvislosti.*“ Ondřej Liška.³ Žáci a studenti nejsou dostatečně vedeni k rozvoji základního povědomí o kvalitě prostředí, k rozvíjení představivosti, estetického a prostorového vnímání, k pochopení tvorby urbanistického prostředí a utváření vztahu k veřejnému prostoru pro život. Absence architektury ve vzdělávacím systému se spolupodílí na nedostatečné výchově k občanské odpovědnosti, a tím zabraňuje žákům v seznamování se s vlastními možnostmi zásadně zasahovat do veřejného prostoru a učit se dialogu.

Chybějící metodika pro učitele přispívá k nejistotě pedagogů téma architektury

² V roce 2021 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky revidovaný Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (vycházelo z RVP ZV roku 2017). Cílem revize bylo modernizovat obsah vzdělávání tak, aby odpovídalo dynamice a potřebám 21. století. Nový RVP ZV zavádí vzdělávací oblast Informatika a rozvoj digitální gramotnosti žáků zařazuje na úroveň klíčové kompetence. Dostupné ze zdroje: RVP pro základní vzdělávání, Národní pedagogický institut České republiky (dříve Národní ústav pro vzdělávání) (nuv.cz).

³ Ministr školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v letech 2007–2009.

účinně zapojit do své výuky. Mnozí pedagogové přesně nevědí, co si pod pojmem architektura mají představit a jakým způsobem téma aplikovat do výuky. Otázkou zůstává, zda je nezbytně nutné, aby pojem architektura v RVP ZV figuroval. Možná by stačilo pouze v obecnější rovině promítnout do dokumentu obsahovou náplň architektury a pomocí publikování podrobných metodických materiálů napomoci ke kvalitní aplikaci tématu architektury do pedagogické praxe a poté již nechat na škole či pedagogovi možnost svobodné volby?

REŠERŠE ARCHITEKTURY / KRITICKÉ ZHODNOCENÍ DIDAKTICKÉ LITERATURY ZAMĚŘENÉ NA ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ARCHITEKTURY

INSPIRACE ARCHITEKTUROU – KDE A JAK?

V návaznosti na kurikulární dokumenty vztahující se k formálnímu vzdělávání se dostáváme do neformální oblasti. I ta může být velmi inspirativní a přínosná pro pedagogickou praxi. Čím dál častěji se můžeme ve veřejném prostoru setkávat se snahami popularizovat architekturu, dávat ji do kontextu s výchovou a vzděláváním. Dokladem toho jsou publikace věnované architektuře, které mají určitý edukační charakter a zprostředkovávají nejen architekturu, ale také urbanismus nebo design, a to čtenářům různých věkových kategorií. Patří sem například tyto zdroje: *Od jeskyně ke katedrále* (Ondřej Šefců, 2014), *D.O.M.E.K* (Aleksandra a Daniel Mizieliński, 2014), *D.E.S.I.G.N* (Ewa Solarzová, 2015), *K čemu jsou architekti* (Ondřej Dušek, Karolína Jirkalová, 2018), *Objevujeme architekturu* (Eduard Altarriba a kol., 2019), *Město pro každého: manuál urbanisty začátečníka* (Okamura a kol., 2020) a další. Aktuálně jsou činné v českém prostředí také různé iniciativy, neziskové organizace nebo sdružení věnující se architektuře, i ty mohou být inspiračním zdrojem pro učitele (nejen) výtvarné výchovy. Mezi ně patří například mezioborová komunikační platforma a vzdělávací portál *Architekti ve škole*⁴, které pod-

4 <https://www.architektiveskole.cz/> [citováno 2023-9-2].

porují vzdělávání dětí od nejútlejšího věku v tématech architektury, urbanismu a prostorového plánování. Na rozvoj městské zeleně a podporu měst se zapojením obyvatel se soustřeďuje nadace *Proměny*⁵, jež rozvíjí povědomí o architektuře, krajinné tvorbě a vlivu prostředí na člověka. Sdružení nazvané *Kruh*⁶ pořádá zážitkové workshopy, pomocí nichž se snaží vytvářet místa pro setkání s prostorem.

Veškerá tato iniciativa (publikační, aktivistická) vytváří podnětné prostředí a záze-
mí pro tvorbu edukačních materiálů směřujících do oblastí školního prostředí.

ARCHITEKTURA VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ

Z výše uvedených vzdělávacích oblastí (*Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Umění a kultura* viz kapitola 3) je patrné, že v rámci architektury lze velmi účinně rozvíjet mezipředmětové vztahy. Architektura je tedy téma, které je ideální například pro uplatnění projektové metody, jež je charakteristická právě rozvojem mezipředmětových vztahů. Uplatnění projektové metody ve výtvarné výchově má svoji dlouholetou tradici. (Roeselová, 1997), (Stehlíková Babyrádová, 2015) Ve výtvarné výchově jsou v posledních letech patrné snahy o uchopení tématu architektury v pedagogické praxi, což vyplývá mimo jiné i ze stále častějšího zaměření vysokoškolských závěrečných prací budoucích výtvarných pedagogů na oblast architektury⁷.

Nicméně přes velmi přínosné snahy všech zdrojů a iniciativ (viz kapitola 3.1) stále nenalzáme cíleně zaměřený didaktický materiál určený výtvarné výchově a účelně aplikující téma architektury do školní praxe. Kvalitní metodická opora určená výhradně výtvarným pedagogům stále chybí. Zprostředkování architektury a jejích komplexních prostorových, sociálních, tvůrčích souvislostí a východisek je důležitým úkolem. Cílem

5 www.promenyproskoly.cz [citováno 2016-4-27].

6 <https://kruh.info/> [citováno 2023-8-23].

7 BOUDKOVÁ, Kristýna. Postavení architektury ve výtvarné výchově se zaměřením na 1. stupeň základní školy. Hradec Králové, 2020 [cit. 2021-10-25]. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Lucie Tikalová, Ph.D. Dostupné ze zdroje: <https://theses.cz/id/koaevg>.

zacomponování architektury do výtvarné výchovy není vychovávat architekty, ale zprostředkovávat aspekty prostoru a rozvíjet jeho vnímání – vždy s ohledem na věková specifika žáků a v daném kontextu zadání. Je nutné respektovat vývojová specifika žáků a studentů při vnímání a chápání architektury a následném zapojení do hodin výtvarné výchovy u jednotlivých stupňů škol. Na téma architektury lze také pohlížet v souvislosti s ontogenezí dětského výtvarného projevu. Vnímání prostoru v rámci vývoje dětského výtvarného projevu je pro všestranný rozvoj osobnosti dítěte nepostradatelný. Architekturu lze chápat jako atraktivní výtvarný námět, jako příležitost pro prostorovou tvorbu, která je stále ještě opomíjenou součástí výtvarné výchovy. Dalším důvodem, proč zapojit téma architektury do výtvarné výchovy, je tak fakt, že podporuje všechny smysly – zrak (vnímání barev, tvarů, kompozic), hmat (různorodost materiálů, povrchů), sluch (akustika prostoru), čich (vůně materiálu, vlhkost vzduchu). Záměrem výtvarné výchovy je rozvíjet obecné architektonické, urbanistické a tvůrčí povědomí, a tím také rozvinout zájem o přirozený životní prostor. Je nezbytné realizovat takovou výuku, která prostřednictvím metod rozvíjí žakovu kreativitu, podporuje koncepční řešení, je navržena hravě, realisticky a využívá experiment.

2. JAK ČÍST A VNÍMAT ARCHITEKTURU? ZÁKLADNÍ ARCHITEKTONICKÉ PROSTŘEDKY, KLÍČOVÁ TÉMATA A NÁMĚTY

4. Galerie moderního umění v Hradci Králové, detail fasády budovy, foto Lenka Haková, 2023.

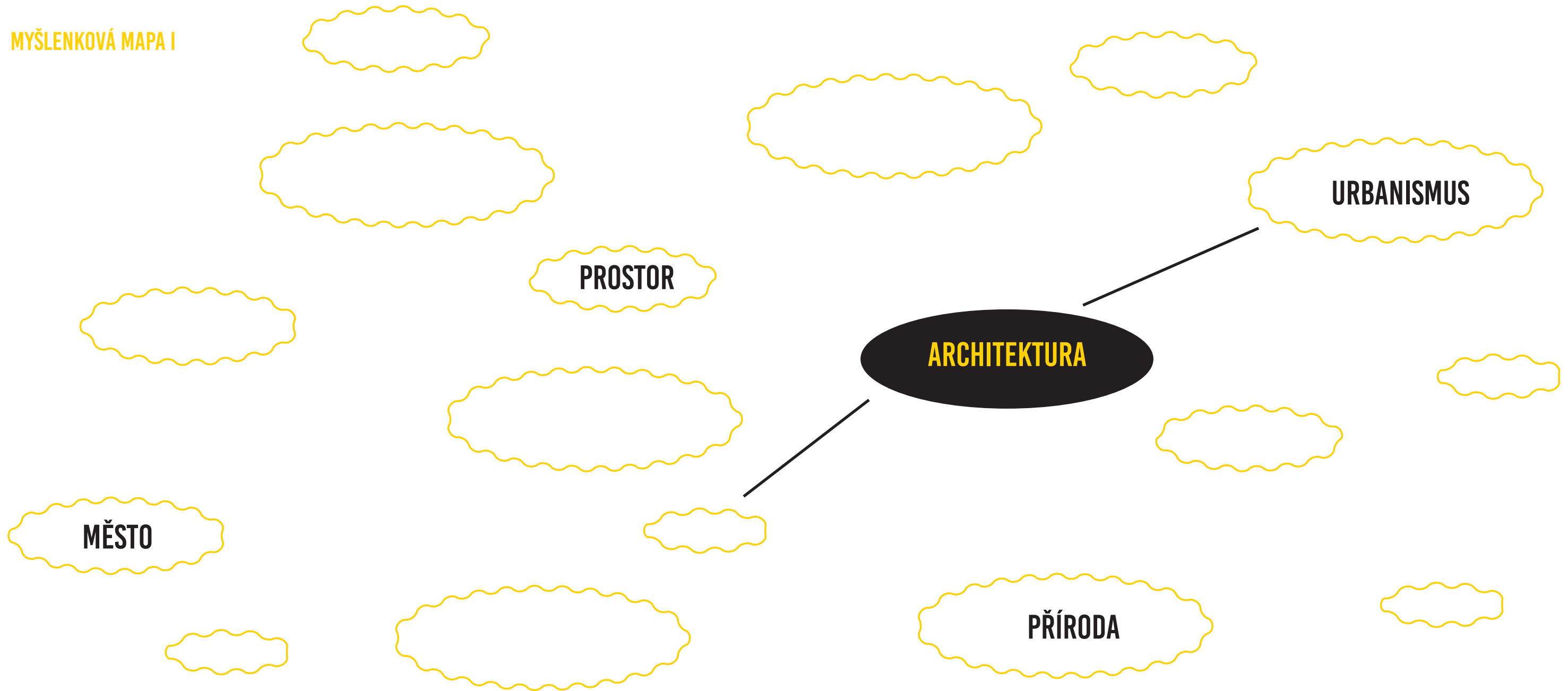
Architektura a urbanismus byly, jsou a jistě také budou ukazatelem politické, hospodářské i sociologické vyspělosti každé společnosti. Architektura zaujímá v běžném životě každého z nás významné místo. V současné době je komplexní disciplínou, která v sobě zahrnuje plánování, technologie, konstrukce, stavební management i témata ekologická, ekonomická, politická, sociologická, psychologická a umělecká. Kvalitní a inspirativní architektura dokáže náš život obohatit.

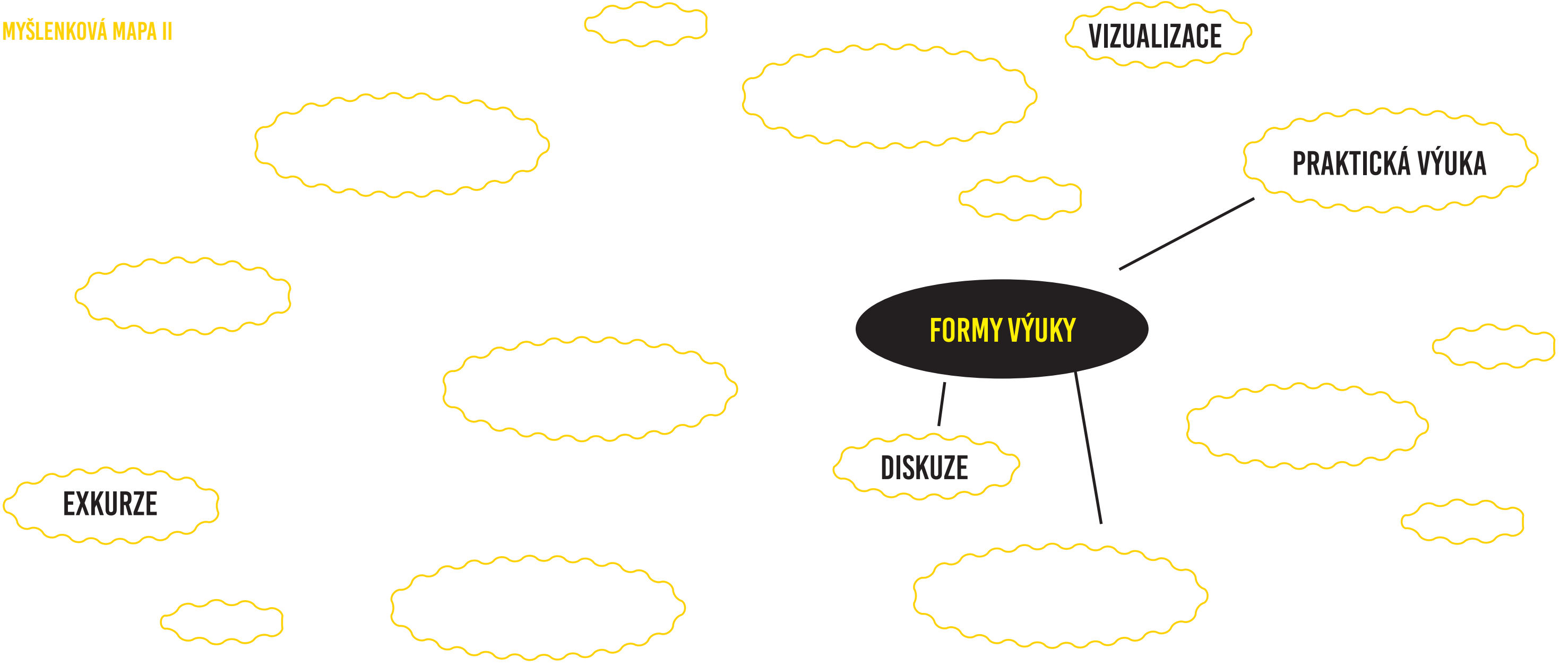
Vnímání prostoru patří k prvotním životním zkušenostem člověka. A tak se architektura jeví jako téma vhodné pro rozvíjení dětské kreativity, experimentování s výtvarnými prostředky, materiály a technikami a zároveň nabízí prostor, jak naučit studenty kriticky přemýšlet o prostředí, ve kterém žijeme a jehož jsme součástí. Hovoříme-li o architektuře, vybaví se nám nejen jednotlivé budovy, historické památky, obytné domy, technické a užitkové stavby, ale i celé urbanistické komplexy – města. S vnímáním architektury je spojeno množství otázek, které mohou být motivací k výuce: *„Jaké jsou funkce architektury? Co všechno se dá objevit, když se díváme na architektonické dílo? Působí architektura na člověka svou fyzickou podstatou, prostřednictvím materiálů a detailů? Jakým tvůrčím způsobem lze uchopit téma architektury ve výtvarné výchově?“*

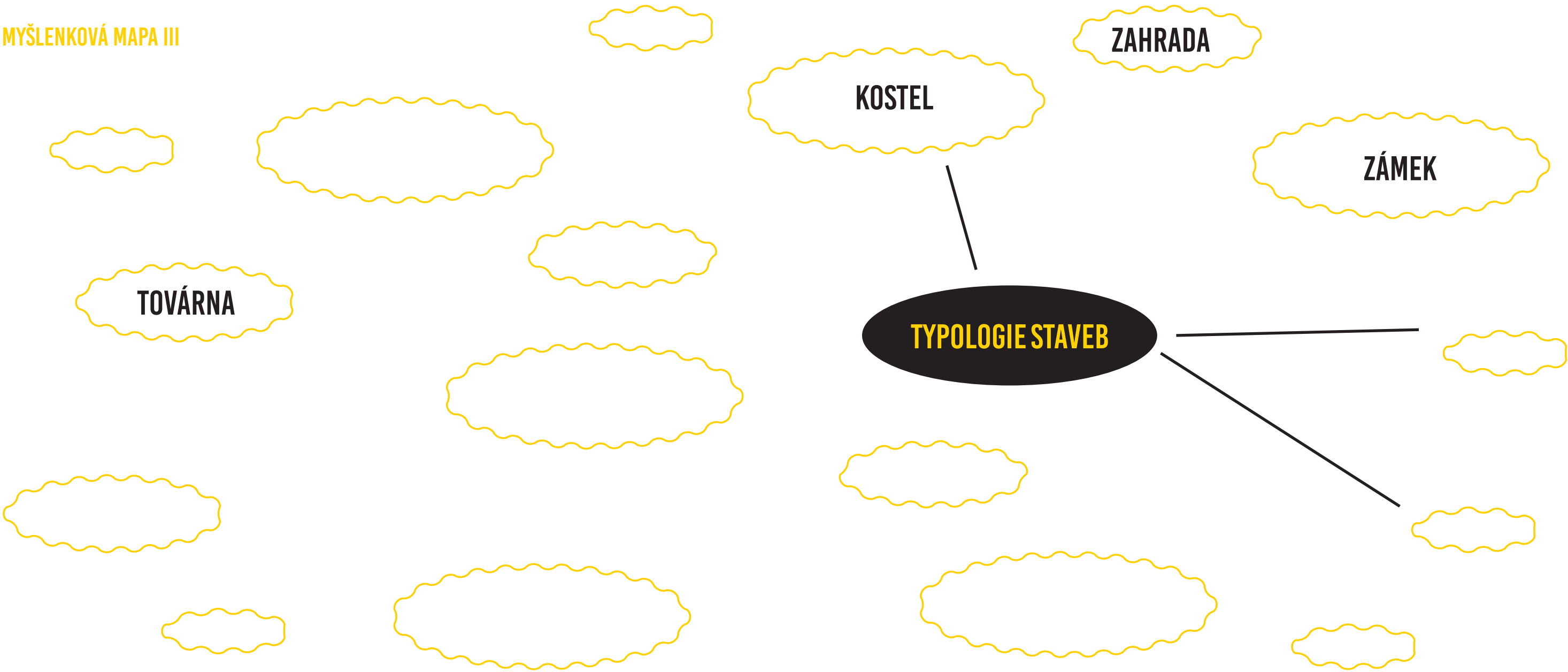
Je vhodné vybraná inspirativní architektonická místa s žáky fyzicky navštěvovat, seznamovat je s vybranými architektonickými realizacemi, ale i s životy inspirativních architektů. Úkolem každého pedagoga je zvolit vhodné metody na zprostředkování a interpretaci architektonických realizací. Architekturu lze studovat na základě skutečnosti, kdy ji žáci mohou kreslit, malovat, zhotovovat modely konkrétních staveb, zaznamenávat jejich proměny pomocí fotografie. Pro rozvoj dětské imaginace a experimentování jsou vhodné metody vizualizace, modelování i tvorby scénografií. Ke klíčovým tématům, která je možné ve výuce výtvarné výchovy rozvíjet, jistě patří studium prostoru, formy, funkce, proporcí, světla, detailů, materiálů, barevnosti a jiné. Zásadní oblastí pro vnímání architektury je zájem o prostorové vztahy v rámci urbanismu a vedení žáků ke kritickému zamyšlení nad vlivem stavební činnosti na krajinu, prostor, v němž žijeme, i nad udržitelností.

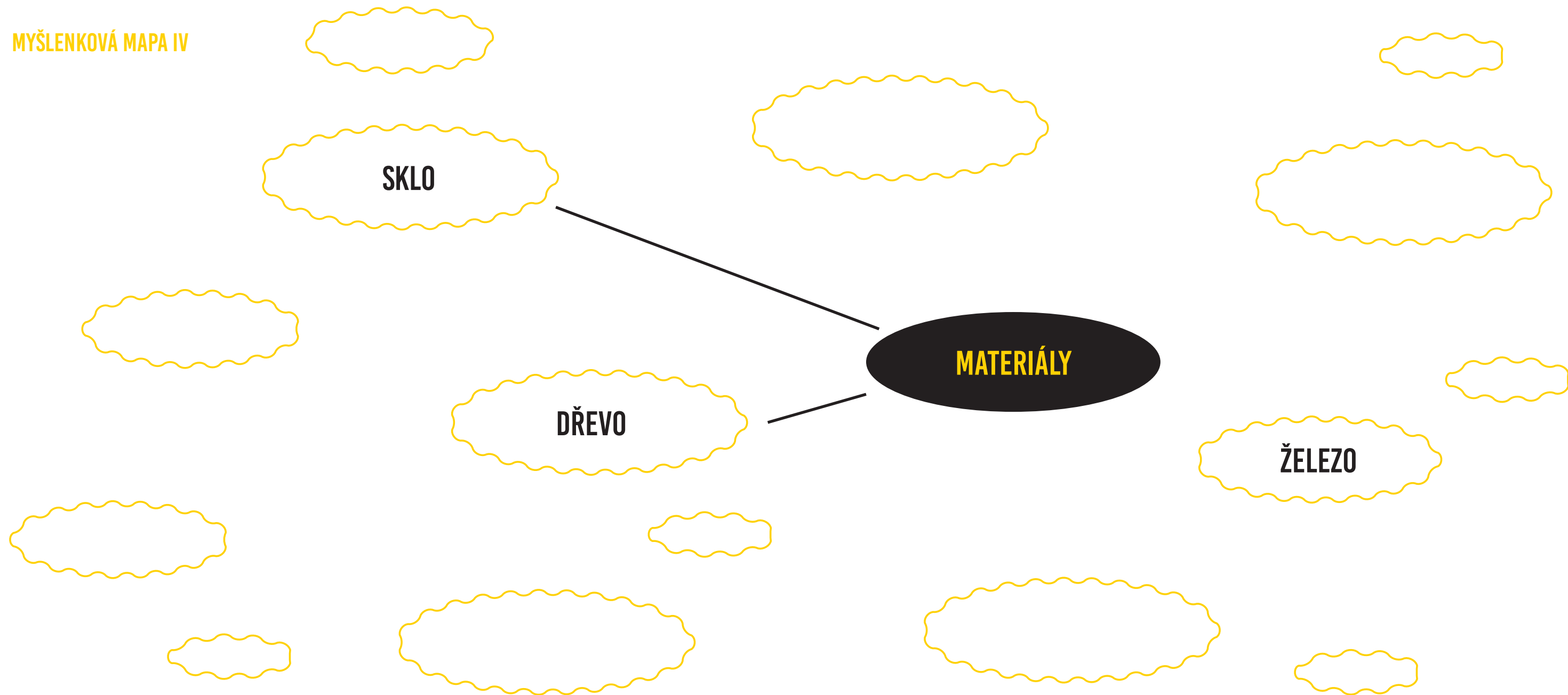

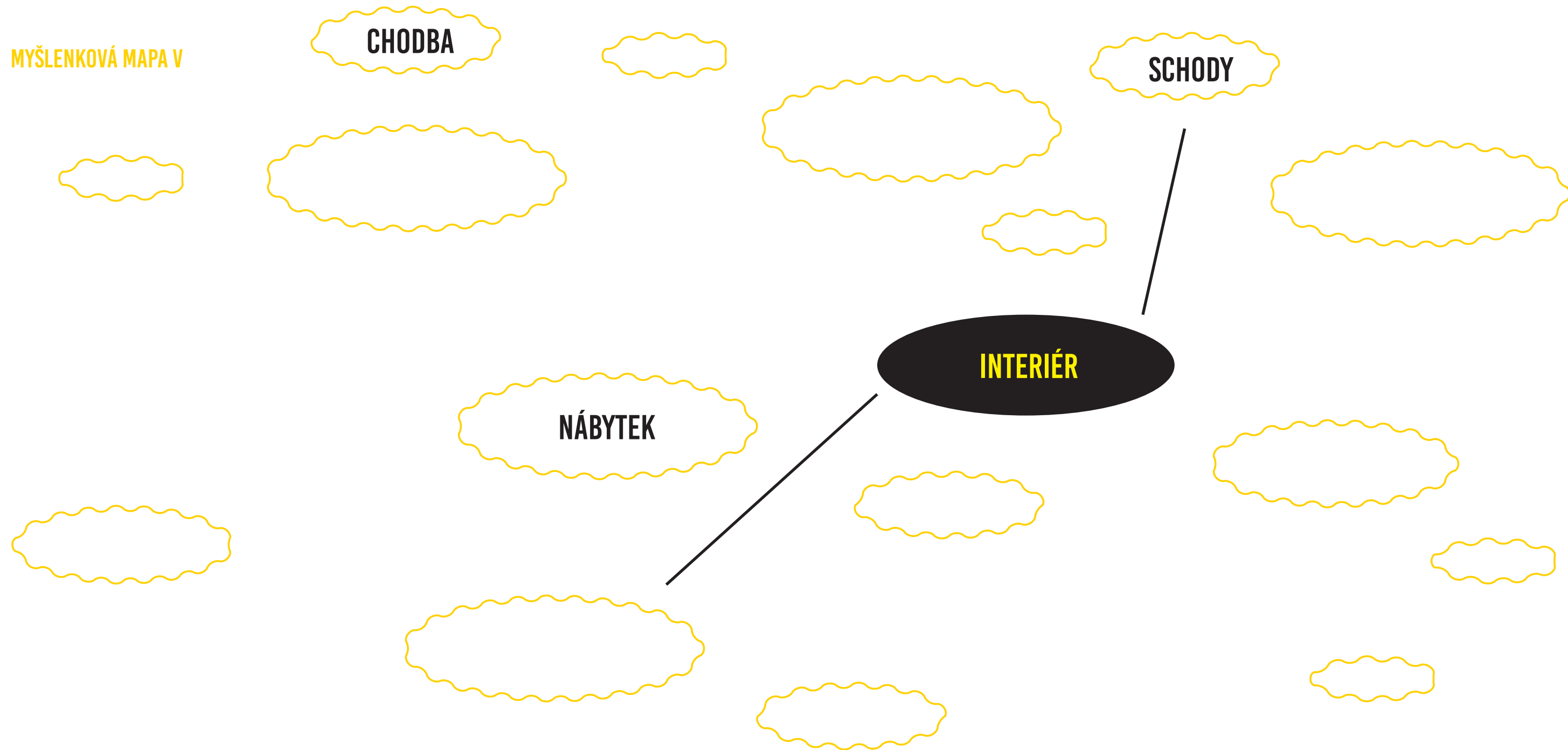
MYŠLENKOVÁ MAPA I

JOSEF GOČÁR A HRADEC KRÁLOVÉ – ARCHITEKTURA A VEŘEJNÝ PROSTOR V UMĚLECKÉM VZDĚLÁVÁNÍ

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ ARCHITEKTURY ŽÁKŮM A STUDENTŮM

Zprostředkování architektury v prostorových i sociálních souvislostech je důležitým úkolem (nejen) pro výtvarné pedagogy. Je nezbytné, aby u studentů a žáků docházelo ke zvýšení obecného architektonického a urbanistického povědomí. *„Děti potřebují prostor, který mohou využívat, přeměňovat a utvářet pomocí vlastních schopností a možností.“*⁸

Motivací k přemýšlení o architektonické tvorbě byla pro studenty ve věku 8–12 let osobnost Josefa Gočára (1880–1945), který byl jedním z nejvlivnějších českých architektů 20. století. Studoval v ateliéru Jana Kotěry na ČVUT a na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Je považován za průkopníka kubismu v architektuře. Kubistická architektura je ryze českým fenoménem. Po první světové válce navrhl Josef Gočár novou urbanistickou koncepci města Hradce Králové a vytvořil *„moderní město otevřené čerstvému vzduchu“*. Mezi Gočárovy nejvýznamnější projekty patřil regulační plán města, výstavba královéhradeckých školských komplexů a církevních staveb apod.

Výtvarně-didaktický projekt inspirovaný osobností architekta Josefa Gočára byl zaměřen na osvětlení pojmů – veřejný prostor, architektura a umění. Projekt se zabýval aktivním zkoumáním a analýzou veřejného prostoru, inspiračními zdroji v Gočárově architektuře realizované v Hradci Králové a vymezením veřejného prostoru v souvislosti s městem, přírodou a identitou obyvatel města. Cílem projektu bylo hledání nových forem zprostředkování architektury dětem a mládeži v konkrétní lokalitě. Projekt podpořil rozvoj kreativity, fantazii, skupinovou dynamiku a uvědomělé vnímání.

⁸ Martina Nadasky, Zprostředkování architektury dětem a mladým lidem, s. 2.

PO STOPÁCH JOSEFA GOČÁRA HRADEC KRÁLOVÉ

Jaké jsou funkce architektury? Co všechno se dá objevit, když se díváme na architektonické dílo? Působí architektura na člověka svou fyzickou podstatou, prostřednictvím materiálů a detailů? Jakým tvůrčím způsobem lze uchopit téma architektury ve výtvarné výchově? Architektura je tématem vhodným pro rozvíjení kreativity, experimentování s výtvarnými prostředky, materiály a technikami, a především nabízí prostor, jak kriticky přemýšlet o prostředí, ve kterém žijeme a jehož jsme součástí.

Hovoříme-li o architektuře, vybaví se nám nejen jednotlivé budovy, historické památky, domy, ale i jejich komplexy. S žáky je vhodné vybrat inspirativní architektonická místa fyzicky navštěvovat, seznamovat je s vybranými architektonickými realizacemi, ale i s životy jejich architektů. Je však úkolem každého pedagoga zvolit vhodné metody na zprostředkování a interpretaci architektonických realizací. Architekturu lze studovat na základě skutečnosti – žáci ji mohou kreslit, malovat, zhotovovat modely konkrétních staveb, zaznamenávat jejich proměny pomocí fotografie. Ke klíčovým tématům, která je možné z hlediska realistického vnímání architektury ve výuce výtvarné výchovy rozvíjet, jistě patří studium prostoru, formy, funkce, proporcí, světla, detailů, materiálů, barevnosti a jiné.

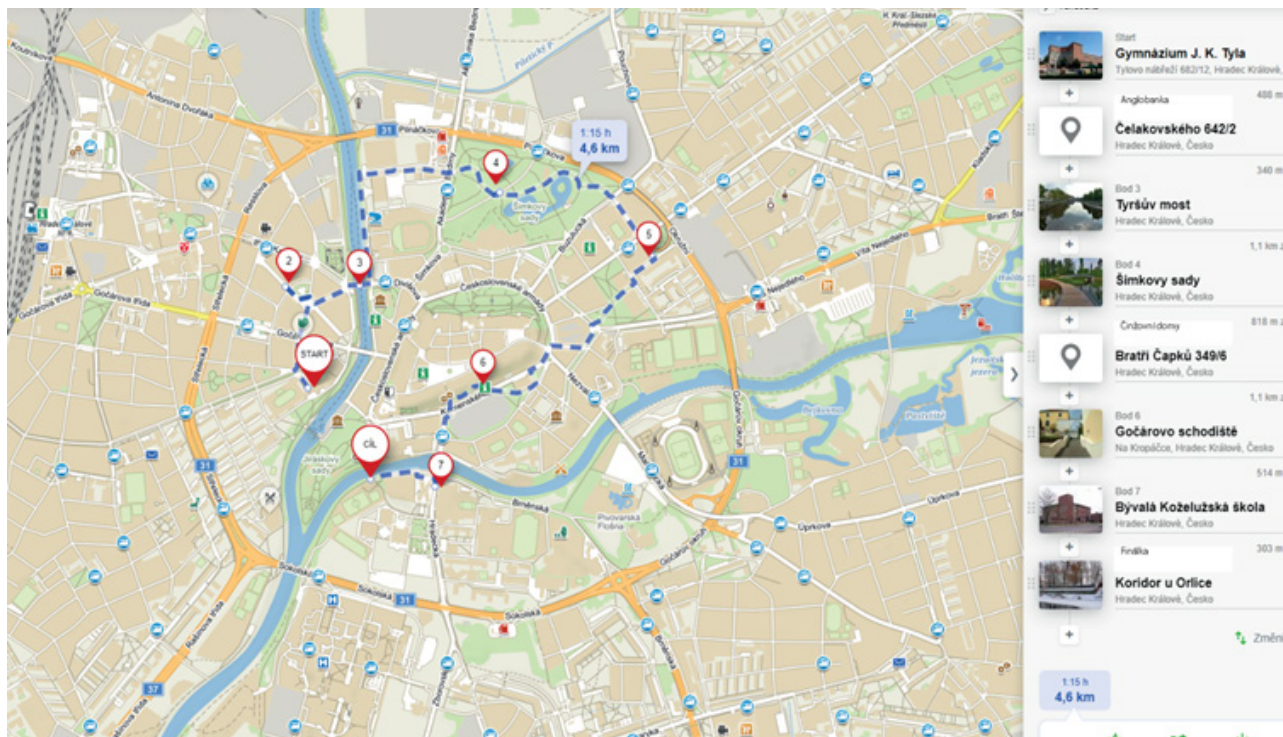
Zásadní oblastí pro vnímání architektury je zájem o prostorové vztahy v rámci urbanismu a vedení žáků ke kritickému zamyšlení nad vlivem stavební činnosti na krajinu, prostor, v němž žijeme, i nad udržitelností.

Vnímání veřejného prostoru prostřednictvím smyslů je jednou ze základních a od útlého věku rozvíjených životních zkušeností. Neustále jsme obklopeni prostorem, který zásadně ovlivňuje naši pohodu a naše sociální vztahy. Architektura je nedílnou součástí prostoru, vizuálního světa a lidské existence. Její funkce je nejen utilitární, ale také umělecká. Má specifické vlastnosti, které ji spojují s vizuální kulturou a utvářejí vizuální vnímání člověka-obyvatele. Podpora rozvoje znalostí o architektuře je důležitá pro celou společnost. Přispívá k podněcování zájmu veřejnosti o kvalitu prostředí, kvalitu bydlení. Podporuje vnímání architektury jako stávající i budoucí součásti našeho kulturního dědictví.

GEOCASHING – INTERAKTIVNÍ PROCHÁZKA PO STOPÁCH JOSEFA GOČÁRA V HRADCI KRÁLOVÉ

Petra Höhneová, Lucie Jiroušková, Tereza Nováková,
Eliška Novotná, Daniela Remešová (2020)

Interaktivní procházka podle GPS souřadnic pro žáky základních škol s plněním hádanek a výtvarných úkolů zaměřených na vybrané architektonické realizace J. Gočára. Cílem bylo seznámení s lokalitou, jejím historickým prostředím a snaha o pochopení principů Sledování proměn architektury v rámci časového vývoje.

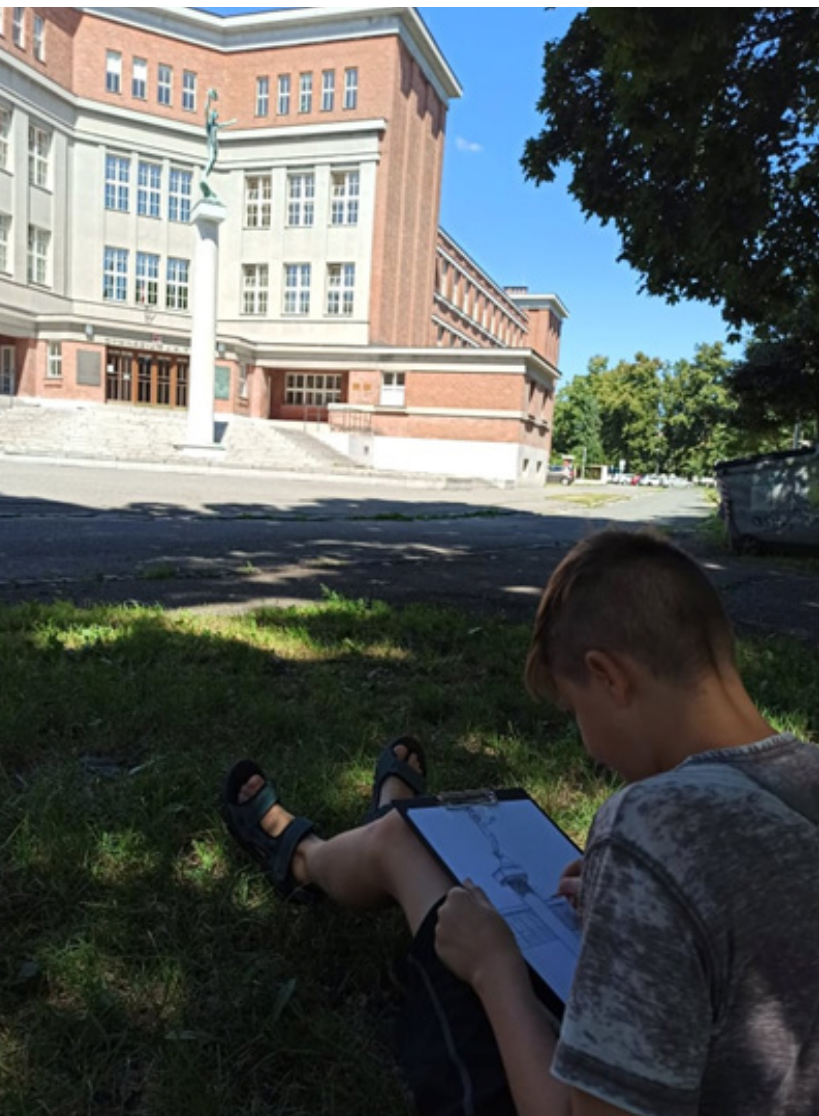
6. Interaktivní procházka po stopách Josefa Gočára v Hradci Králové, mapa s trasou, 2023.

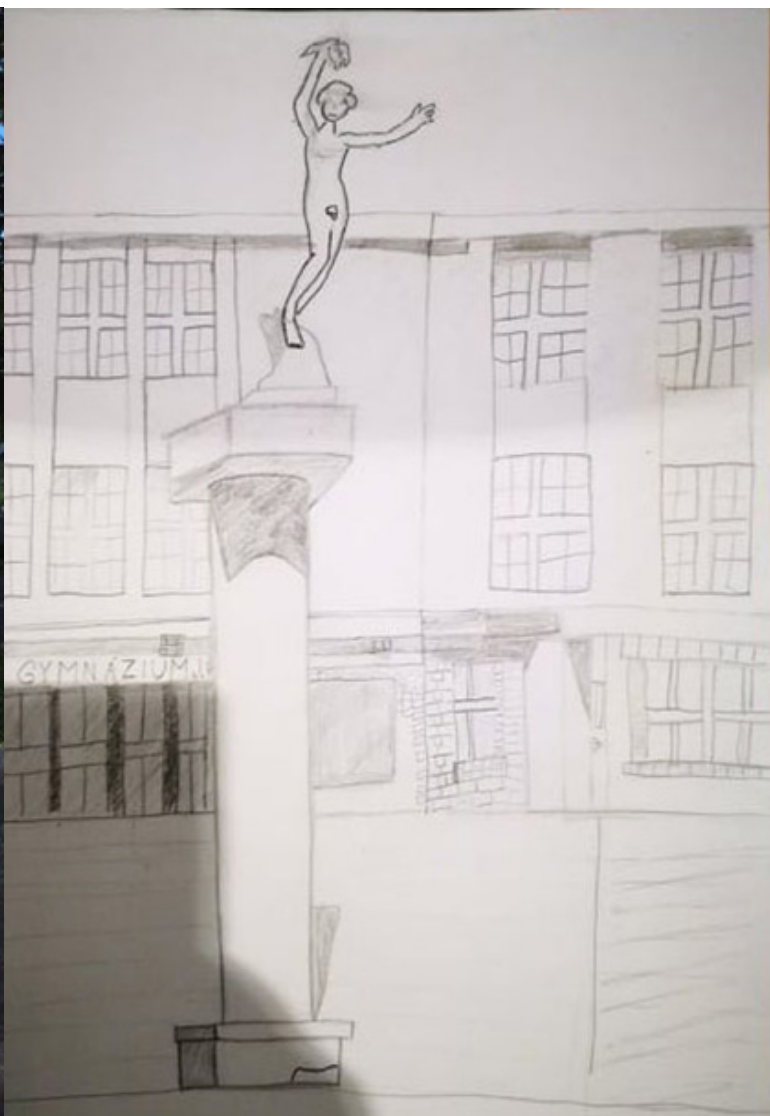
7. Mapa Hradce Králové s fotografiemi sochařských realizací, koláž, žákovská práce, 2023.

ARCHITEKTONICKÁ KRESBA

Studijní/architektonická kresba vybraných architektonických realizací Josefa Gočára v Hradci Králové. Cílem bylo uvědomění si prostorových vazeb architektury, městské krajiny a přírody. Technika kresby umožnila rozvinout zkušenost práce s linií, perspektivou, proporcemi a formou.

8. Gymnázium J. K. Tyla, kresba v plenéru, foto Klára Zářecká, 2023.

9. Gymnázium J. K. Tyla, kresba, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2023.

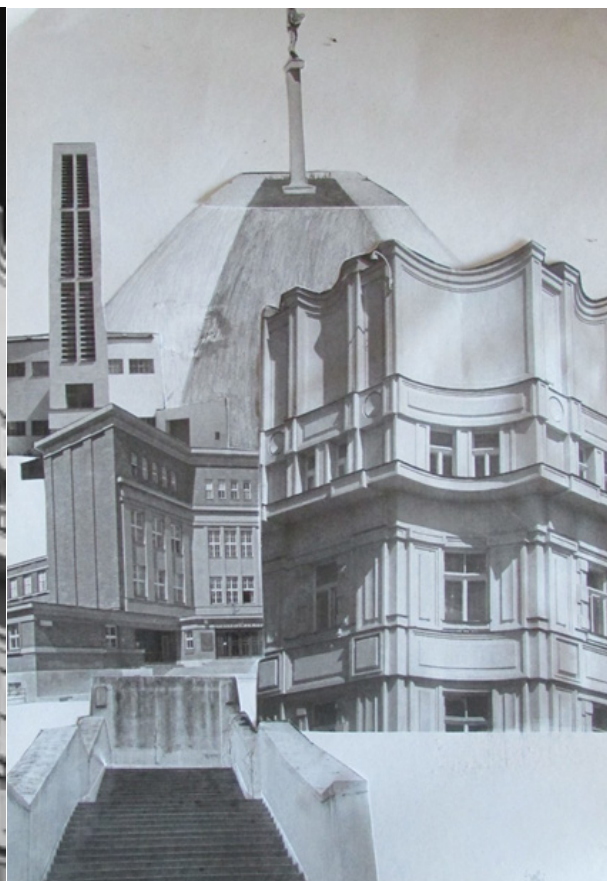
10. Žáci pracující v plenéru, foto Klára Zářecká, 2023.

DETAIL V ARCHITEKTUŘE

Cílem výtvarné aktivity byla tvorba koláže pracující s fotograficky zachycenými detaily královéhradecké architektury Josefa Gočára s prvky rondokubismu. Inspirací bylo studentům průčelí a zařízení haly filiálky Anglo-čsl. banky a průčelí domů na dnešním Masarykově náměstí (1922–1923).

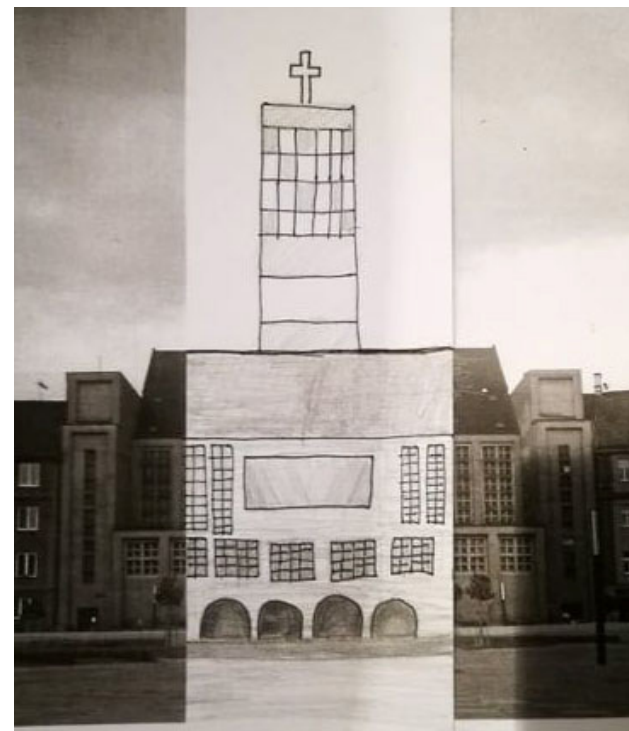
11. Anglobanka, Hradec Králové, detail fasády, upravená fotografie, 2022.

12. Koláž z fotografií královéhradeckých staveb, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

13. Koláž z fotografií královéhradeckých staveb, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

14. Koláž z fotografií královéhradeckých staveb, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

VIZUALIZACE – PLÁNOVÁNÍ A NAVRHOVÁNÍ, ZKOUMÁNÍ VZTAHŮ

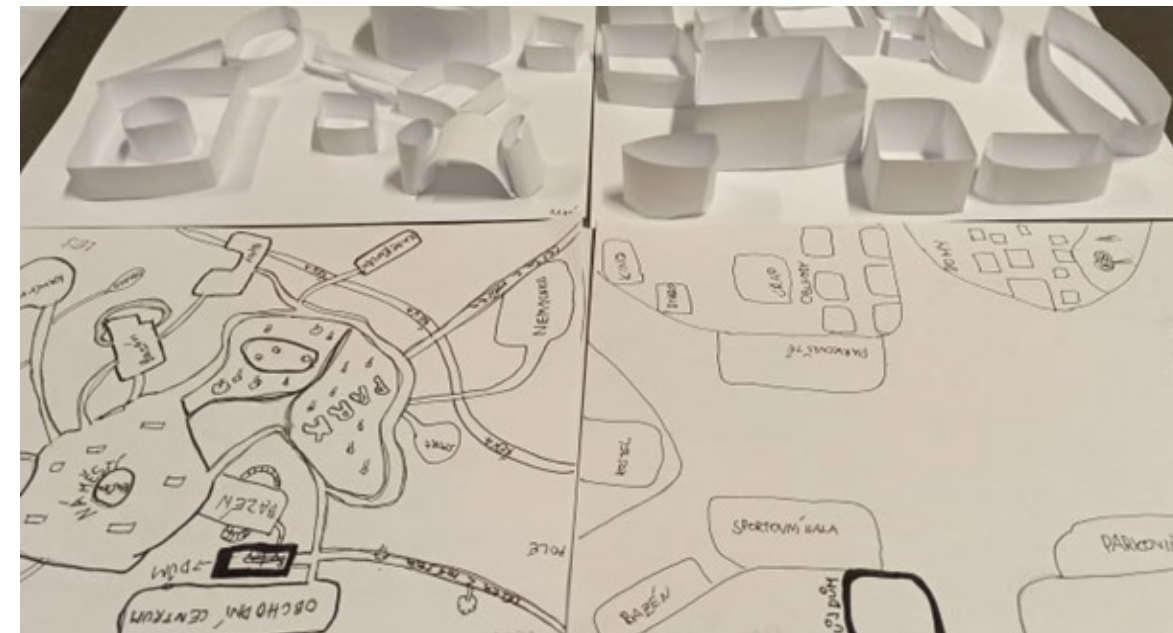
Josef Gočár navrhl pro Hradec Králové velké množství doposud nerealizovaných staveb. Jednou z těch známějších byl návrh na městskou galerii v Hradci Králové (1930–1933). Prázdný prostor původně určený pro galerii byl studentům nabídnut pro vizualizaci vlastního autorského návrhu. Výtvarná aktivita byla postavena na prostorovém modelování a konstruování.

NÁVRH VLASTNÍHO MĚSTA

V rámci výtvarně-didaktického projektu žáci společně navrhli, zkonstruovali a postavili vlastní model města z kartónu. Úkol je vedl k přemýšlení o urbanistickém řešení měst, jejich funkci a životním prostoru.

15. Model galerie navržené Josefem Gočárem pro Hradec Králové, zdroj: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/galerie-josef-gocar-hradec-kralove.A131102_1995077_hradec-zpravy_kvi/foto [citováno 2013-11-10]

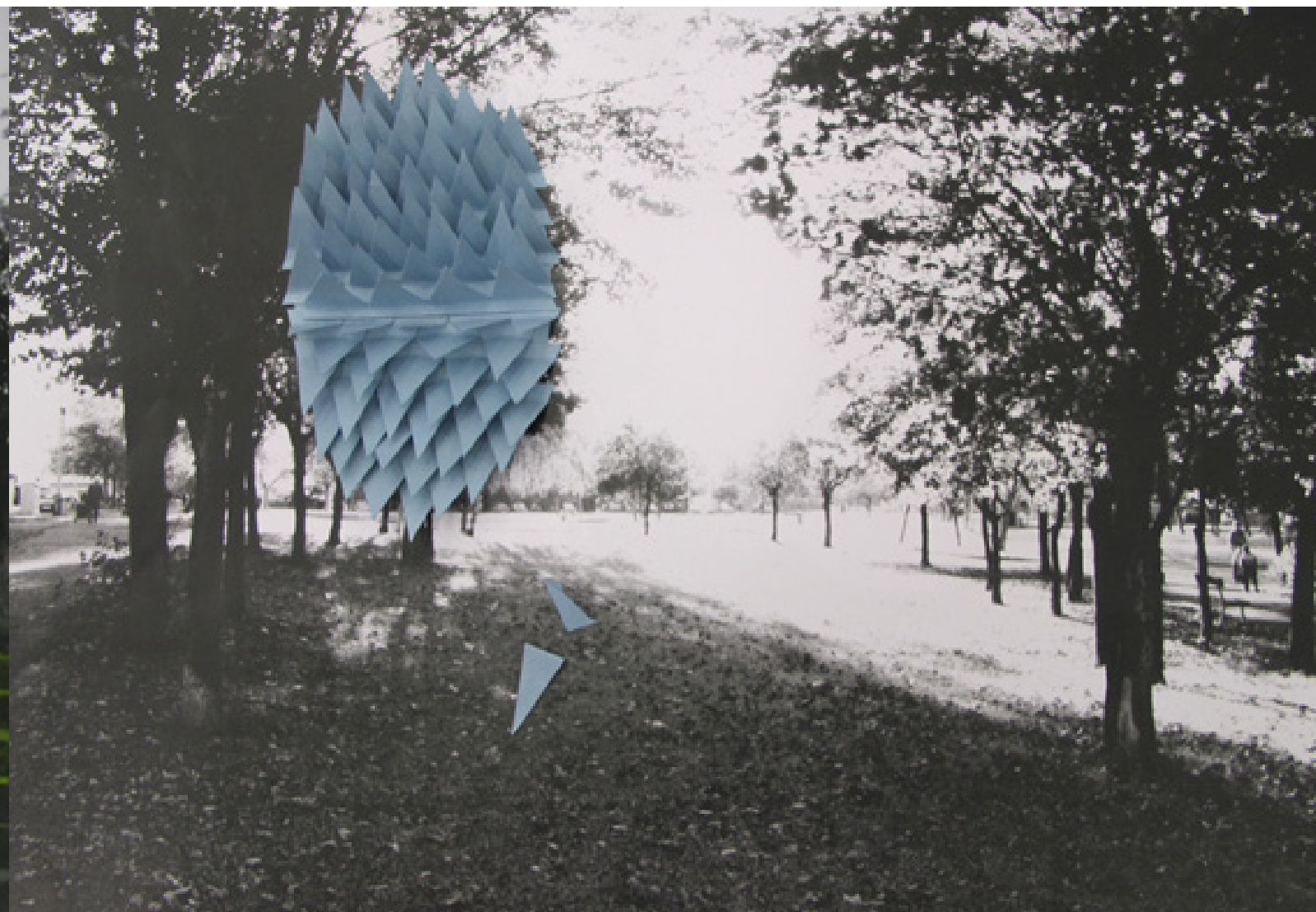
16. Návrhy urbanistického uspořádání fiktivního města, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Klára Zárecká, 2022.

17. Návrhy urbanistického uspořádání fiktivního města, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Klára Zárecká, 2022.

18. Návrh uměleckého objektu pro veřejné prostory Hradce Králové, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

19. Návrh uměleckého objektu pro veřejné prostory Hradce Králové, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022

20. Návrh uspořádání fiktivního města - detail, kombinovaná technika, kolektivní žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

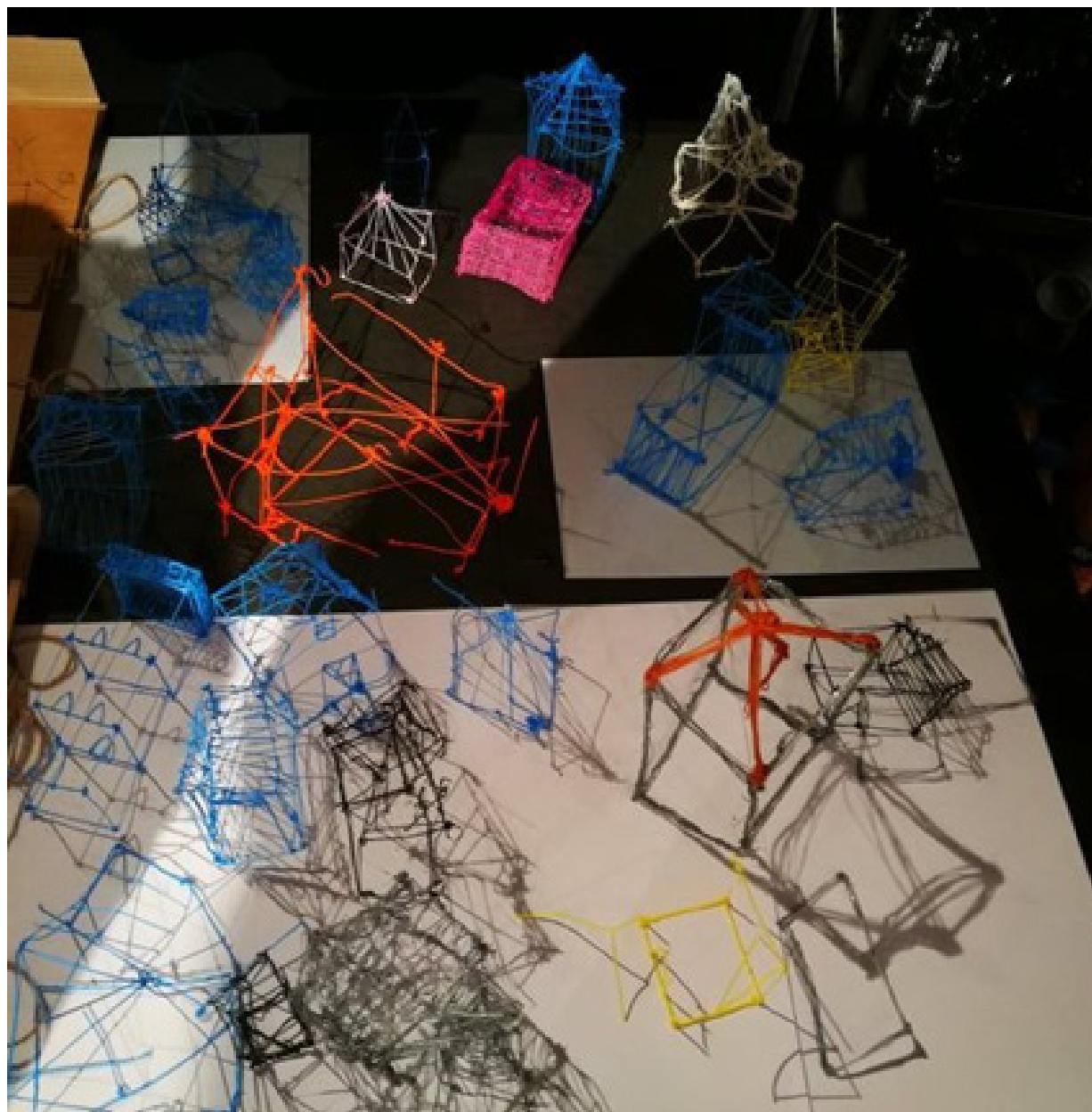
21. Návrh uspořádání fiktivního města – celkový náhled, kombinovaná technika, kolektivní žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

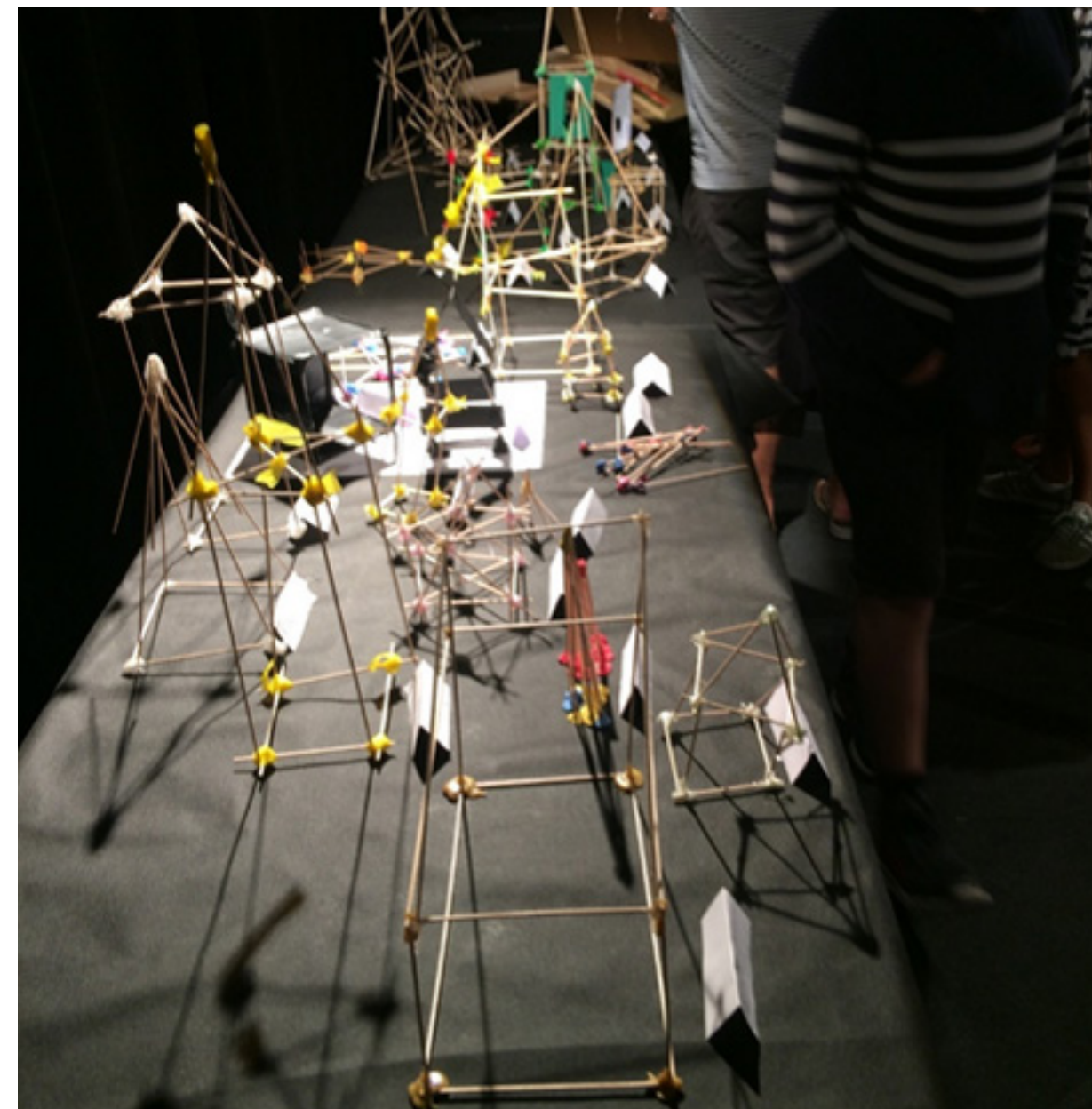
22. Návrhy domovních fasád s průsvitnými okny, papír, barevná lepicí páska, žákovské práce, foto Klára Zářecká, 2022.

23. Dětský kolektiv při práci na projektu Architektura města, foto Lukáš Laštůvka, 2022.

24. Návrhy architektury budov, modelace 3D perem, žákovské práce, foto Klára Zářecká, 2022.

25. Návrh architektury jednoduchých budov, modelace špejlemi, žákovské práce, foto Klára Zářecká, 2022.

3. GOČÁROVO SRDCE V PARDUBICÍCH

26. Automatické mlýny v Pardubicích, architekt Josef Gočár, foto Michal Kudláček, 2023.

Josef Gočár, český architekt, se stal významnou postavou v oblasti architektury a designu v první polovině 20. století. Jeho práce přinesla nejen inovativní přístup k architektonickému designu, ale také zanechala trvalý otisk ve městě Pardubice. Letošní rok byl zvláště významný, protože byl věnován prozkoumávání Gočárova odkazu. Jedním z klíčových projektů tohoto roku byla proměna Východočeské galerie na Gočárovu galerii, která se nachází v jeho významné stavbě Automatických mlýnů. Kromě toho se Gočárova galerie zapojila do spolupráce se základní uměleckou školou, kde vznikaly komiksy, které se zabývaly jeho životem a dílem.

PŘEDSTAVENÍ JOSEFA GOČÁRA

Josef Gočár se narodil 13. března 1880 v malé obci Semín u Přelouče na Pardubicku. Spolu s rodiči obývali rozlehlý hospodářský dvůr, někdejší zámek, proměněný později na zázemí pivovaru. V roce 1891 si Alois Gočár pronajal městský pivovar v Bohdanči, kde Josef pokračoval ve studiu na základní škole. Roku 1892 nastoupil na nižší reálku v nedalekých Pardubicích a po jejím ukončení se měl na přání otce vyučit zlatníkem. Na zásah učitele kreslení Františka Stuchlíka a řídícího učitele Karla Pešky, kteří rozpoznali u chlapce kreslířský talent, poslal otec Josefa na pražskou Uměleckoprůmyslovou školu. V Praze se Gočár dozvěděl, že může být přijat až po absolutoriu stavební průmyslovky. Tak na přímluvu rodinného přítele architekta Gustava Schmoranze nastoupil v roce 1897 praxi volontéra ve studiu Václava Roštlapila, významné osobnosti tehdejší pražské architektonické scény. V té době se v jeho ateliéru začal připravovat projekt na stavbu nové budovy Akademie výtvarného umění na Letné. Tehdy ještě netušil, že se na této škole jednou stane profesorem. V té době dominuje architektura secese, která se šíří v Čechách především díky žákům profesora vídeňské Akademie Otto Wagnera. Průmyslovou školu Josef Gočár absolvoval v roce 1902 a po krátké epizodě na vysoké škole technické nastoupil na tehdy již renomované učiliště – pražskou státní uměleckoprůmyslovou školu, jejíž architektonický ateliér vedl Jan Kotěra. Kotěra byl Wagnerův žák a svou pražskou školu pojal v podobném stylu jako jeho vídeňský vzor. Nadaní studenti pak souběžně pracovali na školních úkolech i na zakázkách svého profesora.

PROMĚNA GOČÁROVY GALERIE

Dnešní Gočárova galerie v Pardubicích vznikla v roce 1953 rozhodnutím Krajského národního výboru Pardubice jako Krajská galerie. Toto rozhodnutí padlo v období, kdy se zakládala síť státních galerií. Předtím v Pardubicích existovala Městská obrazárna, jejíž zřízení si místní dlouho přáli. Tato obrazárna byla otevřena veřejnosti v roce 1942. Bohužel byla po pouhých 18 měsících existence část její cenné sbírky ukryta před německými okupanty na radnici v Holicích a později zničena během květnového povstání v roce 1945.

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 se Gočárova galerie začala zaměřovat na prezentaci umění, které bylo během předchozích režimů diskriminováno. Galerie se snažila poskytnout veřejnosti nezkreslený pohled na moderní umění z předchozích desetiletí, bez politického vlivu a selekce. Tato orientace se stala klíčovým prvkem identity Východočeské galerie.

Od 1. ledna 1991 se Východočeská galerie stala součástí Ministerstva kultury České republiky. V roce 2000 získala zpět dům U Jonáše, kde začala rozšiřovat svou výstavní činnost. V roce 2001 přešla pod správu Pardubického kraje, což pozitivně ovlivnilo její další rozvoj.

Galerie se postupně zaměřila na akvizici a prezentaci umění druhé poloviny 20. století. V roce 2017 schválila strategii akviziční činnosti a získala finanční podporu od Pardubického kraje a Ministerstva kultury České republiky. Tato strategie se soustřeďuje na doplnění sbírky významných autorů a děl, která vyplňují mezery v některých generacích umělců.

Důležitým krokem bylo rozhodnutí o rekonstrukci a modernizaci Winternitzových automatických mlýnů, které mají sloužit jako nové prostory pro výstavy a expozice. Toto strategické rozhodnutí mělo za cíl zvýšit atraktivitu areálu a přilákat více návštěvníků do Pardubic.

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA LONKOVA A JEJICH KOMIKSY

Základní umělecká škola (ZUŠ) Pardubice – Polabiny je jednou z uměleckých škol v Pardubicích. Vznikla původně jako pobočka LŠU v Havlíčkově ulici, otevřela své dveře 2. února 1968. Brzy se však ukázala potřeba samostatné instituce, a od školního roku 1968/1969 byla Základní umělecká škola ustanovena tak, jak ji známe dodnes. Zpočátku zde byly vyučovány hudební, taneční, výtvarné a od 4. února 1971 také literárně-dramatické obory.

V roce 2023 navázala ZUŠ Pardubice – Polabiny spoluprací s Gočárovou galerií, která zahrnovala účast přibližně 30 žáků. Tématem byl život Josefa Gočára, zahrnující dětství v Semíně a Bohdanči, studia v Praze, vztah k Pardubicím a jeho rodinné vazby, zejména k pivovaru v Semíně. Důraz spočinul na vysvětlení osobních, rodinných a pracovních vazeb v rámci této historie.

Předmětem pozornosti se staly různé náměty, jako je rodokmen Josefa Gočára, vztahy s rodinou Chladových a s bratry Binkovými, spolupráce s firmou Baťa a stavby Gočára včetně domu U Černé Matky Boží, Legiobanky, kostela sv. Václava v Praze-Vršovcích, Bílé vily a Starého domu pro bratry Binkovy. Dále byly zkoumány interiérové realizace, soutěžní návrh na dostavbu Staroměstské radnice, Automatické mlýny a stavby v Pardubicích a okolí, včetně rašelinových lázní v Bohdanči, penzionu Jana Veselého, Anglo-československé banky, Grandhotelu, Okresního domu a městského vodojemu v Bohdanči. Celý projekt komiksového zpracování této historie byl představen na úvodním otevření Gočárovy galerie.

ZÁVĚR

Josef Gočár, významný český architekt, se stal klíčovou postavou v oblasti architektury a designu v první polovině 20. století. Jeho práce přinesla nejen inovativní přístup k architektonickému designu, ale také zanechala trvalý otisk ve městě Pardubice. Rok 2023 byl zvláště významný, protože se odehrál ve znamení oslav a prozkoumávání Gočárova odkazu. Jedním z klíčových projektů tohoto roku byla proměna Východočeské galerie na Gočárovu galerii, která se nachází v jeho významné stavbě Automatických mlýnů.

Díky komiksové tvorbě se studenti seznámili s dílem významného architekta a mohli zpracovat část jeho života. Téma, kterému se dostalo mezi studenty největší pozornosti, byla láska mezi Josefem Gočárem a jeho ženou, méně oblíbeným námětem potom bylo jeho studium.

Na závěr je třeba poznamenat, že komiksy, které vznikly, byly zdařilé a na výstavě oceňované.

27. Výstava dětských komiksů a portrétů na téma Josef Gočár v Gočárově galerii v Pardubicích, žáci ZUŠ Polabiny Pardubice, foto Tereza Adolfová, 2023.

28. – 29. Výstava dětských komiksů a portrétů na téma Josef Gočár v Gočárově galerii v Pardubicích, žáci ZUŠ Polabiny Pardubice, foto Tereza Adolfová, 2023.

GOČÁROVA GALERIE V AUTOMATICKÝCH MLÝNECH, PARDUBICE

Gočárova galerie v Pardubicích je součástí unikátního brownfieldu Automatických mlýnů bratří Winternitzů, který se podařilo zachránit a příkladně zrekonstruovat na moderní kulturně-společenskou městskou čtvrť pomocí partnerství veřejného, soukromého a neziskového sektoru (Pardubický kraj, Nadace Automatické mlýny a statutární město Pardubice). Historický památkově chráněný komplex budov Automatických mlýnů tak zůstává i nadále výraznou dominantou města, stejně jako v dobách jeho realizace Josefem Gočárem v roce 1911, ale umocňuje svůj celospolečenský význam a stává se pulzujícím kulturním prostorem, jehož součástí jsou mimo Gočárovu galerii také vzdělávací centrum Sféra a městská galerie Gampa. Historicky nejstarší budova Gočárovy galerie nabízí veřejnosti po rekonstrukci provedené ateliérem Transat Architekti sbírky českého výtvarného umění i reliktů připomínající původní mlýnský provoz. Objekt bývalé mlýnice byl rekonstruován s respektem ke Gočarově kompozici, použitým materiálům, technologiím a historii.

Mlýn a silo bratří Winternitzů byly v roce 1911 vůbec první realizací Josefa Gočára v Pardubicích, na niž originálně uplatnil renesanční motiv (tzv. vlaštovčí ocasy) úzce spojený s perněstejnou historií města. Fasádu komplexu utvářely světlé a tmavé lícovky do lineárního ornamentu. Exteriér byl odkazem na tradici pohledové cihly v českém stavitelství, která byla spojena především s industriální architekturou. Po požáru v roce 1919 byl objekt rekonstruován a následně v letech 1922 a 1926 rozšířen. Pardubičtí byli novou podobou moderních mlýnů evokujících „hradní pevnost“ okouzlení.

30. Automatické mlýny v Pardubicích – detail fasády, architekt Josef Gočár, foto Michal Kudláček, 2023.

4. PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE ANEB ARCHITEKTURA V HODINÁCH VÝTVARNÉ VÝCHOVY

31. Chrámy antického Řecka a Říma, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, prostorová tvorba a kašírování, žákovská práce (detail), autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

V rámci semestrální práce v předmětu didaktika výtvarné výchovy vznikaly návrhy do hodin výtvarné výchovy pro druhý stupeň základních škol, ve kterých budoucí výtvarní pedagogové a pedagožky zpracovávali téma architektury. Některé z nich byly ověřeny na vybraných základních školách v průběhu pedagogické praxe. Vybrané výtvarné náměty jsou zde prezentovány jako příklady dobré praxe. Autorkami prezentovaných návrhů jsou Natálie Dejlová (výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod) a Tereza Vejdělková (výtvarně-didaktický projekt Architektura – Průřez dějinami umění).

Uplatnění tématu architektury na prvním stupni základní školy je zde zastoupeno prostřednictvím výtvarné řady, která se stala součástí praktické části diplomové práce Postavení architektury ve výtvarné výchově se zaměřením na 1. stupeň základní školy, jejíž autorkou je studentka (nyní již pedagožka na základní škole) Kristýna Boudková.

VÝTVARNĚ-DIDAKTICKÝ PROJEKT – MOJE MĚSTO HAVLÍČKŮV BROD

Autorka: Natálie Dejlová, projekt nebyl realizován

Prostory určené k realizaci: školní třída, architektonické památky, veřejný prostor, krajina

Časová dotace: 4x90 min (návrhy výtvarných aktivit)

Cílová skupina: žáci 2. stupně ZŠ

OPRAV SI SVŮJ KOSTEL

Žákům bude stručně představena v rámci prezentace sakrální stavba kostela Nanebevzetí Panny Marie, která leží ve městě Havlíčkův Brod. První příprava na hodinu „Oprav si svůj kostel“ bude tedy inspirovaná výše zmíněnou stavbou gotického stylu.

Žáci mohou využívat mobilní telefony za účelem pořízení fotografie kostela. Žáci dostanou za úkol stavbu zachytit tak, aby byla dostatečně viditelná z přední strany a alespoň z jedné boční strany.

V rámci motivace žákům pomůže vysvětlení, čím je gotika specifická, jakými se vyznačuje charakteristickými prvky a jak ji poznáme. K tomu poslouží připravená obrazová prezentace. Za výtvarnou techniku bude zvolena kresba (stylizovaná forma). Předtím, než žáci začnou kreslit, si vylosují jeden gotický prvek (opěrný sloup, gotický portál, gotické okno, fiály). Následně si rozmyslí, kam jej umístí, vytvoří si na něj v kresbě prostor a v závěru celého bloku jej využijí k nalepení prvku. Žáci tedy vytváří kostel, jehož podobu obohatí gotický prvek. V souladu se zadáním zůstane štít na čelní straně prázdný, jelikož se stane předmětem pozornosti následující (třetí) hodinu tvorba rozety. Žáci stylizovaný kostel navrhnuou tužkou a na čtvrtku zvlášť nakreslí prvek, který si vylosovali. Tento prvek barevně zpracují temperami.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák procvičuje kresbu a malbu temperovými barvami, žák pracuje samostatně a aplikuje informace získané z úvodního výkladu, žák je schopen rozpoznat gotickou stavbu a charakterizovat základní rysy gotické architektury.

Motivace: Prezentace formou výkladu – představení gotického slohu, jeho specifik (viz obr. ukázky).

Pomůcky: Čtvrtka A3, čtvrtka A4–A5, tužka, štětec, temperové barvy, kelímek s vodou, hadřík.

Postup práce: Kresba kostela formou stylizace na čtvrtku A3, vylosování objektu nebo prvku (např. fiála, chrlič, lomený oblouk, gotický portál – žáci mohou pracovat s motivační ppt prezentací, mobilním telefonem, PC), vylosovaný prvek si nakreslí na čtvrtku A4–A5 dle požadovaných rozměrů a následně pouze barevně zpracují temperou, upozornění – vynechat místo na čelní straně stavby – vyhrazení prostoru pro rozetu – práce s rozetou následující hodiny.

Hodnocení (reflektivní otázky): Jaké gotické stavby nalezneme u nás v ČR? Podle čeho poznáš, že se jedná o gotickou stavbu? Jmenuj její charakteristické znaky. Co ses dnes dozvěděl nového? Pohovoř o svém postupu práce. Co pro tebe bylo nové (náročné)? Kdybys mohl na své práci něco změnit, co by to bylo a proč?

32. Motivační prezentace – gotika, Oprav si svůj kostel, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022.

33. Motivační prezentace – gotika, Oprav si svůj kostel, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022.

34. Motivační prezentace – kostel Nanebevzetí Panny Marie Havlíčkův Brod, Oprav si svůj kostel, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022,

zdroj <https://havlickobrodsky.denik.cz/galerie/hb2807-brodsky-kostel-zvony.html?back=847517584-1479-33&photo=4> [citováno 2022-10-23].

VYTVOŘ KOSTELU NOVOU FASÁDU

V rámci této přípravy na hodinu výtvarné výchovy žáci kostelu vytvoří novou fasádu. Dále se seznámí s gotickými omítkami a s jejich detailním propracováním. Úkolem žáka bude, stejně jako v předchozí hodině, vylosovat si typ omítky, kterým kostel obohatí a zpracuje jej výtvarnou technikou – malba akvarelem. Cílem je, abychom barevně zvýraznili charakteristické prvky – okna, vitráže, fiály, oblouky – proto budou žáci při malbě využívat výraznější barvy tempery. Zatímco zbytek stavby barevně zpracují akvarelem.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák se zdokonaluje v kresbě a malbě s akvarelovými barvami, žák je seznámen se specifiky gotické fasády a dokáže rozpoznat různé druhy gotických omítek, žák si uvědomuje hodnotu kulturního dědictví ve svém městě a posiluje svůj vztah k místu, kde žije (navštěvuje školu).

Motivace: Skupinová diskuse v kroužku s výkladem a obrazovými ukázkami různých druhů fasád (omítek), které se v dobách gotiky vytvářely (viz obr. ukázky).

Pomůcky: Čtvrtka A3, tužka, štětec, akvarelové barvy, kelímek s vodou, hadřík.

Postuppráce: Každý žák si opět vylosuje papírek s jedním z motivů gotické fasády (strhávaná, hlazená železem, jednovrstvá, přírodní povrch, natíraná, nástěnné malby, pasparty a další), který následně doplní do své kresby, žák využívá malbu akvarelem a namíchá odstín odpovídající typu fasády, žák pracuje se svým nedokončeným dílem z minulé hodiny. Jeho úkolem bude vytvořit kostelu fasádu podle vylosovaného typu, žák pracuje samostatně a dílo zpracuje výtvarnou technikou – malba akvarelem.

Hodnocení (reflektivní otázky): Jaké typy omítek jsme si v dnešní hodině ukázali a jakou sis vylosoval ty? Jak jsi postupoval při své práci? Co pro tebe bylo obtížné? Setkal ses s něčím, co pro tebe nebylo pochopitelné? Podle čeho poznáš, že se jedná o gotickou stavbu? Zopakujme si její charakteristické znaky. Proč je důležité pečovat o historické stavby? Které budovy v našem městě se ti líbí a proč?

35. Motivační prezentace, Vytvoř kostelu novou fasádu, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.fa.cvut.cz/fakulta/ustavy/15114-ustav-pamatkove-pece/el.-skripta/obrazova-priloha-k-prednaska-pp-d2.pdf> [cit. 2022-05-17].

36. Motivační prezentace, Vytvoř kostelu novou fasádu, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.fa.cvut.cz/fakulta/ustavy/15114-ustav-pamatkove-pece/el.-skripta/obrazova-priloha-k-prednaska-pp-d2.pdf> [cit. 2022-05-17].

ROZETA PANNY MARIE A JEŽÍŠE KRISTA

Třetí příprava je věnována dotvoření stavby raně gotického kostela Nanebevzetí Panny Marie v Havlíčkově Brodě. Žáci si v úvodní hodině měli ponechat na čelní straně stavby (v místech štítu) prostor a nyní s ním budeme pracovat. Žáci budou mít za úkol vytvořit malou rozetu, do které vyobrazí základní atributy Panny Marie s Ježíšem (nikoliv celé postavy). Žáci se seznámí s podobou vitráže, jejími specifiky, poté navážeme na téma mandal a jejich symbolického významu.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní: Žák je schopen vysvětlit pojem vitráž, dokáže definovat pojem atribut, uvědomuje si úlohu a význam detailu v architektuře, zdokonaluje se v kresbě a malbě, pracuje samostatně a aplikuje informace získané z výkladu v hodině výtvarné výchovy, rozvíjí estetické cítění prostřednictvím krásy architektonických staveb, učí se obhájit a prezentovat ve skupině svůj postup práce.

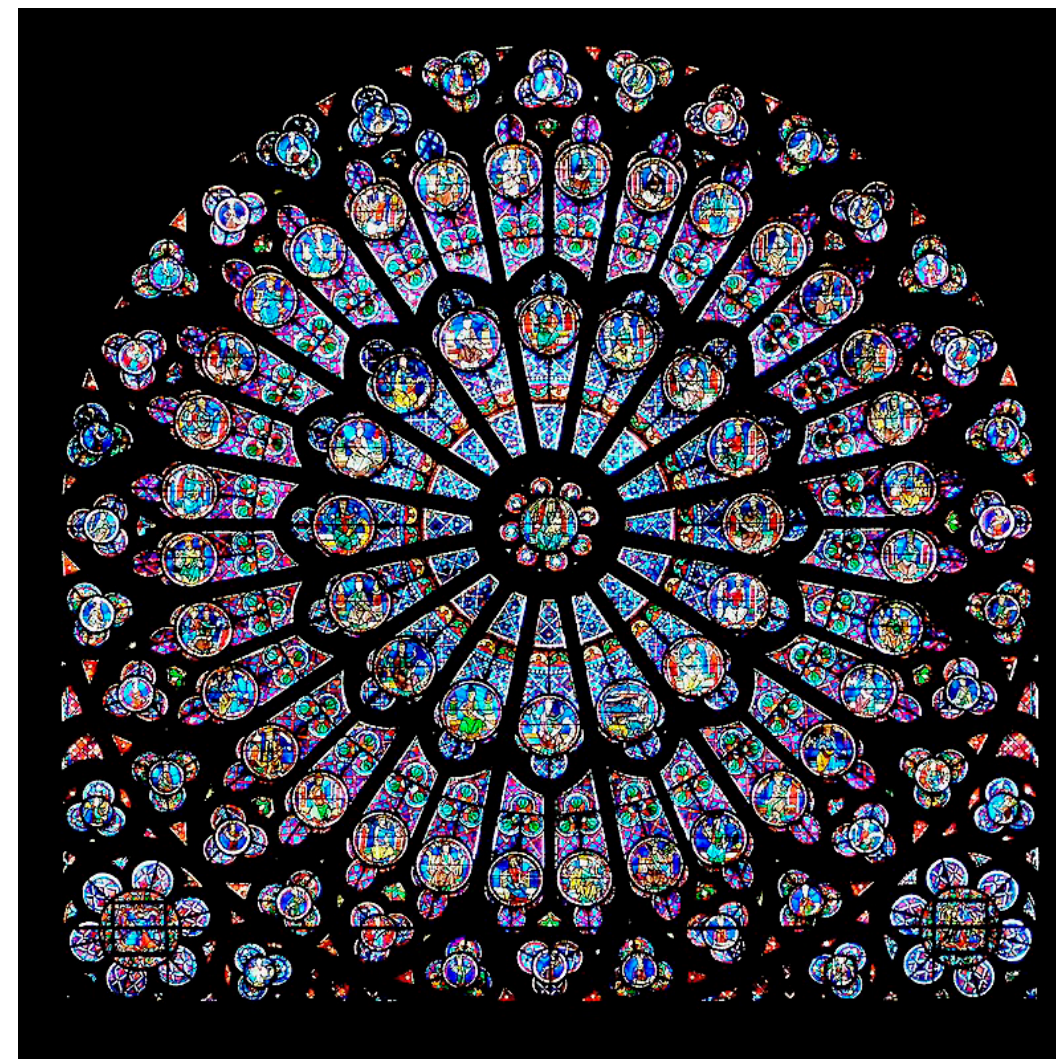
Motivace: Skupinová diskuse s obrazovými ukázkami. **Motivační otázky:** Setkali jste se někdy v kostele s dekorativními (ozdobnými) prvky, které vyobrazovaly různé předměty, postavy či příběhy svatých? Jaká byla jejich barevnost? Jak se nazývají tyto výrazné prvky architektury?

Skleněná mozaikovitá výplň oken – vitráž, s vitráží se můžeme setkat v různých tvarech, ale my se zaměříme na kruh, takovou vitráž označujeme jako rozetu, často se s ní setkáme v oblasti štítu – svrchní části čelní strany stavby. Co je atribut? Co je mandala? Co má mandala společné s rozetou?

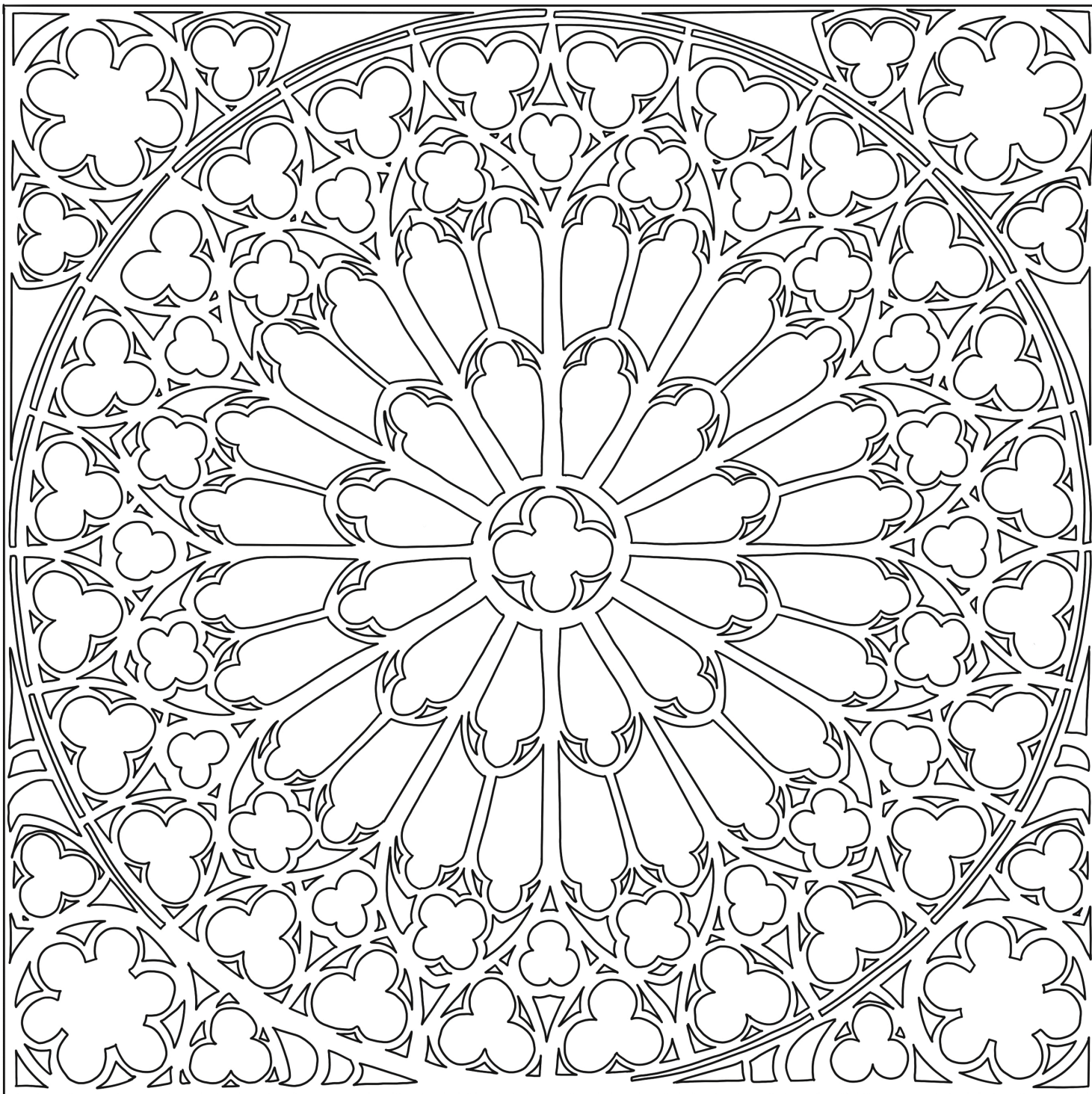
Pomůcky: Čtvrtka A5, tužka, štětec, temperové barvy, kelímek s vodou, hadřík.

Postup práce: Vytvoř rozetu s atributy Panny Marie, které jsme si jmenovali (nikoliv postavy), a zasad' je do tebou vymyšleného symetrického kulatého objektu. K malbě využíváme temperu, zobrazíme atributy, které jsme si v úvodu hodiny jmenovali, a dodržíme barevnost typickou pro vitráž (červená, žlutá, zelená, modrá, hnědá, bílá). Žák pracuje se svým nedokončeným dílem z předchozí hodiny, vytvoří kostelu rozetu (mandalu dle své fantazie se zapojením zmíněných prvků).

Hodnocení (reflektivní otázky): Co je vitráž a jaká je její typická barevnost? Čím je vitráž specifická a kde se s ní můžeme setkat? Co je atribut a jaký je jeho význam (uved' příklad)? K čemu sloužila mandala? Představ nám svoji rozetu. Jaké slovo (věta) by nejlépe definovala tvou rozetu?

37. Motivační prezentace – severní rozeta katedrály Notre Dame v Paříži, Rozeta Panny Marie a Ježíše Krista, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rozeta_%28architektura%29 [cit. 2022-05-17].

FINALIZACE – TVORBA KOLÁŽE

V poslední části budou žáci veškeré své práce spojovat dohromady. Vytvoří koláž svých vytvořených objektů – typické architektonické prvky gotiky, rozetu a vše nalepí na požadované místo svého kostela. Samotný kostel vystřihnou asi jeden centimetr od linie a vše nalepí na černý podkladový papír. V rámci hodiny si vysvětlíme, co je to koláž, a ukážeme si několik příkladů. Proběhne závěrečná reflexe – shrnutí celého bloku.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák dokáže definovat pojem koláž a sám koláž vytvoří. Žák také charakterizuje klíčové znaky gotické architektury, prostřednictvím gotické architektury poznává kulturní odkaz našich předků, prohlubuje si vztah k místu, které je důležitou součástí jeho života, rozvíjí komunikaci, samostatnost a umí obhájit svůj postup práce před skupinou spolužáků.

Motivace: Obrazové ukázky koláže spojené s výkladem, prezentace výtvarných umělců využívajících tento výtvarný postup, motivační otázky: Co tě napadne, když se řekne koláž?

Pomůcky: Vytvořené výtvarné práce z předešlých hodin, tužka, nůžky, lepidlo.

Postup práce: Kostel vystřihni s odstupem od linie alespoň 1 cm, vystřihni ostatní vytvořené objekty – gotický prvek, rozetu, nalep jej na požadované místo (prvek na tebou zvolené místo a rozetu na čelní stranu stavby – horní část), následně vše nalep na černou podkladovou čtvertku.

Hodnocení (reflektivní otázky): Vysvětlí, jak vytvoříš koláž a čím je charakteristická? Jak poznáš gotickou stavbu od ostatních, čím se liší? Proč jsme pracovali s kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Havlíčkově Brodě? Čím je specifický? Které historické stavby v našem městě máš rád a proč? V čem je tvůj pohled na gotickou architekturu nyní jiný? Co nového jsme se dozvěděli o gotické architektuře?

38. Rozetové okno katedrály San Rufino, autorka Gabriela Kašparová, 2023.

39. Motivační prezentace – ukázka koláže, Finalizace – tvorba koláže, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.konecnekreslim.cz/ostatni-kurzy/kolaz/> [cit. 2022-05-17].

40. Motivační prezentace – ukázka koláže, Finalizace – tvorba koláže, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.konecnekreslim.cz/ostatni-kurzy/kolaz/> [cit. 2022-05-17].

41. Motivační prezentace – ukázka koláže, Finalizace – tvorba koláže, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.linuxexpres.cz/software/shape-collage-kolaze-z-vasich-fotografii> [cit. 2022-05-17].

VÝTVARNĚ-DIDAKTICKÝ PROJEKT – ARCHITEKTURA – PRŮŘEZ DĚJINAMI UMĚNÍ

Autorka: Tereza Vejdělková, projekt byl realizován na Masarykově ZŠ, Hradec Králové

Prostory určené k realizaci: školní třída, architektonické památky, veřejný prostor, krajina

Časová dotace: 5 x 90–135 min (návrhy výtvarných aktivit)

Cílová skupina: žáci 2. stupně ZŠ

PRAVĚKÉ JESKYNĚ

Pravěk stojí na počátku lidského vývoje, a i proto otevírá tento výtvarně didaktický projekt. Úvod hodiny představuje báseň, jejímž prostřednictvím žáci hádají námět hodiny. Následné prohloubení tématu představuje prezentace s diskusními otázkami. Žáci prostřednictvím fotografie nahlédnou do nejvýznamnějších jeskyň, které jsou zdobeny malbami pravěkých lidí. Žáci při výtvarné práci využívají muchláž. Jedná se o výtvarný postup, při kterém se papír zmačká a následně narovná. Pomačkaná místa vytvářejí určitou strukturu. V tomto případě je papír doplněn kresbou barevného suchého pastelu, čímž se více zvýrazní zmíněná struktura. Práce zakončí kresba stylizovaných zvířat a další prvky doby pravěku. Aktivita je vhodná pro všechny žáky základní i střední školy.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák dokáže definovat jeskynní malby a charakterizovat období pravěku (rozvoj mezipředmětových vztahů), žák z jeskynní malby čerpá inspiraci ke své výtvarné práci, využívá výtvarnou techniku muchláže, prohlubuje svoji dovednost práce se suchým pastelem a rudkou, žák si uvědomuje své kořeny lidské existence (kultury), dokáže prezentovat a obhájit svůj postup práce.

Motivace: Téma hodiny vyplyne z originálně vymyšlené hádanky: Neznal TikTok, počítač ani mobil, za to velmi rád si své obydlí zdobil. Kdybys mu elektřinu vysvětlil, svou

přítomností bys ho vyděsil. Nebylo důležité, co si o nich myslí ostatní, muži byli opravdu podstatní. Bez jejich síly a odvahy by ženy zemřely hlady, protože šípem a pazourkem se dobře ohánět uměli. Pokud stále tápeš, poradím ti jednoduše, nosili na sobě zvířecí kůže.

Motivační otázky: Víte, o kom to bylo? Co se dochovalo po pravěkých lidech?

Alternativní využití audiovizuálního materiálu (Dějiny udatného českého národa, Lovci mamutů): Znáte Dějiny udatného českého národa? Která informace pro vás byla nová? Co jsme se dozvěděli o pravěcích lidech? Víte, co za sošku vytvořili ve videu? Kde byla nalezena Věstonická venuše? A kde najdete Dolní Věstonice? Námět je dále rozvíjen díky vizuální prezentaci (viz obr. příloha) spolu s ukázkami jeskynních maleb.

Pomůcky: Světle hnědý balicí papír nařezaný do formátu A3, suché pastely (oranžová, hnědá, červená, bílá), krabičky, přírodní černé uhly, rudky.

Postup práce: Žáci si vezmou balicí papír formátu A3, který otrhají a zmačkají podle potřeby, čímž dodají strukturu papíru (muchláž). Následně si vyberou barevné suché pastely, kterými zabarví papír, a zvýrazní tím texturu jeskyně. Používají barvy, které korespondují s daným obdobím (oranžová, hnědá, červená, bílá). V závěrečné fázi práce žáci zakreslují motivy zvířat jako pravěcí lidé, využívají rudku nebo černý uhl.

Hodnocení (reflektivní otázky): Jaké motivy se objevovaly na jeskynních malbách? Byly tyto malby barevné, a pokud ano, jaké barvy byly použity? Co je muchláž? Co jste se dnes dozvěděli nebo naučili nového? Jak jste se cítili, když jste mačkali papír? Vyber práci spolužáka a řekni, co se mu/jí povedlo. Proč je důležité vědět, jak dříve žili (bydleli) naši předci?

42. Pravěké jeskyně, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, muchláž a kresba pastelem, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

43. Pravěké jeskyně, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, muchláž a kresba pastelem, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

CHRÁMY ANTICKÉHO ŘECKA A ŘÍMA

Námět je rozvrhnut do třech týdnů, a proto se i příprava dělí na tři části. V součinnosti s mezipředmětovými vztahy si žáci připomenou zeměpisné umístění Řecká a Říma a které typy staveb či stavitelských prvků architekti využívali. Při výtvarné práci se žáci inspiroují řecko-římskou dobou a jako první řeší úkol konstrukčního charakteru. Měření a nařezáním tubusů vytvoří kostru sloupů, kterou upevní, vymodelují hlavici iónského řádu a žlábkování. V druhé části žáci dokončují kostry sloupů, odkládají tavné pistole a seznamují se s výtvarnou technikou kašírování. Třetí vyučovací hodinu se žáci spojí ve větší skupinky a své sloupy propojí do velkých chrámů. Téma je doporučeno starším žákům druhého stupně.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle:

Žák se rozvíjí v oblasti prostorové tvorby prostřednictvím konstrukce a modelování antického chrámu, rozeznává antické prvky v architektuře a uplatňuje je ve své práci, učí se spolupráci, seznamuje se s kašírovací hmotou a využívá její možnosti pro svou výtvarnou práci.

Motivace: Vizualní ppt prezentace obsahující obrazové ukázky a návodné otázky prohlubující námět: Co vidíte na obrázku? Patří koloseum spíše do období Řecká, nebo Říma? K čemu sloužilo koloseum? Co symbolizuje trojský kůň? Co znamená výraz trojský kůň v dnešní době? Kde na mapě Evropy najdeme Řecko? Co se vám vybaví, když se řekne antické Řecko? Jaké vidíte konstrukční prvky stavby? V čem se liší řecké a římské stavby? V jakém historickém období se pohybujeme při této výtvarné aktivitě? Slyšeli jste pojem kašírování? Kdo již někdy kaširoval, popřípadě co?

Pomůcky: Papírové tubusy, pravítka, tužky, pilka, krabičky od tabletů, noviny, tavné pistole, nůžky, papírové lepicí pásky, kašírovací hmota (tapetové lepidlo, teplá voda), kbelík, štětce, bílé papíry, kelímky, ukázka výrobku vytvořeného kašírovací metodou, papírové kartony, odlamovací nože, nůžky, barevný suchý pastel.

Postup práce: *První část:* proces a zadání práce jsou žákům prakticky předváděny a popisovány na modelové ukázce: Žáci si vytvoří dvojice, maximálně jednu trojici, a ochrání své stoly fólií. V první fázi práce si naměří a uříznou požadovaně dlouhý tubus (3 x 45 cm). Následně si překreslí tubus na prostředek krabičky, a tím vytvoří obrys tubusu. Tento tvar vyříznou odlamovacím nožem. Do výsledného otvoru zasadí a upevní tubus pomocí tavné pistole. Na vrchní část již zajištěného sloupu vytvarují z novin kouli a vymodelují hlavici spolu s volutou. V poslední fázi práce si vytvoří podlouhlé ruličky novin, které lepí svisle podél hlavní části sloupu. Ruličky představují kanelování.

Druhá část: žáci dokončí kostru svých sloupů pomocí tavné pistole a připraví se na fázi kašírování. Postupně vrství noviny, a tím ucelují vzhled. Až hmota ztuhne, veškeré prvky budou zafixovány. Když jsou sloupy obalené pomocí novin, nanáší se jemné bílé papíry pro vizuální čistotu.

Třetí část: žáci spojí své dvojice do větší skupiny, načež jeden chrám bude tvořen třemi sloupy. Sloupy se nalepí k sobě, zahladí se nedostatky pomocí kašírování a vše bude zakončeno štítem. Štít je vyřezán z kartonu do trojúhelníkového tvaru spolu s obdélníkem podél nejdelší strany. Obdélník je ohnut směrem dozadu. Štít je doplněn zdobnou kresbou s využitím barevného suchého pastelu. Žáci vytvoří a nalepí tři podpěry tak, aby se štít nekácel. V poslední fázi je vše upevněno na sloupy.

Hodnocení (reflektivní otázky): Co si myslíte, že bylo (je) pro stavitele (architekty) při jejich práci nejdůležitější? Vysvětlíte postup kašírování. Jaké výhody a nevýhody má kašírování? Jak proběhlo rozdělení rolí ve dvojici? Zkusili jste si ve skupině oba/obě pracovat s kašírovací hmotou? Vyber výtvarnou práci, která je pro tebe zajímavá (povedená) – čím podle tebe vyniká? Odvedli jste opravdu veliký kus práce, za co byste se pochválili? Která pracovní fáze pro vás byla nejsložitější a proč? Porovnejte stavitelskou konstrukční práci a metodu kašírování. Kam byste stavbu instalovali v prostorách školy?

44. Průčelí antického chrámu, skupinová práce, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, prostorová tvorba a kašírování, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

45. Průčelí antického chrámu detail, skupinová práce, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, prostorová tvorba a kašírování, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

RENEŠANČNÍ PSANÍČKOVÉ SGRAFITO

Tato hodina výtvarné výchovy předkládá žákům téma renesančního umění v architektuře. Po krátké motivaci se zaměřením na mezipředmětové vztahy a stručnou charakteristiku období si žáci sami vyzkouší tvorbu psaníčkového sgrafita. Nejprve si opracují šablonu obdélníkového sgrafita a vymyslí si vlastní ústřední symbol. Po vyrytí motivu do voskovaného papíru žáci využijí rudku, prostřednictvím které zvýrazní rytou kresbu. Vyrývaná kresba by měla navodit atmosféru rytí do omítky. Voskový papír je finančně náročný, osvědčily se nepotištěné listy nástěnných kalendářů, kterých škola měla dostatek. Aktivita je vhodná spíše pro žáky druhého stupně s ohledem na práci s ostrými nástroji.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák se detailně seznámí s renesančním sgrafitem a inspiruje se ním v další tvorbě, osvojuje si rytí jehlou do papírového voskového podkladu, zkouší možnosti práce s jehlou a rudkou, zapojuje svou výtvarnou představivost při tvorbě motivu sgrafita, účastní se diskuse, a zlepšuje tím své komunikační schopnosti.

Motivace: Hodinu otevírá vizuální obrazová prezentace spolu s diskusí o renesančním umění a zapojení mezipředmětových vztahů: Co se vám vybaví, když se řekne renesance? Kde na mapě se nachází Itálie? Následně krátce zmíníme nejvýznamnější umělce s ukázkami jejich tvorby: Jsou vám povědomá jména Leonardo nebo Michelangelo? V poslední části motivace si rozebereme znaky české renesanční architektury. Znáte zámek v Litomyšli? Jaké prvky se objevují v renesanční architektuře? Dále je pozornost nasměrována ke sgrafitu, konkrétně tedy psaníčkovému sgrafitu, které je více charakterizováno.

Pomůcky: Předtištěné šablony psaníčkových sgrafit ve formátu A4, voskované papíry ve formátu A4 (nepotištěné listy nástěnných kalendářů, předem nařezané), nůžky, tužky, rydla (jehly, kružítko), rudky, gumy.

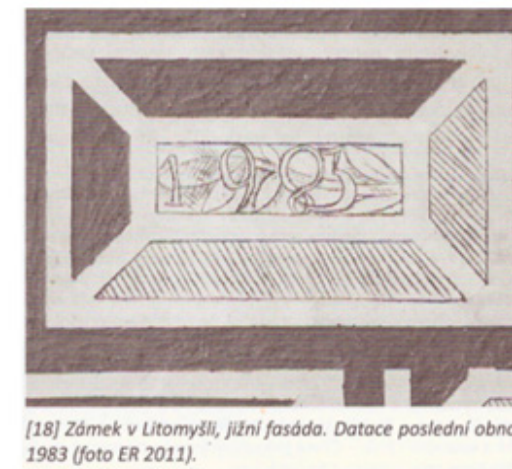
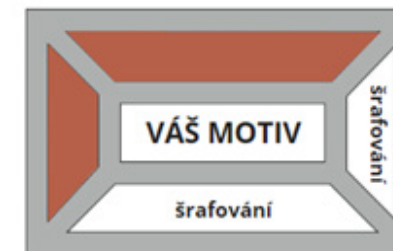
Postup práce: Žáci vystříhnou všechna bílá místa z návodné šablony, která poslouží pro přenos linií (viz obr. příloha). Následně bude obkreslena na lesklejší stranu papíru (nařezané nepotištěné listy kalendáře). Žáci tužkou navrhnu vlastní symbol ve středovém obdélníku. Symbol by měl odpovídat dané době (např. ornamentální symbolika). Všechny části sgrafit budou vyryty pomocí jehly nebo kružítko. Vyhotovené rytiny se překryjí rudkou. Žáci rudku manuálně zapracují do rytin. Pomocí rudky vystoupí na povrch vyrývaná kresba, která bude ovlivněna hloubkou rytí, šrafováním, přitlakem rudky. V případě potřeby mohou žáci použít gumu.

K inspiraci lze použít: Sgrafita zámku v Litomyšli, Pavel Waisser, 2011.

Hodnocení (reflektivní otázky): Jaké jsou základní charakteristické prvky renesanční architektury? Znáš výtvarné umělce období renesance a jejich nejslavnější díla? Co je to sgrafito? Které významné renesanční stavby se nacházejí v České republice? Bylo pro vás rytí nové? Představ nám svůj návrh psaníčkového sgrafita. Jaký symbol jsi při své tvorbě použil a jaký má význam?

Navrhni vlastní psaníčkové **SGRAFITO** zámku

1. VYSTŘÍHNI bílá místa ze šablony
2. OBKRESLI šablonu na papír
3. navrhni MOTIV sgrafita
4. VYŠKRÁBEJ motiv
5. dotvoř stínování a ŠRAFOVÁNÍ
6. ZAKRESLI škrábance rudkou

46. – 49. Renesanční psaníčkové sgrafito, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, papíroryt, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

NAŠE ŠKOLA V BAROKNÍM STYLU

Následující příprava se zabývá tématem barokního umění. V motivační části budou žáci seznámeni s barokním obdobím s bližším zaměřením na architekturu. Zadání práce staví žáky do pozice architekta a vede je k pojmání současné architektury v barokním stylu, žáci prostřednictvím fotografie budovy školy implementují do stavby školy barokní prvky. Aktivita je vhodná spíše pro starší žáky.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák poznává možnosti využití fotografie při výtvarné tvorbě, dokáže charakterizovat základní znaky barokní architektury, rozpoznává a využívá barokní symboly pro výtvarnou práci, zdokonaluje techniku kresby za použití slabých a silných fix.

Motivace: Představení tématu prostřednictvím prezentace tematizující barokní umění (viz obr. příloha). Motivační otázky: Co víte o barokním období? Kde se na mapě nachází Itálie? Srovnání gotiky a baroka: Věděli byste, jak se nazývá gotická budova na obrázku a kde se nachází? Čím se od sebe objekty liší? Která stavba vám přijde zdobenější a proč? Vizualní ukázky vybraných barokních staveb s poukázáním na architektonické znaky (kopule, štíty, barvy: červená, modrá, žlutá – zlato, materiály: mramor, zdobené římsy, použití sloupů z antiky, výklenky pro sochy).

Rozdají se vytištěné vzorníky barokních prvků (viz obr. příloha). Prvky ze vzorníku se porovnávají se skutečnou stavbou. Motivační otázky směřující k zadání práce: Tipnete si, jak je stará vaše škola? Z jakého století by mohl být první záznam? Jak se vám líbí stavba vaší školy? Co a jak byste případně upravili?

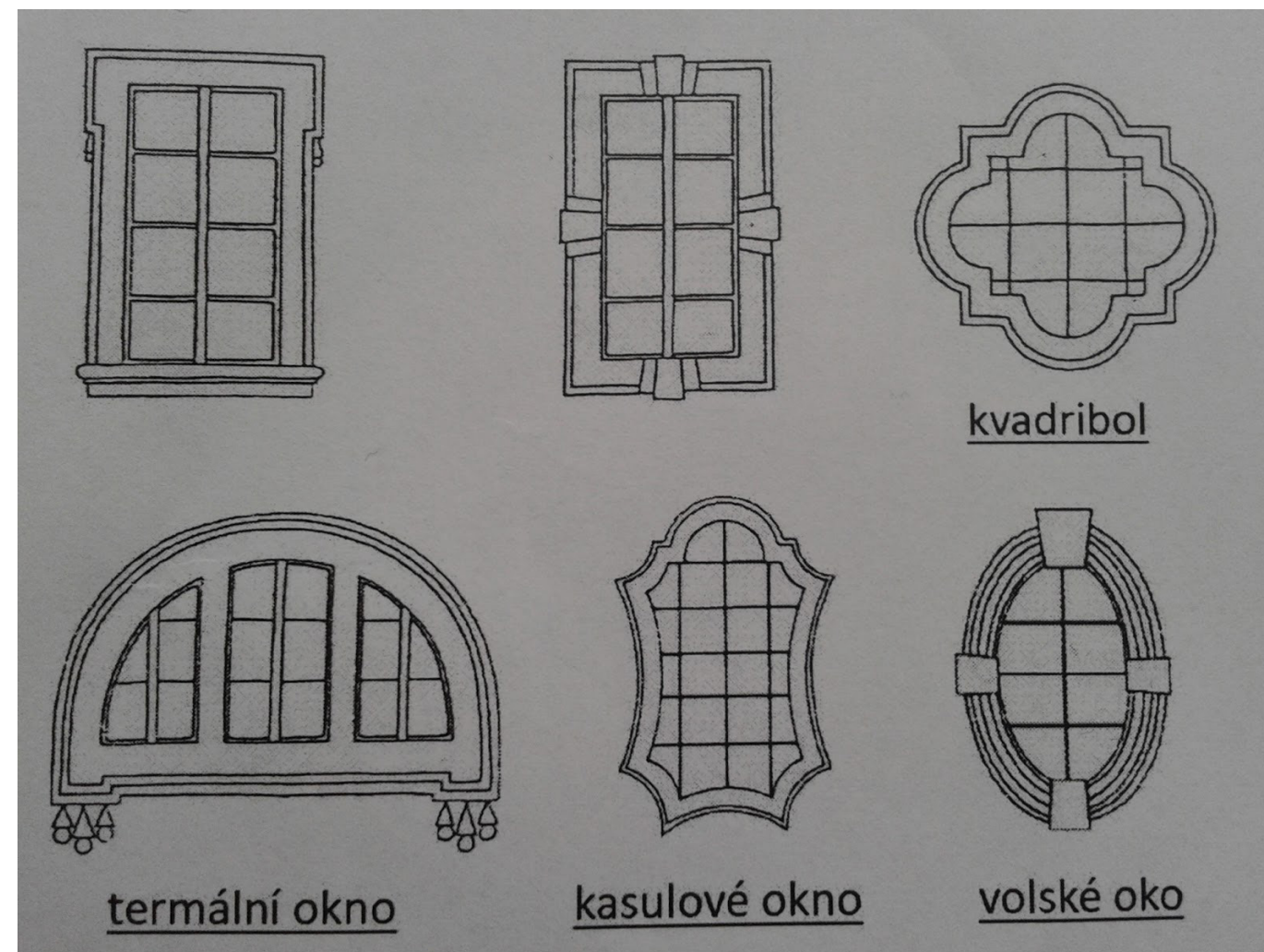
Pomůcky: Digitálně upravená fotografie základní školy formátu A3, odlamovací nože a podložky, nůžky, lepidla, dva odstíny modrých papírů formátu A3, černé popisovače, voskové pastelky (okrové zlaté, bílé), gumy.

Postup práce: Každý žák dostane fotografii školy a úkolem bude přetvořit budovu do barokního stylu. Při tvorbě mohou použít vzorníky (viz obr. příloha), ale nic z nich nestříhají, slouží pouze jako inspirace pro kresbu. V první fázi práce žáci mohou do fotografie vyřezávat, ale používají odlamovací nůž pouze na vyžádání. Je potřeba využít podložku a hlídat bezpečnost práce. Po vyřezání se fotografie podlepí bílou čtvrtkou a může se začít kreslit. Kdo nechce řezat, může rovnou kreslit. Žáci dokreslují barokní prvky do fotografie a na kresbu používají černé fixy různých velikostí. Pro zlatý dojem lze využít okrové voskové pastelky. V druhé fázi se motiv školy vystřihne a nalepí se na předem vybraný podklad, minimálně 2 cm od spodního okraje. Po nalepení stavby lze využít bílou voskovou pastelku a celou práci zakončit kresbou mraků. Mraky jsou tvořeny šrafováním, žáci se při pohledu z okna inspiroují skutečnými mraky.

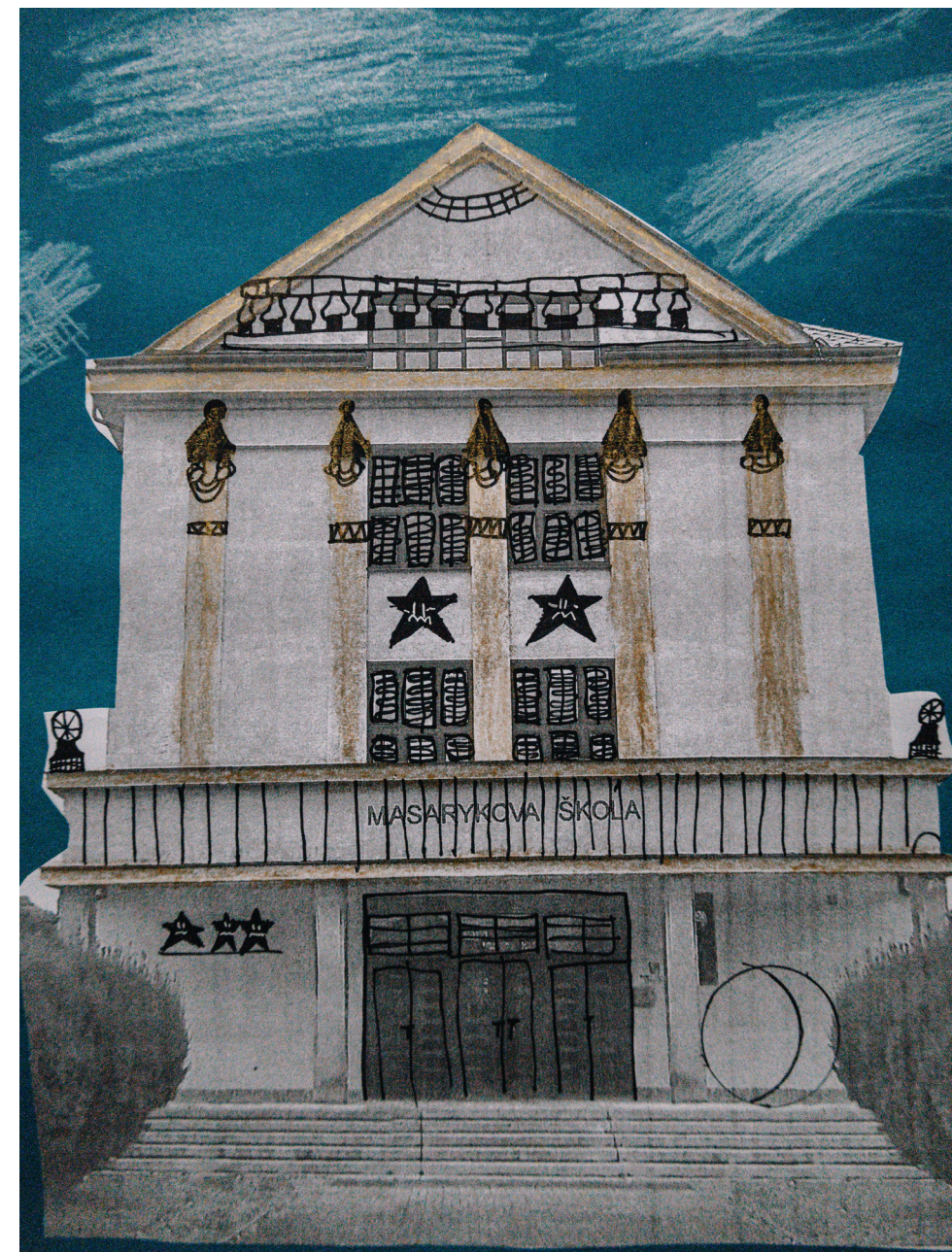
Hodnocení (reflektivní otázky): Jaké jsou základní prvky barokní architektury? Charakterizujte budovu vaší školy (časové zařazení, popis architektonických prvků apod.) Jaké barokní prvky jste využili při přetvoření budovy školy? Proč zrovna tyto prvky? Jak se vám pracovalo s fotografií vaší školy? Narazili jste na nějaký výtvarný problém? Jak jste ho vyřešili? Pomohl vám vzorník k práci? Jak jste ho využili?

50. Motivační prezentace – Masarykova ZŠ Platiště, Hradec Králové, Naše škola v barokním stylu, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, foto Tereza Vejdělková, 2022.

51. Motivační prezentace – prvky barokní architektury, Naše škola v barokním stylu, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, foto Tereza Vejdělková, 2022.

52.-53. Návrh průčelí základní školy, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Tereza Vejdělková, 2022.

VÝTVARNÁ ŘADA – ARCHITEKTURA VE VÝTVARNÉ VÝCHOVĚ NA 1. STUPNI ZŠ

Autorka: Kristýna Boudková, projekt byl realizován v Hradci Králové na Základní škole SNP, Základní škole Bezručova a Základní škole Habrmanova, dále na Základní škole v Albrechticích nad Orlicí

Prostory určené k realizaci: školní třída, budova školy, veřejný prostor, architektonické památky

Časová dotace: 9 x 90 min, 1 x 45 min

Cílová skupina: žáci 1. stupně ZŠ

DVEŘE DĚLAJÍ DŮM

Téma: Vchodové dveře budov

První námět je věnován architektonickému detailu, kterým jsou vchodové dveře stavby. Žáci v hodině výtvarné výchovy poznají dveře historické i moderní. Naučí se je podle určitých znaků rozpoznávat a společně k nim přiřadit i charakteristické rysy fasády domů, do kterých jsou zasazeny. Fasáda domu může být zdobená, může mít malá nebo velká okna, jednoduchá nebo složitá, s kovovými nebo dřevěnými rámy, štukovou či cihlovou omítku, sgrafito, může být zdobená sochami či mozaikou. Byly využity budovy nacházející se v Hradci Králové, např. vstupní dveře Galerie moderního umění, Filharmonie Hradce Králové, Bílé věže, Muzea východních Čech, chrámu sv. Ducha a dalších. Vzhledem k důležitosti ztvárnění jednotlivých detailů se jevila jako nejvhodnější technika kresby olejovým pastelem nebo pastelkou.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák si uvědomuje architektonický detail a učí se jej vnímat jako součást celku. Rozvíjí fantazii a tvořivost při návrhu exteriéru. Žák rozezná moderní dveře a vstupy do budov (i budovy) od historických, rozvíjí a zdokonaluje svoji kresbu (pastelkami, tuší, olejovým pastelem).

Motivace: Procházka městem nebo virtuální procházka v prezentaci. Všímáme si tvaru dveří, klik, prahů, rámců, zdobení fasád, soch na fasádách. Motivační otázky – Jaké domy jsou přízemní, dvoupatrové, vícepatrové? Má stavba střechu pultovou (rovnou), sedlovou? Má výlohu, vitráž nebo běžná okna? Zdobené dveře jsou u starších, nebo modernějších domů? Odpovídá velikost dveří důležitosti stavby?

Pomůcky: Čtvrtka A3, obrázek dveří, lepidlo, nůžky a volitelné výtvarné prostředky.

Postup práce: Budou připraveny fotografie vstupních dveří různých budov v Hradci Králové (kostela, nemocnice, muzea, galerie, vily, panelového domu, domu na náměstí, květinářství...). Každý žák si vylosuje fotografii, má možnost výměny fotografie se spolužákem či její ponechání. Vymyslí a dotvoří vhodnou budovu/fasádu ke svým dveřím, dveře do ní smysluplně zakomponuje. Žák využívá zvolenou výtvarnou techniku. Při závěrečné reflexi budou prezentovány fotografie dveří a k nim i celé budovy.

Hodnocení (reflektivní otázky): K čemu slouží vaše budova? Můžete nám ji krátce představit? Odhadli jste správně budovu? Co byste příště udělali jinak? Co se vám povedlo/nepovedlo? Co jste se dozvěděli nového?

54. Galerie moderního umění v Hradci Králové, foto Lucie Tikalová, 2023.

55. - 56. Dveře dělají dům, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

57. - 58. Dveře dělají dům, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

VYSNĚNÁ ŠKOLA

Téma: Návrh imaginární základní školy

Žáci mají za úkol vymyslet svou ideální školu podle svých přání, důležitou součástí úkolu je však práce ve skupině – v architektonickém ateliéru; žáci jsou náhodně rozděleni a je na jejich komunikačních dovednostech domluvit se na kompromisu všech nápadů, jednotné podobě a výsledném návrhu školy. Pro tento úkol jsme zvolili techniku koláže, která má napodobit reálné výstupy architektonických kanceláří. Žáci zkomponují 3 návrhy školy s různě barevnými papíry a doplní je popisky a názvem nové školy.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák zlepší svou tvořivost při výtvarné práci, rozvine vlastní schopnost imaginace. Prostřednictvím výtvarné tvorby uplatňuje své životní zkušenosti; používá při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace. Žák rozvíjí své komunikační dovednosti.

Motivace: Prezentace a diskuse. S žáky rozvedeme diskusi na téma „vysněná škola“, co by měla taková škola obsahovat, jak by měla vypadat, jak by žáci chtěli trávit přestávky i vyučování.

Představíme výtvarnou techniku koláže, zdůrazníme základní prvky této techniky, promítneme ukázky.

Pomůcky: Čtvrtka A3, papíry A4 (bílé i barevné), krepový papír, černý fix, pastelky.

Postup práce: Žáci se rozdělí do skupinek po 2–3, společně se dohodnou na tom, jak by měla škola vypadat, rozdělí si role – co kdo bude kreslit či psát, vymyslí název školy. Skupinky si vyberou 3 barvy, které budou v koláži dominantní, budou je doplňovat černou a bílou, kreslí návrhy. Výsledné návrhy exteriéru a interiéru budou společně s dalšími tvary papírů či jiných obrázků zkoušet umísťovat na čtvrtku různými způsoby. Nakonec výsledný návrh nalepí a přidají popisky.

Hodnocení (reflektivní otázky): Čím je vaše škola jedinečná? Jak bys popsal/la práci ve skupině? Co vás na práci ve skupině bavilo? Co byste chtěli do příště zlepšit?

59.- 60. Vysněná škola, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.

61. Dveře dělají dům, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská skupinová práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

SVĚTLO PRO KATEDRÁLU

Téma: Katedrála sv. Ducha v Hradci Králové

Pro vyvážení dosud konkrétních, kresebných námětů jsme zvolili práci s malbou akvarelovými barvami nebo suchým pastelem a jejím následným osvětlováním baterkou. Žáci budou nejen tvořit, ale také pozorovat a vnímat barevné průniky světla prostorem. Očekáváme, že výuka se stane pro žáky zážitkem a že se budou po absolvování hodiny více soustředit na světlo v interiéru jak sakrálních prostorů, tak v běžných stavbách.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák rozezná barvy příbuzné a opačné. Seznámí se s díly Františka Kupky. Zlepší svou tvůrčí činnost, rozvine své imaginativní schopnosti. Bude pozorovat, jak osvětlení mění celkový ráz prostoru. Žák v tvorbě uplatňuje v plošném uspořádání tvary, barvy a další prvky a jejich kombinace.

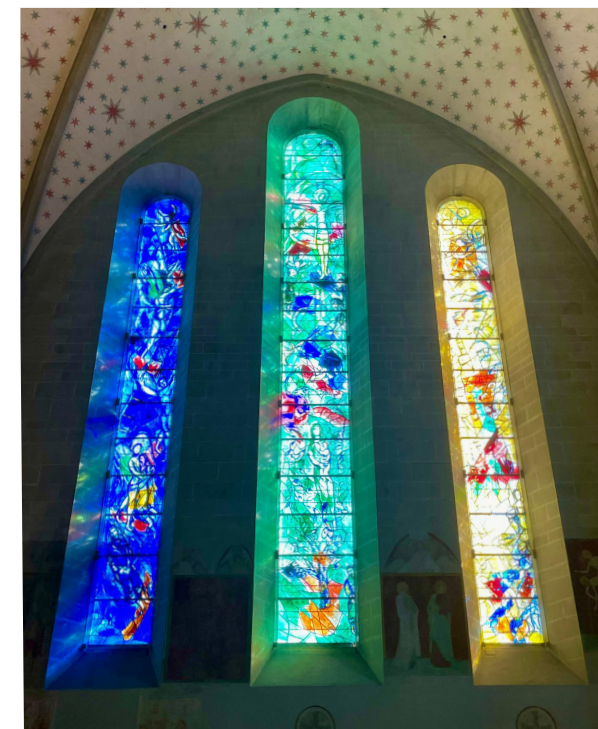
Motivace: Žáci se v prezentaci seznámí se spektrem barev, s barvami příbuznými a opačnými. Žáci v praxi uplatní příklady takových barev. Dále si tyto poznatky předvedeme názorně na dílech Františka Kupky, následně žákům předložíme příklady interiéru i exteriéru klasických i moderních kostelů s důrazem na vitráže a osvětlení prostoru (románské kostely méně světla, gotické více světla).

Pomůcky: Hedvábný papír, akvarelové barvy, štětce, suché pastely, šablona rámu vitráže vystřižená ze čtvrtky A3.

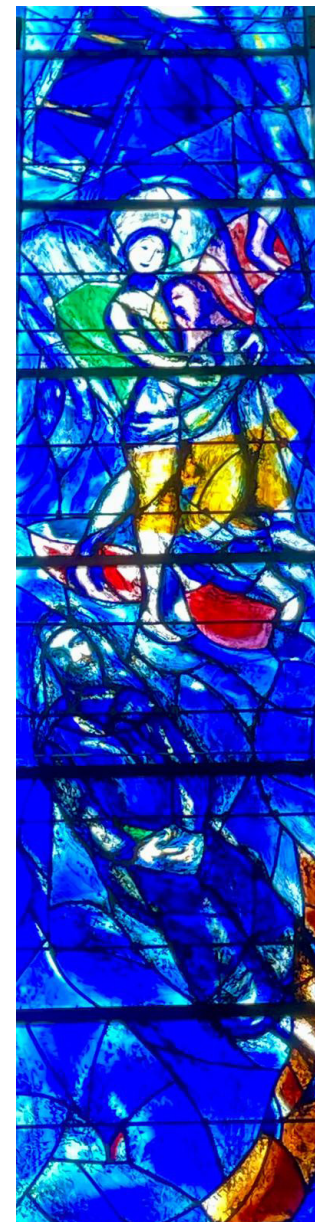
Postup práce: Každý žák dostane formát hedvábného papíru, na kterém ztvární abstraktní malbu; může se nechat inspirovat díly Františka Kupky nebo využít poznatky z teorie (barvy příbuzné, opačné). Pomocí štětce a vhodných barev vymaluje celou plochu.

Kdo bude mít hotovou malbu, půjde si před tabuli obkreslit šablonu rámu vitráže na čtvrtku A3, kterou si následně vystřihne a přilepí na vhodné místo na hedvábném papíře. Přebývajícím hedvábným papírem odstřihne. Výsledné práce vystavíme před tabulí, druhý den je pověsíme na okna a budeme pozorovat, jak přes ně prosvítá světlo, zda jejich barevnost ovlivňuje atmosféru prostoru.

Hodnocení (reflektivní otázky): Jaké pocity jste měli, když jste malovali? Jaká je výsledná kombinace barev? Zvolili byste příště stejnou, nebo jinou techniku (pastel, nebo akvarel) a z jakého důvodu?

62. Vitrážová okna katedrály Fraumünster v Zurichu, Marc Chagall, foto Lucie Tikalová, 2023.

63. – 66. Vitrážová okna katedrály Fraumünster v Zurichu,
Marc Chagall, foto Lucie Tikalová, 2023.

67. – 70. Světlo pro katedrálu, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

MUZEUM V DETAILU – ARCHITEKTURA JAKO ABSTRAKTNÍ UMĚNÍ

Téma: Jan Kotěra – Muzeum východních Čech v Hradci Králové

Stavba Muzea východních Čech v Hradci Králové od Jana Kotěry je uměleckým dílem české moderny. Proto je důležité žáky s touto stavbou seznámit, ne však jen na obrázku, ale být s ní v kontaktu, prohlédnout si ji zblízka, všimnout si detailů linií, tvarů, materiálů. Všechny tyto prvky jsou na stavbě muzea ukázkově zřetelné. Protože žáci rádi pracují s moderními technologiemi i se svým mobilním telefonem, budou smět vybranou kompozici zachytit na snímek, případně až na 5 snímků, kterými je výběr omezen, aby si žáci každou fotografii rozmysleli. Jedním z cílů hodiny je pochopit základní výtvarné prostředky (linii, tvar, materiál, kompozici). Pouze barvou se žáci nebudou rozptylovat, protože se na ni soustředí většinu hodin výtvarné výchovy. Žáci budou proto fotit s černobílým filtrem. Tento námět by se dal s žáky rozvinout i v další hodině výtvarné výchovy, kdy by žáci svůj nejpreferovanější snímek překreslili uhlím na čtvrtku.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák rozvíjí smyslovou citlivost na vizuálně obrazná vyjádření (fotografii). Seznámí se s abstraktním uměním v podání Františka Kupky a Pietu Mondriana. V tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, objekty, světlo a stín.

Motivace: Procházka k Muzeu východních Čech, prezentace. S žáky ve třídě nejdříve probereme téma fotografování detailů, promítneme si pár ukázkových obrázků. Dále si představíme abstraktní umění Františka Kupky a Pietu Mondriana. V návaznosti na tyto umělce žákům ukážeme několik fotografií architektury, která připomíná spíše abstraktní umění než stavby.

Pomůcky: Mobilní telefon, papír, čtvrtka, uhlí.

71. Světlo pro katedrálu, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce (detail), foto Kristýna Boudková, 2020.

Postup práce: S nabitými mobilními telefony se vydáme k Muzeu východních Čech, které si obejdeme. Ukážeme si typické znaky Kotěrovy architektury, prvky secese a architektonické moderny. Poté budou mít žáci za úkol vyfotit 5 detailů budovy v černobílém provedení. Měli by se zaměřit na linie, tvary, materiál, kompozici. Ve škole vyberou 1 z 5 fotografií, kterou necháme vytisknout (2 fotografie na A4). Další hodinu výtvarné výchovy můžeme s žáky zkusit fotografii přemalovat na čtvrtku buď uhlem, nebo barevně temperovými barvami.

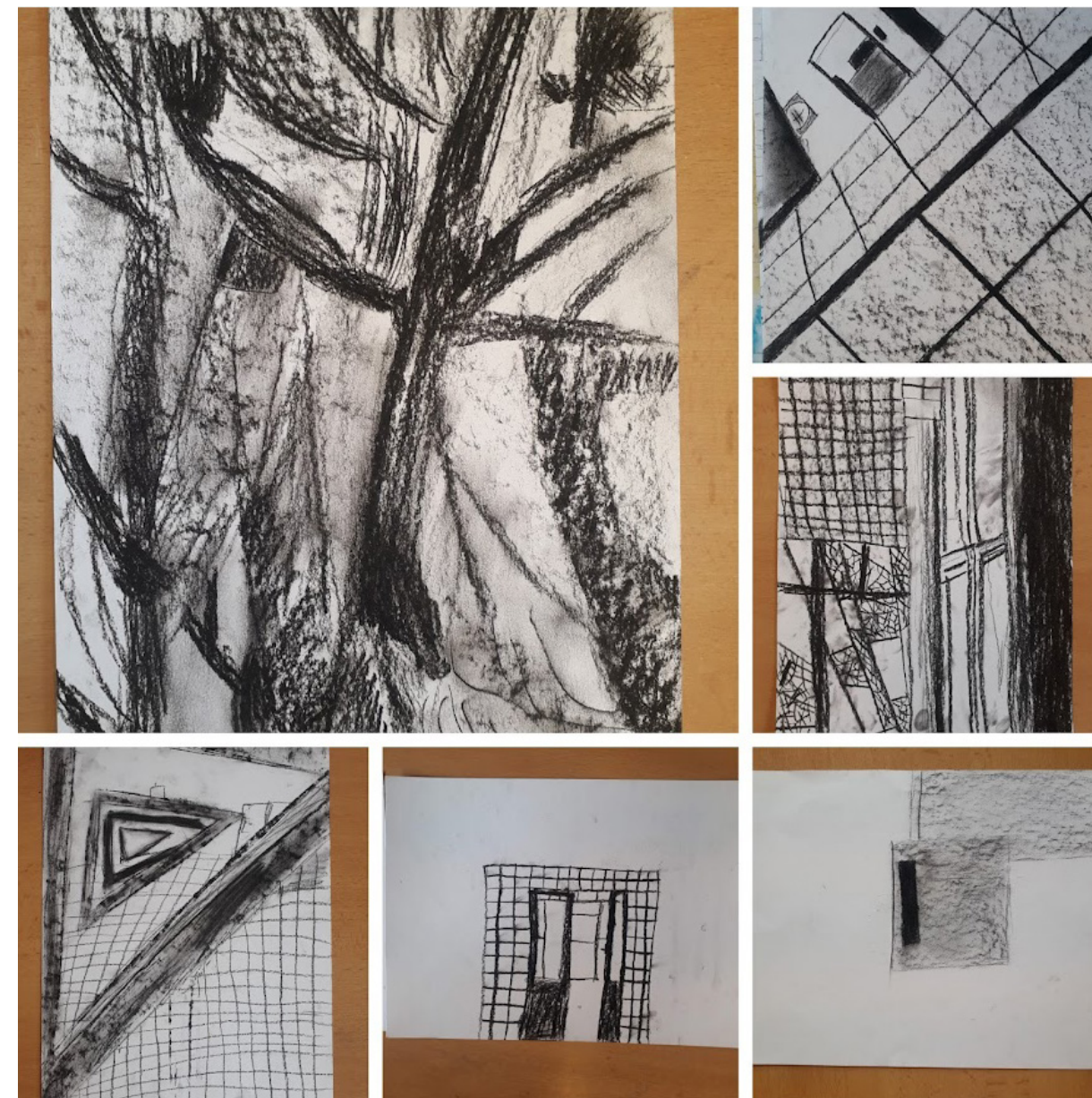
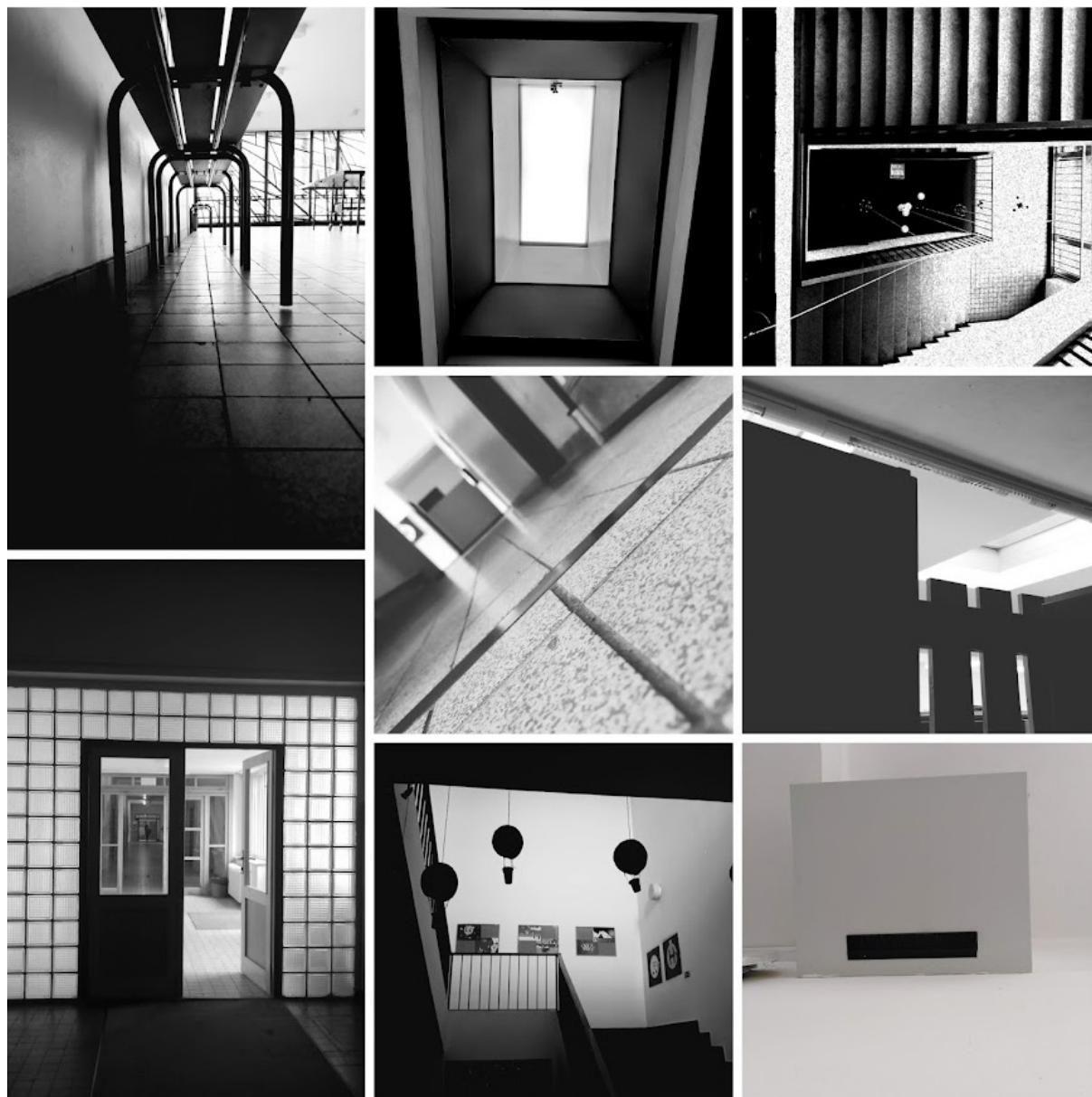
Hodnocení (reflektivní otázky): Jaké pro vás bylo vyfotit 5 fotografií? Vybrali jste tu nejlepší snadno? Co vás zaujalo na focení detailů? Změnilo to nějak váš pohled na muzeum nebo celkově na architekturu? Nad čím jste přemýšleli, když jste fotili?

72. Motivační prezentace – detaily architektury, Muzeum v detailu – architektura jako abstraktní umění, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, zdroj: <https://www.istockphoto.com/cs/fotky/architektura> [cit. 2020-02-11].

73. Muzeum v detailu – architektura jako abstraktní umění, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, fotografie, žákovská práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

74. – 87. Muzeum v detailu – architektura jako abstraktní umění, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, fotografie a kresba uhlím, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

HOTELOVÝ INTERIÉR

Téma: Karel Hubáček – Ještěd

Oblíbenou součástí architektury je interiér, který je námětem další výuky. Karel Hubáček navrhl televizní vysílač a hotel s restaurací na Ještědu, který je velmi specifickou stavbou, a vyžaduje si proto i specifický interiér. Žákům představíme některé typické interiéry 70. let minulého století a oni budou mít za úkol vymyslet k Ještědu na míru šitý interiér. Někteří žáci mají lepší prostorovou představivost, pro ty bude snadnější ztvárnit například celý vestibul recepce či hotelový pokoj nebo restauraci. Někteří žáci nemají prostorové vidění natolik vyvinuté, ti by navrhli nějaký kus nábytku nebo doplňku do interiéru na Ještědu, např. křeslo, lustr, sochu, postel aj. Pro návrh celého interiéru nebo nějakého předmětu bychom zvolili techniku malby akvarelovými barvami, případně doplněnou konturou černým fixem.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák rozvine své tvůrčí schopnosti v návaznosti na retro interiér, pokusí se propojit estetiku a funkčnost. V tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace. Žák se při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy.

Motivace: Prezentace, ukázky exteriéru Ještědu a interiéru 70. let, knížky o designu (Modern retro interior).

Pomůcky: Čtvrtka A3, černý fix, akvarelové barvy, štětce, měkká tužka.

Postup práce: Žákům ukážeme, jak vypadá vysílač na Ještědu a vstupní hala. Zbytek interiéru by jim zůstal skryt a jejich úkolem by bylo navrhnout vhodný interiér restaurace nebo hotelového pokoje, buď jako celek, nebo jednotlivé kusy vybavení (křeslo, lampa, schodiště...).

Žáci si rozdělí čtvrtku A3 na několik dílů podle vlastního uvážení (min. 2 části). Do nich umístí buď interiérové pohledy, nebo samostatně stojící nábytek, případně kombinaci obojího. Žáci nejdříve kreslí několik návrhů tužkou. Následně žáci vyberou nejlepší návrh a ve větším měřítku jej předkreslí tužkou, poté ho vybarví akvarelem a po zaschnutí vytáhnou kontury černým fixem. Po vystavení všech prací a zhodnocení ukážeme žákům, jak ve skutečnosti vypadá interiér restaurace a hotelu na Ještědu.

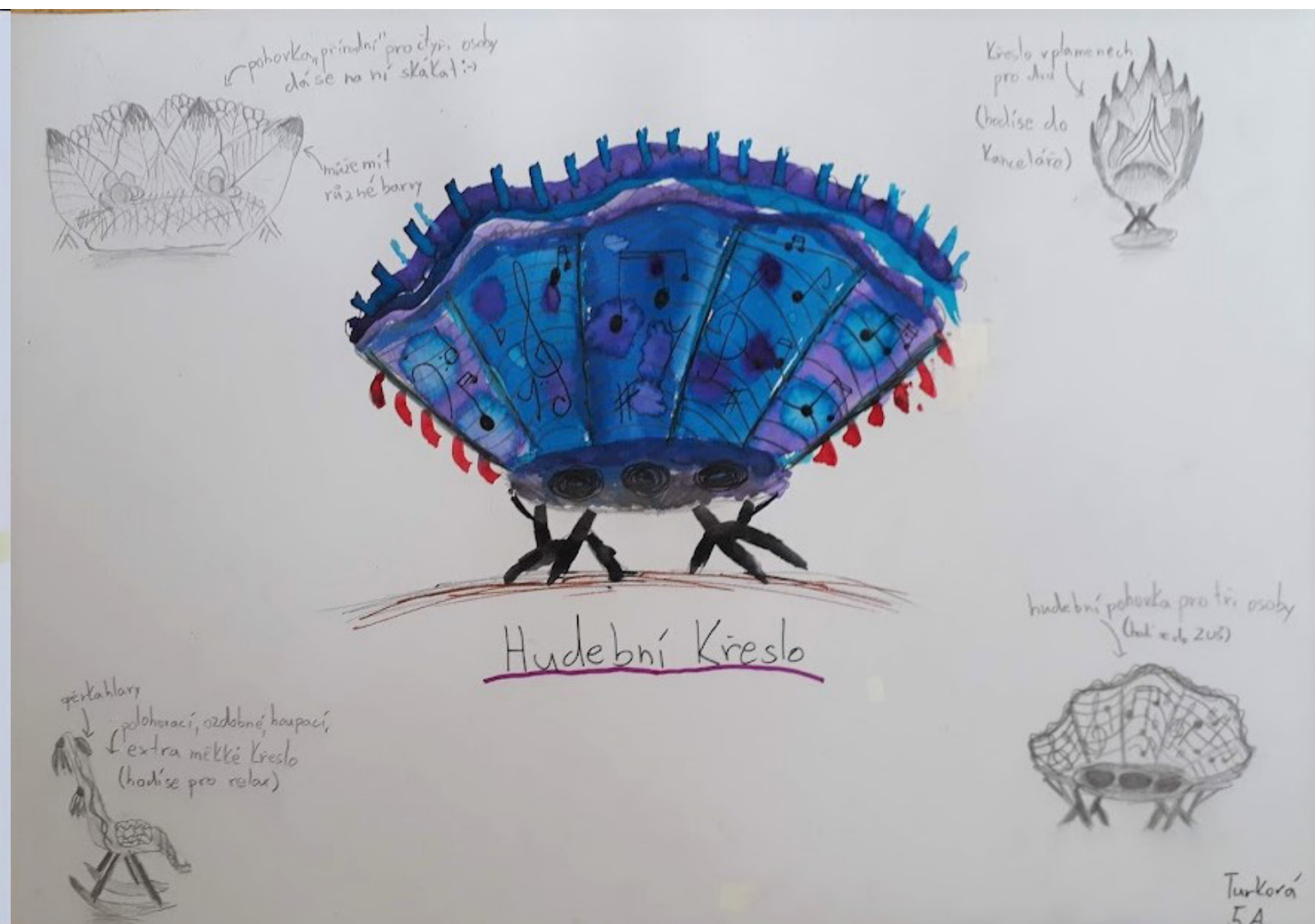
Hodnocení (reflektivní otázky): Proč sis zvolil právě interiér / konkrétní nábytek? Jak jste spokojení se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo/ nepovedlo?

88. Motivační prezentace – osobnosti architektury, Hotelový interiér, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.

89. Hotelový interiér, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

90. Hotelový interiér, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

KNIHOVNA INSPIROVANÁ PŘÍRODOU

Téma: Jan Kaplický – Blob

Prostorová tvorba je v rámci výuky výtvarné výchovy na 1. stupni základní školy málo využívána, proto je důležité ji zařadit do konceptu. Jako inspiraci jsme zvolili knihovnu od Jana Kaplického, která svým dynamickým, organickým tvarem přímo vybízí k haptické hře. Žáci pracují s papírem častěji jako materiálem pro koláž, tedy v plošné tvorbě. Papír se dá ale skládáním, nastřiháváním a lepením přeformovat do všemožných tvarů a objemů. Pro objevení možností práce s papírem a rozvoj prostorové představitivosti jsme zvolili právě tuto přípravu. Součástí přípravy je představení různého tvarování papíru, z něhož si žáci tvoří vlastní kombinace pro svou ideu. Dalším smyslem této hodiny je i zprostředkování myšlenky, že stavby nemusí být jen krychlového nebo kvádrového tvaru a že dnešní technologie umožňují postavit téměř cokoliv.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák z papíru vypracuje model knihovny inspirovaný přírodou. Zlepší svou tvůrčí činnost, rozvine vlastní imaginativní schopnosti. Žák bude pozorovat a porovnávat znaky rostlin, hub a živočichů.

Motivace: Návštěva knihovny, prezentace díla architekta Jana Kaplického, ukázka možností práce s papírem, atlasy zvířat a rostlin k prolistování.

Pomůcky: Kartonová deska (20 x 20 cm nebo 30 x 30 cm), barevné papíry, obyčejný bílý papír A4, nůžky, lepidlo, tužka.

Postup práce: „Máme pro vás jako pro architekty úkol. V našem městě disponujeme volnou plochou, na které bychom chtěli postavit novou knihovnu. Vaším úkolem bude vymyslet co nejoriginálnější stavbu. Nechte se inspirovat přírodou.“ Předvedeme žákům, jak různě lze papír upevnit na kartonovou desku, aby si tím rozšířili přehled. Hlavním úko-

lem bude vymyslet budovu knihovny inspirovanou něčím přírodním – rostlinou, živočichem, houbou nebo nějakou její/jeho částí. Každý žák si na papír načrtne 2–3 návrhy, z nichž si jeden vybere, postaví a nalepí na kartonovou desku.

Hodnocení (reflektivní otázky): Čím jste se inspirovali? Chtěli byste do takové knihovny chodit? Proč jste zvolili tuto barevnou kombinaci? Jak jste spokojení se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo/nepovedlo?

91. Motivační prezentace – osobnosti architektury, Knihovna inspirovaná přírodou, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.

92.–93. Knihovna inspirovaná přírodou, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, prostorová tvorba – papír, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

OD ŠPEJLE PO KONSTRUKCI

Téma: Eva Jiříčná – Pražská oranžerie

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák rozezná a modeluje jednoduché, souměrné útvary v rovině (i v prostoru). V tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace.

Motivace: Presentace architektonické práce Evy Jiříčné, Pražské oranžerie.

Pomůcky: Špejle, brambory, kartonová deska jako podložka (případně 3D pera nebo Geomag).

Postup práce: Žák dostane do lavice sadu špejlí a kostičky z brambor. Sám si zvolí stavbu (v první řadě věž, rozhlednu nebo vlastní nápad), bude mít volné pole působnosti. Výsledkem bude samostatně stojící stavba.

Hodnocení (reflexivní otázky): Kam byste takovou stavbu umístili, na nějaké konkrétní místo? Do jakého typu krajiny? Případně k čemu vaše stavba slouží? Jak jste spokojení se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo/nepovedlo?

94.–95. Motivační prezentace – osobnosti architektury, *Od špejle po konstrukci*, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.

96. Od špejle po konstrukci, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, prostorová tvorba, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

97. Od špejle po konstrukci, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, prostorová tvorba, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

MĚSTO TUŠÍ

Téma: Komunikační síť města

Při této hodině výtvarné výchovy si žáci zrekapitulují důležité stavby ve městě, ze kterých si několik vyberou, nakreslí je samostatně na papír a vystříhnou. Poté pomocí rozfoukávání tuše po papíře vytvoří komunikační síť. Po zorientování se ve svém novém městě umístí jednotlivé budovy smysluplně na papír. Součástí úkolu je vymyslet název vzniklého města podle toho, co jim „pavučina“ z tuše připomíná, čímž budou rozvíjet svou představivost.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák pochopí uspořádání města a využití komunikační sítě. Využije své tvůrčí schopnosti při kresbě jednotlivých budov a vymýšlení názvu města. Žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti.

Motivace: Prezentace, diskuse. V prezentaci ukážeme žákům mapy různých měst, mezi nimi i hradeckou mapu, ve kterých mohou vidět komunikační síť města. Žáci si budou všimnat hlavních dopravních tepen, a že většina z nich míří do centra města.

Pomůcky: Čtvrtka A4, papír A4, tuš, brčko, akvarelové barvy, nůžky, lepidlo.

Postup práce: Žáci udělají přibližně uprostřed čtvrtky kaňku tuší, kterou budou postupně brčkem rozfoukávat do všech stran tak, aby vznikla síť (pavučina), ne jednolitá skvrna. Jedna kaňka vydá přibližně na jedno rameno sítě, po rozfoukání udělají žáci opět kaňku v „centru města“. Plán nechají zaschnout. Mezitím si na papír A4 tuší nakreslí 4–5 budov, o kterých si myslí, že jsou ve městě důležité. Vybarví je akvarelovými barvami, vystříhnou a přilepí na vhodná místa na jejich mapě. Žáci vymyslí název města podle toho, co jim pavučina z tuše připomíná.

Hodnocení (reflexivní otázky): Jaké budovy jste si vybrali a proč? Jak jste nazvali své město a proč? Jak jste spokojeni se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo/nepovedlo? Co jste se dozvěděli nového? Která část tvorby a z jakého důvodu vás zaujala nejvíce?

98.–99. Motivační prezentace, *Město tuší*, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.

100. Město tuší, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

VYŠÍVANÉ MĚSTO

Téma: Josef Gočár – Urbanistický plán Hradce Králové

V rámci další přípravy na urbanistické téma jsme se zaměřili na trasy aut, cyklistů či chodců, žáci se vcítí do jejich rolí a pomocí barevné bavlnky ztvární jejich cestování po městě. Tato práce by měla pomoci k pochopení fungování okruhů ve městě a jiných úprav usnadňujících cestování. Vyšívání se z výuky na 1. stupni vytrácí, zlepšuje přitom jemnou motoriku, soustředění a trpělivost, proto vnímáme práci s přízí jako prospěšnou.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák vytvoří vlastní město z provázku, pochopí jeho uspořádání a využití komunikační sítě. Rozvine svou představivost, zlepší jemnou motoriku. Pracovat bude s bavlnkou, tedy textilním materiálem. Žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti.

Motivace: Prezentace, interaktivní ukázka města na Google Maps, cvičení na ICT (symboly budov), diskuse. V prezentaci ukážeme žákům mapy různých měst, mezi nimi i hradeckou mapu, ve kterých lze vidět komunikační síť města. Žáci si mohou všimnout hlavních dopravních tepen a uvědomí si, že většina z nich míří do centra města. Připomeneme Josefa Gočára jakožto hradeckého urbanistu. Žáci na ICT doplní symboly.

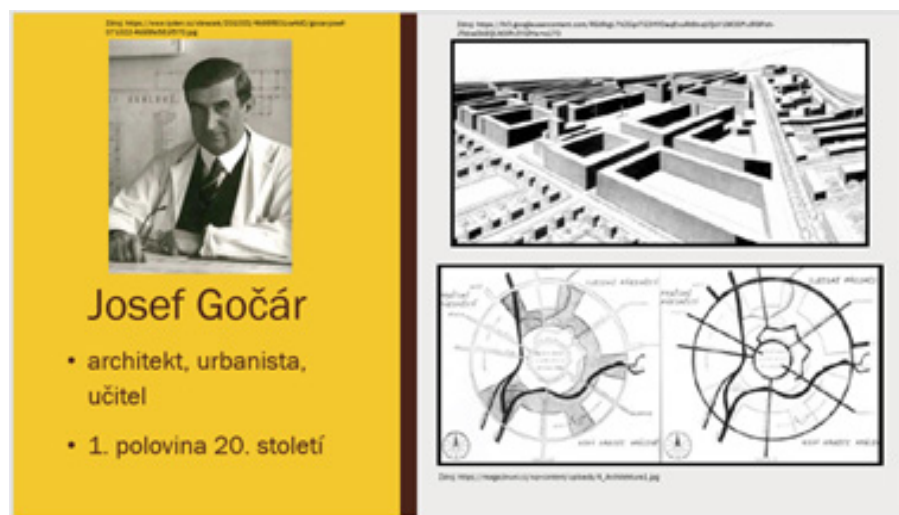
Pomůcky: Kartonová deska (20 x 15 cm), tužka, špendlíky, bavlnky, modrá akvarelová barva, štětec, voda.

Postup práce: Žáci se domluví a ve dvojici na čtvrtku vyznačí modrou barvou tok řeky (může tam být i soutok, případně rybník). Promyslí si (pro ně) důležité budovy ve městě, každý si zvolí minimálně pět, které nakreslí na zvláštní papír, vystříhnou je a přišpendlí na mapě. Vcítí se do role auta/kola/chodce směřujícího z domu např. do práce, do obchodu, do divadla, na návštěvu k tetě a zpět domů. U svého domu přivážou provázek ke špendlíku a vydávají se na cestu, u každé zastávky obkrouží dvakrát špendlík a pokračují dál. Žáci se při práci střídají, každý má svou barvu bavlnky. Výsledkem práce bude cestovní záznam dvou bavlnek.

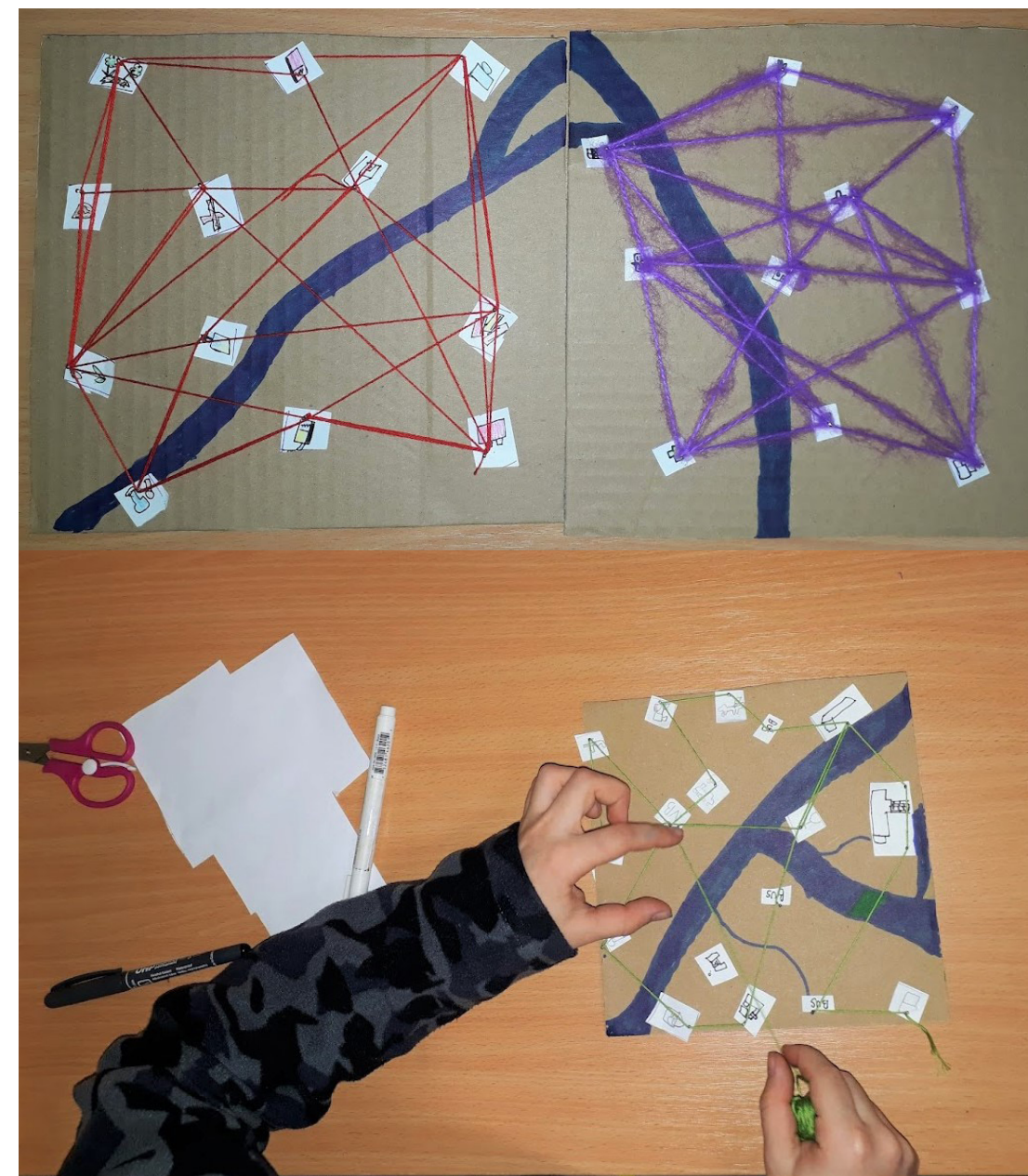
Hodnocení (reflexivní otázky): Jak byste popsali cestování po vašem městě? Jak by se v takovém městě bydlelo? Co byste tam chtěli doplnit? Popište vaši práci ve dvojici.

101. Motivační prezentace, Vyšívané město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.

102. Motivační prezentace – osobnosti architektury, Vyšívané město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.

103.–104. Vyšívané město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce a průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.

TŘÍDNÍ MĚSTO

Téma: Tvorba vlastního města

Poslední a závěrečnou přípravou je tvorba třídního městečka, kde si žáci všechny dosud nabyté znalosti zrekapitulují a využijí při práci. Mají za úkol vymyslet jedno město, kde každý dostane na starost jednu budovu nebo veřejný prostor (park, hřiště, sportoviště, koupaliště atd.). Pro snadnější komunikaci jsou žáci rozděleni do architektonických týmů, kde každá skupinka postaví přiřazenou čtvrť. Všechny městské čtvrti spojuje centrální náměstí.

Výchovné, vzdělávací a dovednostní cíle: Žák uplatní vlastní zkušenost a fantazii. Výtvarně zpracuje papírovou krabici v budovu ve městě. Uvědomí si důležité budovy ve městě, pochopí uspořádání města. Žáci budou pracovat společně, zlepší svou komunikaci ve skupině.

Motivace: Prezentace: mapy měst, různé části měst, Josef Gočár jako architekt a urbanista.

Diskuse: Jak vznikala města v průběhu historie? Co sestavělo nejdříve? Co bývá v centru města? Náměstí – rynek. Nádraží bývá v centru, nebo na kraji města? Historické budovy bývají v centru, nebo na kraji města? Jaké budovy (jaká prostranství) by měly být ve městě? (Škola, nemocnice, hotel, nádraží, radnice, panelový dům, bytový dům, kostel, park, pékárna, restaurace, cukrárna, lékárna, kadeřnictví, masna, butik, obuvnictví, drogerie, ovoce a zelenina, železářství, zlatnictví, galerie, kino, divadlo, policie, hasiči, banka, muzeum, hřiště, květinářství...).

Pomůcky: Kartonové krabice (od čaje, rýže...), barevný papír, balicí papír jako podložka, černý tlustší fix k vyznačení silnic a ulic, výtvarné pomůcky na vyzdobení domů (karton, černý fix, pastelky/fixy), lepidlo, nůžky.

Postup práce: Žáci dostanou pomyslnou zakázku jako architekti a stavitelé. Každá skupina má své architektonické studio. Prostor města bude rozdělen do šesti přibližně stejně velkých částí, které si podle čísel vylosují skupiny žáků. Žáci budou mít za úkol vytvořit přiřazené budovy a umístit je do ulic, které si sami vymyslí a pojmenují. Uprostřed města bude náměstí, ke kterému se budou všechny ulice sbíhat. Ulice mohou být navzájem propojené. Každý žák si vybere jednu budovu, kterou vyrobí z krabice a může ji doplnit názvem. Je vhodné pojmenovat muzeum / panelový dům / květinářství / policii / galerii?

Nezastavěným částem města skupiny žáků vymyslí účel – park, hřiště, koupaliště... Jména ulic zapíšou na silnici.

Hodnocení (reflektivní otázky): Jak jste postupovali při práci? Vybrali jste ke své budově vhodnou krabici? Jak jste se ve skupince domlouvali? Jak jste spokojeni se svým dílem? Co byste udělali jinak? Co se vám povedlo/nepovedlo? Co jste se dozvěděli nového? Rozuměli jste všemu? Bavila vás práce?

105. Třídní město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.

106.–107. Třídňé město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská skupinová práce a průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.

5. ARCHITEKTURA VE VZDĚLÁVÁNÍ ANEB PATŘÍ ARCHITEKTURA DO VZDĚLÁVACÍHO OBSAHU PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ?

VÝZKUM – VÝSLEDKY A ZÁVĚRY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

108. Schodiště Bono Publico v Hradci Králové, foto Lenka Haková, 2022.

V průběhu roku 2023 se uskutečnilo výzkumné šetření, které si stanovilo za cíl zjistit vztah budoucích pedagogů, tedy studentek a studentů pedagogické fakulty, k tématu architektury. Průzkum probíhal formou dotazníkového šetření. Úspěšně svůj dotazník vyplnilo 105 oslovených respondentů.

VÝZKUMNÉ TÉMA:

Architektura ve vzdělávání

VÝZKUMNÉ OTÁZKY:

Jaký vztah mají budoucí pedagogové k tematice architektury?

Je z pohledu budoucích pedagogů architektura vhodným vzdělávacím obsahem v základním vzdělávání?

Za jakých podmínek chtějí/nechtějí budoucí pedagogové téma architektury ve své praxi využívat a proč?

Jak je v současné době téma architektury v základním vzdělávání zařazováno do výuky?

CÍLOVÁ SKUPINA:

Cílovou skupinu tvořili studenti Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové, jejichž studijní obory se zaměřují převážně na vzdělávání (80 %). Mezi obory, které nebyly primárně zaměřeny na vzdělávání a jejich studenti se šetření zúčastnili, náleží studijní obor Textilní tvorba a Grafická a intermediální tvorba. U účastníků výzkumu převažovaly ženy, které tvořily přibližně 89 % z celkového počtu zapojených. Největší zastoupení měli studenti magisterského studia Učitelství pro 1. stupeň ZŠ (39,6 %), druhou

nejpočetnější skupinu respondentů tvořili studenti bakalářského studia oboru Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání (15,6 %), dále budoucí učitele 2. stupně ZŠ, kteří studují dvojbor v kombinaci s výtvarnou výchovou (13 %). Mezi další studijní obory respondentů se řadily Předškolní vzdělávání a Učitelství výtvarné výchovy na základních uměleckých školách.

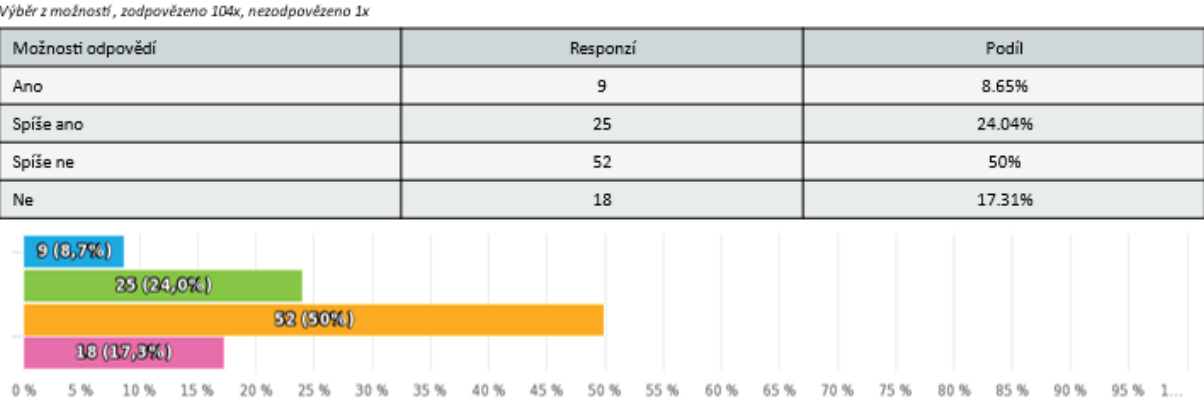
METODOLOGIE VÝZKUMU:

Dotazníkové šetření. Design výzkumu smíšený – kvantitativní a kvalitativní výzkum.

ZÁVĚRY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ:

Polovina respondentů (50 %) je přesvědčena, že téma architektury není zařazováno do hodin výtvarné výchovy v základním vzdělávání. Jako důvody uvádí nedostatečnou připravenost pedagogů na dané téma, povědomí učitelů o náležitosti architektury k jinému učebnímu předmětu, dále nedostatek času pedagogů na další obsah učiva. Přibližně 24 % respondentů si naopak myslí, že téma architektury je (spíše ano) do základního vzdělávání zařazeno.

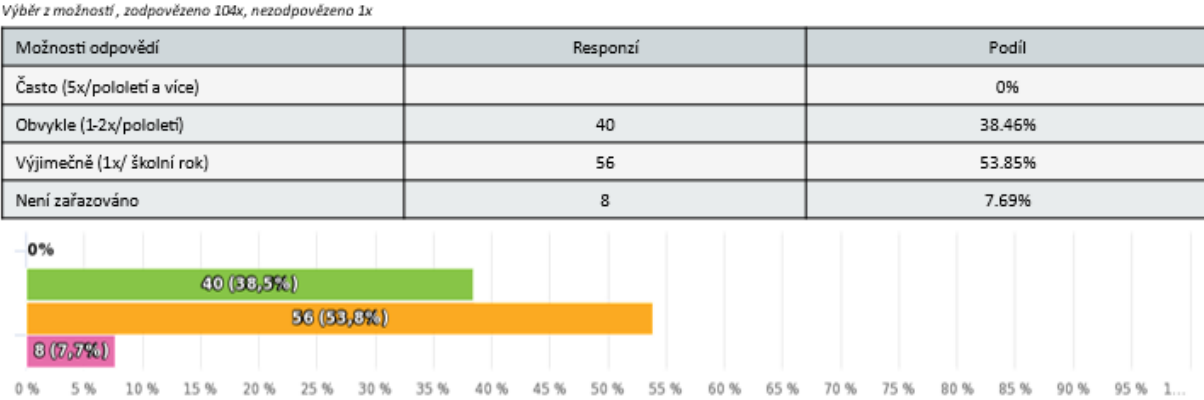
Je podle vás téma architektury zařazováno do hodin výtvarné výchovy v rámci základního vzdělávání?

109. Výsledky dotazníkového šetření Architektura ve vzdělávání. 2023

Na dotaz, zda je téma architektury vhodným vzdělávacím obsahem předmětu výtvarná výchova na základní škole, v drtivé většině studentky a studenti odpověděli, že ano (85,6 %). Při doplňujícím vysvětlení jejich odpovědí nejčastěji uváděli, že architektura je všude kolem nás, setkáváme se s ní každodenně, znalosti o ní patří do všeobecného přehledu, a někteří z nich vypověděli, že architektura náleží do oblasti umění, a tudíž by měla být součástí výtvarné výchovy. Co se týká četnosti zařazování tématu architektury do výtvarné výchovy na základní škole, bývá podle šetření zařazována 1x/školní rok, tedy výjimečně (53,9 %).

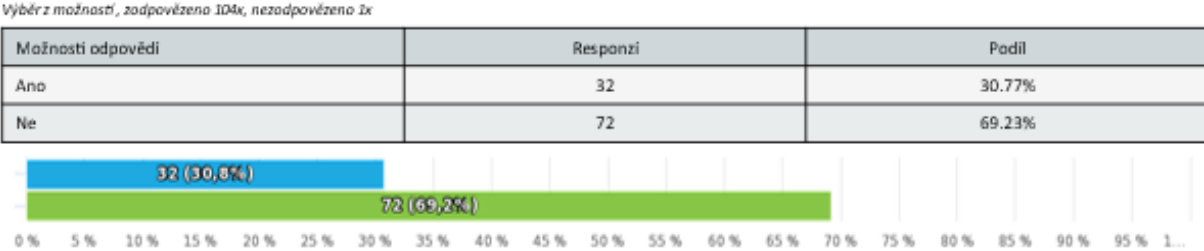
Jak často je podle vás téma architektury zařazováno do hodin výtvarné výchovy na základní škole?

110. Výsledky dotazníkového šetření Architektura ve vzdělávání. 2023

Podle respondentů naší studie není téma architektury do hodin výtvarné výchovy na základní škole zařazováno dostatečně. Pouze 30,8 % účastníků dotazníkového šetření si myslí opak, tedy že rozsah zapojení daného tématu je dostatečný.

Je podle vás zařazování tématu architektury do hodin výtvarné výchovy na základní škole dostatečné?

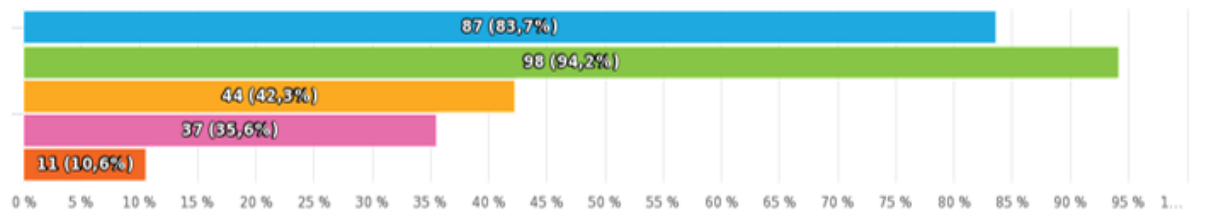
111. Výsledky dotazníkového šetření Architektura ve vzdělávání. 2023

Další zajímavou kapitolou výzkumu bylo téma náležitosti tématu architektury k vyučovacím předmětům na základní škole. Respondenti mohli zvolit více nabízených vyučovacích předmětů a měli možnost předmět doplnit. Největší prostor pro uplatnění tématu architektury na základní škole bylo u respondentů spatřováno v dějepise (94,2 %) a ve výtvarné výchově (83,7 %).

V jakých vyučovacích předmětech na základní škole je prostor pro aplikaci tématu architektury?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 104x, nezodpovězeno 1x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
Výtvarná výchova	87	83.65%
Dějepis	98	94.23%
Zeměpis	44	42.31%
Matematika	37	35.58%
Jiný...	11	10.58%

112. Výsledky dotazníkového šetření Architektura ve vzdělávání. 2023

Výzkum se také zaměřoval na specifické druhy výtvarné tvorby, prostřednictvím kterých je možno téma architektury rozvíjet. Největší podporu (96,1 %) měla prostorová tvorba a velmi silně byla zastoupena kresba (81,7 %) a fotografie (82,7 %), následovala grafika, malba a nová média.

Jaký druh výtvarné tvorby je podle vás možné skrze téma architektury rozvíjet? 1/2

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 104x, nezodpovězeno 1x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
Malba	72	69.23%
Kresba	85	81.73%
Prostorová tvorba	100	96.15%
Fotografie	86	82.69%
Grafika	67	64.42%
Nová média (digitální technologie)	61	58.65%
Jiný...	3	2.88%

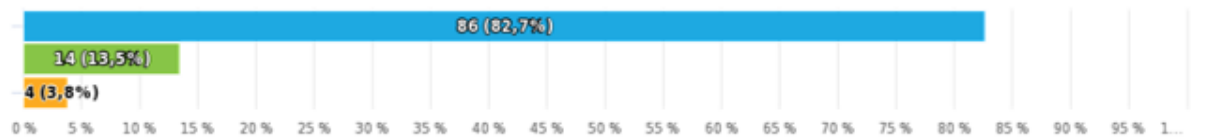
113. Výsledky dotazníkového šetření Architektura ve vzdělávání. 2023

Dílčím cílem našeho výzkumného šetření bylo zjistit postoje studentek a studentů pedagogických oborů k jejich budoucí pedagogické praxi. Zajímalo nás tedy, zda by měli zájem téma architektury do hodin výtvarné výchovy zařadit a co je k takovému postoji vede. Drtivá většina (82,7 %) oslovených vypověděla, že by chtěli dané téma zapojit.

Chtěli byste ve své pedagogické praxi zařadit téma architektury do hodin výtvarné výuky?

Výběr z možností, zodpovězeno 104x, nezodpovězeno 1x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
Ano	86	82.69%
Ne	14	13.46%
Jiná...	4	3.85%

114. Výsledky dotazníkového šetření Architektura ve vzdělávání. 2023

Za velmi inspirativní lze považovat odpovědi zúčastněných studentů uvádějících důvody, které jim jsou motivací k zařazení tématu architektury do hodin výtvarné výchovy. Zde jsou uvedeny některé z nich:

„Architektura je součástí naší kultury, je důležité vést budoucí generace k tomu, aby měly zájem o své okolí, vnímaly, v jakém prostředí se nachází, měly zájem vidět historické i současné stavby, zároveň měly možnost se samy rozvíjet v tomto oboru.“

„Architektura je krásná a děti by měly být vedeny k tomu, aby ji uměly ocenit.“

„Architektura je podle mě velmi zajímavé téma, ale na 1. stupni ZŠ spíše neprobírané. Proto bych chtěla dětem toto téma přiblížit více, v různých vyučovacích hodinách.“

„Architektura je a bude velké téma.“

„Architektura je zajímavé téma, které je na základních školách opomíjené.“

„Architektura nás obklopuje a je dobré, aby žáci měli nějaké povědomí o architektuře ve svém okolí. Rozvíjíme u toho také prostorovou tvorbu, prostorové vnímání, vnímání barev a mnoho dalšího.“

„Architektura je zajímavé téma, které se dá velmi kreativně zpracovat a nabízí spoustu možností.“

„Architekturu lze skvěle propojit s různými předměty, je to námět, se kterým se dá velmi dobře pracovat, pojmout různými způsoby.“

Objevily se i opačné postoje, kterých bylo ovšem minimum. Pro ucelenost uvádíme také příklad takovéto výpovědi:

„Architektura mě nezajímá a myslím si, že ji vůbec nevyužiji ve své práci.“

Závěrečný dotaz dotazníkového šetření byl směřován na vhodnost zařazení tématu architektury při výtvarných činnostech ve vztahu ke stupni škol. Otázka tedy zněla: Jaký stupeň školy je podle vás vhodný k zařazení tématu architektury při výtvarných činnostech? Největší preference byly zaznamenány u 2. stupně základní školy (90,4 %). Na pomyslném druhé místě se umístila střední škola (85,6 %). U výpovědí respondentů jsme se opakovaně setkávali s názorem, že pro nižší stupně vzdělávání (MŠ a 1. st. ZŠ) je téma těžko uchopitelné. Vysoké zastoupení se ukázalo u středních odborných škol a vysokých škol.

Jaký stupeň školy je podle vás vhodný k zařazení tématu architektury při výtvarných činnostech? 1/2

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 104x, nezodpovězeno 1x

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
Mateřská škola	15	14.42%
Základní škola 1. stupeň	49	47.12%
Základní škola 2. stupeň	94	90.38%
Střední škola	89	85.58%
Střední odborná škola	75	72.12%
Vysoká škola	73	70.19%
Jiná...	5	4.81%

115. Výsledky dotazníkového šetření Architektura ve vzdělávání. 2023

ZODPOVĚZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK:

Jaký vztah mají budoucí pedagogové k tematice architektury?

Na základě výsledku výzkumného šetření lze konstatovat, že převládá pozitivní vztah mezi respondenty dotazníkového šetření, který je doprovázen zájmem o dané téma.

Je z pohledu budoucích pedagogů architektura vhodným vzdělávacím obsahem v základním vzdělávání?

Téma architektury bylo u respondentů vyhodnoceno jako vhodné, oslovení jej ve většině považují za zajímavé a atraktivní pro výuku a rádi by při své budoucí pedagogické praxi toto téma zařadili.

Za jakých podmínek (vyučovací předmět, stupeň školy) chtějí budoucí pedagogové téma architektury ve své praxi využívat a proč?

Za nejvhodnější prostor pro zařazení tématu architektury respondenti považují vyučovací předmět dějepis a výtvarnou výchovu (s menší podporou následoval zeměpis a matematika). Co se týká stupně školy, za nejvhodnější byl považován 2. stupeň ZŠ a střední školy.

Jak je v současné době téma architektury v základním vzdělávání zařazováno do výuky?

Z odpovědí zúčastněných vyplývá, že téma architektury spíše není do výuky na základní škole zařazováno, a pokud ano, tak velmi výjimečně.

SHRNUTÍ ZÁVĚRŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ:

Na základě realizovaného dotazníkového šetření z odpovědí respondentů vyplývá, že téma architektury je pro většinu z nich vhodným vzdělávacím obsahem pro základní vzdělávání. Na základních školách – především na 2. stupni základní školy – spatřují prostor pro uplatnění daného tématu, obzvláště pak ve výuce dějepisu a výtvarné výchovy. U konkrétnějšího vymezení obsahu učiva z architektury se opakovaně ve výpovědích respondentů objevovalo téma uměleckých slohů a jejich charakteristiky ve spojitosti s architektonickými prvky, dále například znalost významných historických staveb jako součásti kulturního dědictví. V dotazníkovém šetření byl opakovaně prezentován názor, že základní znalosti o architektuře patří do všeobecného přehledu a žák základní školy by je měl znát. Z výsledku šetření vyplynulo, že téma architektury není v současné pedagogické praxi příliš využíváno a tento stav zúčastnění považují za neuspokojivý – téma architektury je podle nich zařazováno nedostatečně. Důvody tohoto stavu spatřují především v nedostatečném povědomí pedagogů o architektuře, v nejistotě, jakým způsobem tuto oblast vyučovat, a v pochybách o tom, kdy a kam (vyučovací předmět, stupeň školy) danou oblast zařadit. Oslovené studentky a oslovení studenti by téma architektury rádi do své budoucí pedagogické praxe zařadili (což lze doložit z výše citovaných výpovědí), ale liší se jejich pohled na způsob uchopení daného tématu. Z odpovědí respondentů lze také vyčíst určitou nejistotu v tom, jakým způsobem, v jakém časovém období a do jakého vyučovacího předmětu toto téma zařadit. Lze tedy konstatovat, že téma architektury má velký edukační potenciál, ale zároveň přináší jistá úskalí, mezi která náleží především nedostatečná informovanost budoucích (možná i stávajících) pedagogů o oblasti architektury, neuspokojivá metodická opora a nízké povědomí o inspiračních či didaktických materiálech, které by nejen výtvarným pedagogům usnadnily implementovat téma architektury do výuky ve školní praxi.

ZÁVĚR

Svět kolem nás je plný úžasných věcí, kterým ne vždy věnujeme dostatečnou pozornost. Jednou z nich je architektura, s níž se všichni setkáváme nepřetržitě, po celý život. Architektura představuje významnou kreativní sílu, která nám pomáhá spoluvytvářet svět. Není jen obytným prostorem, ale buduje v nás pocity domova, které máme geneticky zabudované v potřebě bezpečí, jež nám architektura poskytuje. Architektura je proces – od první myšlenky, skici, návrhu až po realizaci, předání klíčů. Je to proces, který by měl přispět k lepší budoucnosti. Měla by věřit v udržitelnost a ekologické hodnoty. Udržitelná architektura je dnes již nezbytností. Město, prostor, kde žijeme, je živý organismus, jsou v něm skryté mnohé příběhy, na první pohled neviditelné. Města fungují jako dokonalý celek.

Předkládaná kniha je koncipována tak, aby vás její obsah podnítil k přemýšlení o veřejném prostoru a architektuře a aby byla pedagogům inspirací k zařazení tohoto tématu do výuky (nejen) výtvarné výchovy. Záměrem knihy a jejích autorů bylo zažehnout v našich studentech a budoucích pedagozích výtvarné výchovy nadšení pro architekturu, které by mohli dále samostatně rozvíjet ve své následné edukační praxi a podle okolností nasytit nebo vzbudit zájem o architekturu a urbanismus u všech věkových kategorií. Publikace také nechává prostor k dotvoření a přemýšlení.

Důležité pro nás je, abyste se na svět kolem nás dívali pozorněji. Stačí zvednout oči. Je to jen věc návyku. Staňte se lidmi, kteří si všímají věcí kolem, nenoří se pouze do svých myšlenek a neuzavírají se do své bubliny. Chtěly jsme vás přivést k myšlence, že je zapotřebí se architekturou, její kvalitou, funkčností i estetikou neustále zabývat a nebýt k prostředí, ve kterém žijeme, lhostejní.

Jaký je váš vztah k architektuře? Zajímejme se o příběhy přítomné v budovách, které obýváme, v ulicích, kterými jezdíme, i na chodnících, po kterých chodíme. Dívejme se kolem sebe! Stavějme společně, žijme společně!

Lucie Tikalová a Klára Zárecká

V jakém světě byste chtěli bydlet? Nakreslete si ho! Jako výchozí místo můžete použít část města, kterou dobře znáte a kterou proměníte podle vlastních představ.

Napište si seznam věcí, co se vám na fotografiích z hlediska architektonického/urbanistického řešení líbí nebo nelíbí.

POZNÁMKY

LITERATURA

BERTRAND, Yves. 1998. Soudobé teorie vzdělávání. Praha: Portál. ISBN 80-7178-216-5.

CLARKE, Tania. 2020. Children's wellbeing and their academic achievement: The dangerous discourse of 'trade offs' in education. *Theory and Research in Education*, 18(3), 263–294.

GAVORA, Peter. 2010. Úvod do pedagogického výzkumu. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložila Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.

HENDL, Jan. 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

JANATA, Michal. 2018. Urbanismus. [cit. 2021-12-27] Dostupné ze zdroje: <https://www.techlib.cz/cs/82829-urbanismus>

JANÍK, Tomáš. 2003. Akční výzkum pro učitele. Příručka pro teorii a praxi. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity Katedra pedagogiky. 23 s. Dostupné z: Rigo-rózní práce (muni.cz)

JANÍK, Tomáš. 2004. Akční výzkum jako cesta ke zkvalitňování pedagogické praxe. In: MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil ed. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-078-6. Dostupné ze zdroje: AKČNÍ VÝZKUM JAKO CESTA - PDF Free Download (adoc.pub)

KEBZA, Vladimír a Iva ŠOLCOVÁ. Well-being jako psychologický a zároveň mezi-oborově založený pojem. *Československá psychologie*. 2003, 47(4), 333-345.

KOMZÁKOVÁ, Martina. SLAVÍK, Jan. BLAŽEK, Vladimír. 2009, Umění ve službě výchově, prevenci, expresivní terapii: výzkumný záměr Učitelská profese v měnících se požadavcích na vzdělávání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. 318 s. ISBN 978-80-7290-415-0.

NEZVALOVÁ, Danuše. 2003. Akční výzkum ve škole. *Pedagogika*, roč. 53, č. 3 s. 300-308. ISSN 0031-3815.

PIVARČ, Jakub. 2021. Well-being dětí a dospívajících: psychosociální koreláty štěstí a životní spokojenosti. In: ŠVAŘÍČEK, Roman a VOŇKOVÁ, Hana (eds.). 2021. *Na cestě ke spravedlnosti ve vzdělávání: pedagogický výzkum pro lepší praxi a politiku*. Sborník příspěvků XXIX. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu. Vydalo MSD Brno pro Českou asociaci pedagogického výzkumu a Masarykovu univerzitu. 1. elektronické vydání. ISBN 978-80-7392-367-9.

Politika architektury a stavební kultury České republiky. Praha: MMR, Ústav územního rozvoje, 2014. [cit. 2021-12-20]. Dostupné ze zdroje: http://www.mmr.cz/getmedia/c8542262-1b21-442a-9fbb-cc7895ab4e19/Politika_architektury_a_stavebni_kultury_CR_verze_vlada.pdf

PRŮCHA, Jan. ŠVAŘÍČEK, Roman. 2009. Etický kodex české pedagogické vědy a výzkumu. *Pedagogická orientace*. Roč. 19. č. 2. Str. 89-105.

PRŮCHA, Jan a Roman ŠVAŘÍČEK. 2010. Etický kodex pro český pedagogický výzkum: zdůvodnění a návrh. In: *Český pedagogický výzkum v mezinárodním kontextu*. Sborník příspěvků XVII. ročníku celostátní konference ČAPV. Ostrava: Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, s. 10–16. ISBN 978-80-7318-663-0.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. 2021. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné ze zdroje: RVP_ZV_2021_word.docx (live.com)

ROESELLOVÁ, Věra. 1997. Řady a projekty ve výtvarné výchově. Praha: Sarah. 219 s. ISBN 80-902267-2-8.

SKUTIL, Martin a kol. 2011. Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Vyd. 1. Praha: Portál. 254 s. ISBN 978-80-7367-778-7.

SLAVÍK, Jan. 2014. Výzkum uměním a umění výzkumu ve výtvarné výchově. IN Uhl Skřivanová, V. Pedagogika umění – umění pedagogiky, aneb přínos oboru výtvarná výchova ke všeobecnému vzdělávání. Ústí nad Labem: UJEP.

SRBECKÁ, Gabriela. 2010. Rozvoj kompetencí studentů ve vzdělávání. Inflow: information journal [online]. 3(7) [cit. 2010-08-06]. ISSN 1802-9736.

STARÁ, Kristýna a PECHOVÁ, Zuzana. 2017. Architektura jako interdisciplinární platforma, Výtvarná výchova, Praha, PF UK, p. 46–56, 11 pages, ISSN: 1210-3691, n. 3–4, [Online], 2017.

STEHLÍKOVÁ BABYRÁDOVÁ, Hana et al. 2015. Téma – akce – výpověď: projektová metoda ve výtvarné výchově. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 183 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-4506-9.

STRAKOVÁ, Jana. 2016. Mezinárodní výzkumy výsledků vzdělávání: metodologie, přínosy, rizika a příležitosti. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7290-884-4.

STRAUSS, Anzelm a Juliet CORBINOVÁ. 1999. Základy kvalitativního výzkumu. Brno: Albert. ISBN 80-85834-60-X.

ŠOBÁŇOVÁ, Petra, Karel ŘEPA a Aleš POSPÍŠIL. 2019. Kvalita ve výtvarné výchově. Olomouc: Česká sekce INSEA. ISBN 978-80-904268-7-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman a VOŇKOVÁ, Hana (eds.). 2021. Na cestě ke spravedlnosti ve vzdělávání: pedagogický výzkum pro lepší praxi a politiku. Sborník příspěvků XXIX. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu. Vydalo MSD Brno pro Českou asociaci pedagogického výzkumu a Masarykovu univerzitu. 1. elektronické vydání. ISBN 978-80-7392-367-9. Dostupné ze zdroje: capv-2021-sborni-k-prispevku-na-cestě-ke-spravedlnosti.pdf (muni.cz)

TIKALOVÁ, Lucie. 2017. Výtvarný projev jako prostředek pedagogické komunikace: (výzkum se zaměřením na oblast komunikace ve školním prostředí) [online]. Praha [cit. 2020-12-28]. Dizertační práce. Univerzita Palackého.

VITRUVIUS POLLIO, Marcus. 2009. Deset knih o architektuře. Praha: Arista. Antická knihovna; č. 42/Rr. ISBN 978-80-86410-58-6.

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. 1999. 8, T–Ž. Vyd. 1. Praha: Diderot. ISBN 80-902723-0-4.

REJSTŘÍK

REJSTŘÍK JMENNÝ

Binkovi, bratři 52
Boudková, Kristýna 60, 90
Buonarroti, Michelangelo 80
Cerdà y Sunyer, Ildefonso 9
Dejlová, Natálie 60
Diderot, Denis 9
Gočár, Alois 50
Gočár, Josef 32, 34, 35, 40, 50, 51, 52, 53, 56, 125, 126
Hubáček, Karel 110, 111
Chagall, Marc 101
Chladovy, sestry 52
Jiřičná, Eva 118, 119
Kaplický, Jan 114, 115
Kotěra, Jan 32, 50, 105
Kupka, František 98, 105,
Loos, Adolf 8
Mondrian, Piet 105
Peška, Karel 50
Pleskot, Josef 10
Roštlapil, Václav 50
Schmoranz, Gustav 50
Stuchlík, František 50
Sucharda, Stanislav 5
Šedá, Kateřina 10
Vejdélková, Tereza 60, 72
Vinci, Leonardo da 80
Vitruvius, Marcus Pollio 9
Wagner, Otto 50
Winternitzové (bratři) 51, 56

REJSTŘÍK MÍSTNÍ

Albrechtice nad Orlicí, Základní škola 90
Bohdaneč, město 50, 52
Bohdaneč, vodojem 52
Curych, katedrála Fraumünster 99, 100, 101
Dolní Věstonice 73
Holice 51
Hradec Králové, město 5, 32, 40, 42, 43, 90
Hradec Králové, Anglo-čsl. banka (Anglobanka) 38, 39, 52
Hradec Králové, Biskupská rezidence 20, 21
Hradec Králové, dům U Špuláků 20, 21
Hradec Králové, Galerie moderního umění 18, 19, 91, 92
Hradec Králové, Muzeum východních Čech 4, 5, 105
Hradec Králové, katedrála sv. Ducha 6, 7, 98
Hradec Králové, Bono publico 16, 17, 133
Hradec Králové, Základní škola Bezručova 90
Hradec Králové, Základní škola Habrmanova 90
Hradec Králové, Základní škola SNP 90
Hradec Králové – Plotiště, Základní škola Masarykova 86, 70
Havlíčkův Brod, město 60, 62, 63, 69
Havlíčkův Brod, kostel Nanebevzetí Panny Marie 60, 63, 66, 69
Krucemburk, Bílá vila 52
Liberec, Ještěd 110, 111
Litomyšl 80, 81
Pardubice, město 49, 50, 51
Pardubice, Automatické mlýny 48, 49, 50, 51, 52, 53, 56, 57
Pardubice, dům U Jonáše 51
Pardubice, Gočárova galerie 50, 51, 52, 56
Pardubice, Grandhotel 52
Pardubice, Okresní dům 52
Pardubice, Východočeská galerie 50
Pardubice – Polabiny, Základní umělecká škola 52, 53, 54, 55
Praha, město 50
Praha, dům U Černé Matky Boží 52
Praha, Legiobanka 52
Praha, Oranžerie 118, 119
Praha, Uměleckoprůmyslová škola 50
Praha – Letná, městská část 50

Praha – Letná, Akademie výtvarných umění 50
Praha – Vršovice, kostel sv. Václava 52
Řím, Koloseum 76
Semín u Přelouče 50, 52

SEZNAM OBRÁZKŮ

1. Muzeum východních Čech v Hradci Králové, detail fasády budovy s alegorickou sochou od S. a V. Suchardových, foto Lenka Haková, 2023.
2. Katedrála sv. Ducha v Hradci Králové, detail gotické konzoly, foto Lenka Haková, 2023.
3. Bono publico v Hradci Králové, detail architektury, foto Lenka Haková, 2023.
4. Galerie moderního umění v Hradci Králové, detail fasády budovy, foto Lenka Haková, 2023.
5. Průchod mezi domem U Špuláků a Biskupskou rezidencí v Hradci Králové, foto Lenka Haková, 2023.
6. Interaktivní procházka po stopách Josefa Gočára v Hradci Králové, mapa s trasou, 2023.
7. Mapa Hradce Králové s fotografiemi sochařských realizací, koláž, žákovská práce, 2023.
8. Gymnázium J. K. Tyla, kresba v plenéru, foto Klára Zářecká, 2023.
9. Gymnázium J. K. Tyla, kresba, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2023.
10. Žáci pracující v plenéru, foto Klára Zářecká, 2023.
11. Anglobanka, Hradec Králové, detail fasády, upravená fotografie, 2022.
12. Koláž z fotografií královéhradeckých staveb, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.
13. Koláž z fotografií královéhradeckých staveb, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.
14. Koláž z fotografií královéhradeckých staveb, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.
15. Model galerie navržené Josefem Gočárem pro Hradec Králové, zdroj: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/galerie-josef-gocar-hradec-kralove.A131102_1995077_hradec-zpravy_kvi/foto [cit. 2013-11-10]
16. Návrhy urbanistického uspořádání fiktivního města, kombinovaná technika, žákov-

ské práce, foto Klára Zářecká, 2022.

17. Návrhy urbanistického uspořádání fiktivního města, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Klára Zářecká, 2022.

18. Návrh uměleckého objektu pro veřejné prostory Hradce Králové, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

19. Návrh uměleckého objektu pro veřejné prostory Hradce Králové, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

20. Návrh uspořádání fiktivního města - detail, kombinovaná technika, kolektivní žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

21. Návrh uspořádání fiktivního města – celkový náhled, kombinovaná technika, kolektivní žákovská práce, foto Klára Zářecká, 2022.

22. Návrhy domovních fasád s průsvitnými okny, papír, barevná lepicí páska, žákovské práce, foto Klára Zářecká, 2022.

23. Dětský kolektiv při práci na projektu Architektura města, foto Lukáš Laštůvka, 2022.

24. Návrhy architektury budov, modelace 3D perem, žákovské práce, foto Klára Zářecká, 2022.

25. Návrh architektury jednoduchých budov, modelace špejlemi, žákovské práce, foto Klára Zářecká, 2022.

26. Automatické mlýny v Pardubicích, architekt Josef Gočár, foto Michal Kudláček, 2023.

27. Výstava dětských komiksů a portrétů na téma Josef Gočár v Gočárově galerii v Pardubicích, žáci ZUŠ Polabiny Pardubice, foto Tereza Adolfová, 2023.

28. Výstava dětských komiksů a portrétů na téma Josef Gočár v Gočárově galerii v Pardubicích, žáci ZUŠ Polabiny Pardubice, foto Tereza Adolfová, 2023.

29. Výstava dětských komiksů a portrétů na téma Josef Gočár v Gočárově galerii v Pardubicích, žáci ZUŠ Polabiny Pardubice, foto Tereza Adolfová, 2023.

30. Automatické mlýny v Pardubicích – detail fasády, architekt Josef Gočár, foto Michal Kudláček, 2023.

31. Chrámy antického Řecka a Říma, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, prostorová tvorba a kašírování, žákovská práce (detail), autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

32. Motivační prezentace – gotika, Oprav si svůj kostel, výtvarně-didaktický projekt Moje

město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022.

33. Motivační prezentace – gotika, Oprav si svůj kostel, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022.

34. Motivační prezentace – kostel Nanebevzetí Panny Marie Havlíčkův Brod, Oprav si svůj kostel, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj <https://havlickobrodsky.denik.cz/galerie/hb2807-brodsky-kostel-zvony.html?back=847517584-1479-33&photo=4> [cit. 2022-10-23]

35. Motivační prezentace, Vytvoř kostelu novou fasádu, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.fa.cvut.cz/fakulta/ustavy/15114-ustav-pamatkove-pece/el.-skripta/obrazova-priloha-k-prednaska-pp-d2.pdf> [cit. 2022-05-17].

36. Motivační prezentace, Vytvoř kostelu novou fasádu, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.fa.cvut.cz/fakulta/ustavy/15114-ustav-pamatkove-pece/el.-skripta/obrazova-priloha-k-prednaska-pp-d2.pdf> [cit. 2022-05-17].

37. Motivační prezentace – severní rozeta katedrály Notre Dame v Paříži, Rozeta Panny Marie a Ježíše Krista, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Rozeta_%28architektura%29 [cit. 2022-05-17].

38. Rozetové okno katedrály San Rufino, autorka Gabriela Kašparová, 2023.

39. Motivační prezentace – ukázka koláže, Finalizace – tvorba koláže, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.konecnekreslim.cz/ostatni-kurzy/kolaz/> [cit. 2022-05-17].

40. Motivační prezentace – ukázka koláže, Finalizace – tvorba koláže, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.konecnekreslim.cz/ostatni-kurzy/kolaz/> [cit. 2022-05-17].

41. Motivační prezentace – ukázka koláže, Finalizace – tvorba koláže, výtvarně-didaktický projekt Moje město Havlíčkův Brod, autorka Natálie Dejlová, 2022, zdroj: <https://www.linuxexpres.cz/software/shape-collage-kolaze-z-vasich-fotografii> [cit. 2022-05-17].

42. Pravěké jeskyně, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění,

muchláz a kresba pastelem, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

43. Pravěké jeskyně, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, muchláz a kresba pastelem, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

44. Průčelí antického chrámu, skupinová práce, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, prostorová tvorba a kašírování, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

45. Průčelí antického chrámu detail, skupinová práce, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, prostorová tvorba a kašírování, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

46. Renesanční psaníčkové sgrafito, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, papírorýt, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

47. Renesanční psaníčkové sgrafito, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, papírorýt, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

48. Renesanční psaníčkové sgrafito, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, papírorýt, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

49. Renesanční psaníčkové sgrafito, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, papírorýt, žákovské práce, autorka projektu Tereza Vejdělková, foto Dominika Petrusová, 2023.

50. Motivační prezentace – Masarykova ZŠ Platiště, Hradec Králové, Naše škola v barokním stylu, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, foto Tereza Vejdělková, 2022.

51. Motivační prezentace – prvky barokní architektury, Naše škola v barokním stylu, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, foto Tereza Vejdělková, 2022.

52. Návrh průčelí základní školy, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Tereza Vejdělková, 2022.

53. Návrh průčelí základní školy, výtvarně-didaktický projekt Architektura – průřez dějinami umění, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Tereza Vejdělková, 2022.

54. Galerie moderního umění v Hradci Králové, foto Lucie Tikalová, 2023.

55. Dveře dělají dům, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

56. Dveře dělají dům, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

57. Dveře dělají dům, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

58. Dveře dělají dům, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

59. Vysněná škola, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.

60. Vysněná škola, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.

61. Dveře dělají dům, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská skupinová práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

62. Vitrážová okna katedrály Fraumünster v Zurichu, Marc Chagall, foto Lucie Tikalová, 2023.

63. Vitrážová okna katedrály Fraumünster v Zurichu, Marc Chagall, foto Lucie Tikalová, 2023.

64. Vitrážová okna katedrály Fraumünster v Zurichu, Marc Chagall, foto Lucie Tikalová, 2023.

65. Vitrážová okna katedrály Fraumünster v Zurichu, Marc Chagall, foto Lucie Tikalová, 2023.

66. Vitrážová okna katedrály Fraumünster v Zurichu, Marc Chagall, foto Lucie Tikalová, 2023.

67. Světlo pro katedrálu, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

68. Světlo pro katedrálu, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově

na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

69. Světlo pro katedrálu, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

70. Světlo pro katedrálu, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

71. Světlo pro katedrálu, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce (detail), foto Kristýna Boudková, 2020.

72. Motivační prezentace – detaily architektury, Muzeum v detailu – architektura jako abstraktní umění, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, zdroj: <https://www.istockphoto.com/cs/fotky/architektura> [cit. 2020-02-11].

73. Muzeum v detailu – architektura jako abstraktní umění, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, fotografie, žákovská práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

74.–87. Muzeum v detailu – architektura jako abstraktní umění, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, fotografie a kresba uhlím, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

88. Motivační prezentace – osobnosti architektury, Hotelový interiér, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.

89. Hotelový interiér, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

90. Hotelový interiér, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

91. Motivační prezentace – osobnosti architektury, Knihovna inspirovaná přírodou, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.

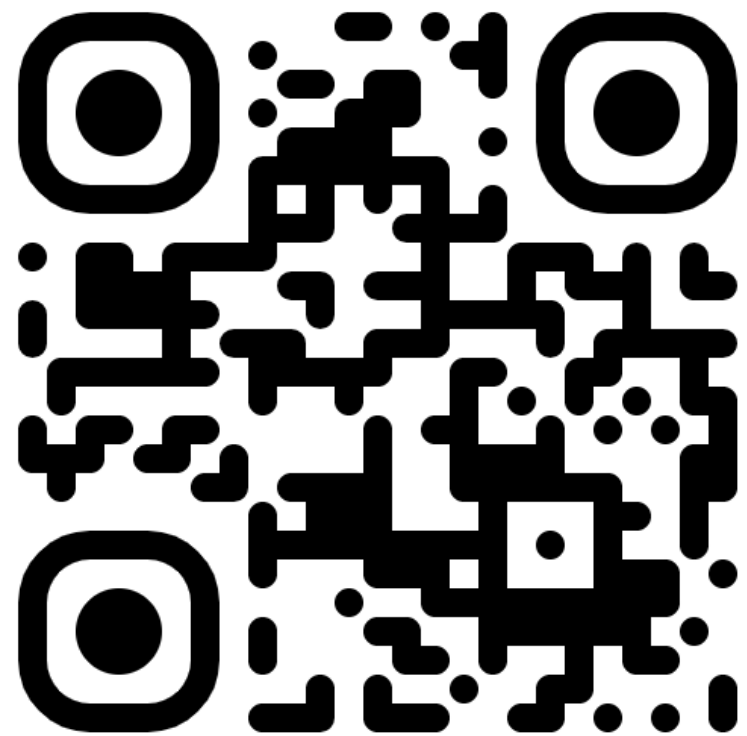
92. Knihovna inspirovaná přírodou, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, prostorová tvorba – papír, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.

93. Knihovna inspirovaná přírodou, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, prostorová tvorba – papír, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.
94. Motivační prezentace – osobnosti architektury, Od špejle po konstrukci, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.
95. Motivační prezentace – osobnosti architektury, Od špejle po konstrukci, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.
96. Od špejle po konstrukci, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, prostorová tvorba, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.
97. Od špejle po konstrukci, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, prostorová tvorba, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.
98. Motivační prezentace, Město tuší, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.
99. Motivační prezentace, Město tuší, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.
100. Město tuší, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce, foto Kristýna Boudková, 2020.
101. Motivační prezentace, Vyšívané město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.
102. Motivační prezentace – osobnosti architektury, Vyšívané město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, autorka Kristýna Boudková, 2020.
103. Vyšívané město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce a průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.
104. Vyšívané město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovské práce a průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.
105. Třídní město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na

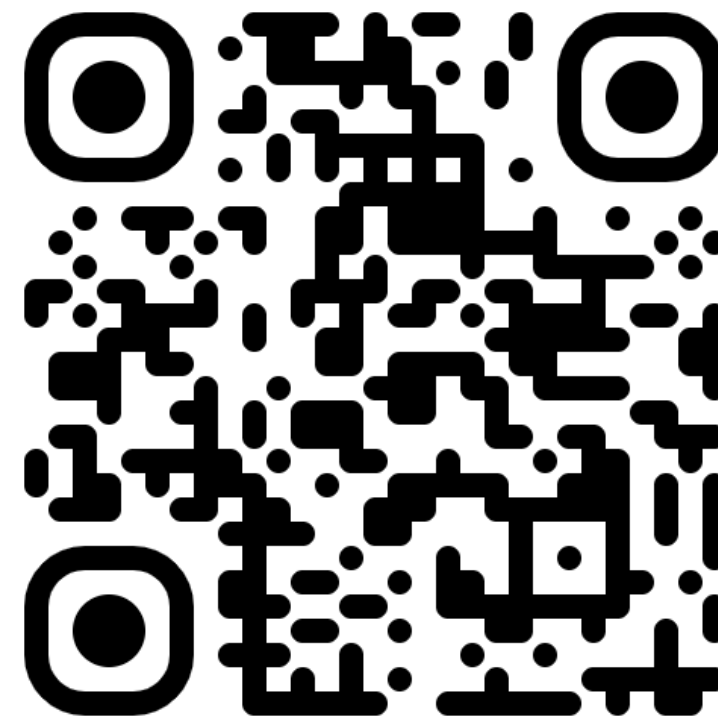
1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.
106. Třídní město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská skupinová práce a průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.
107. Třídní město, výtvarně-didaktický projekt Architektura ve výtvarné výchově na 1. stupni ZŠ, kombinovaná technika, žákovská skupinová práce a průběh tvorby, foto Kristýna Boudková, 2020.
108. Schodiště Bono Publico v Hradci Králové, foto Lenka Haková, 2022.
- 109.–115. Výsledky dotazníkového šetření Architektura ve vzdělávání. 2023

PŘÍLOHA - PŘEHLED ARCHITEKTONICKÝCH MANUÁLŮ

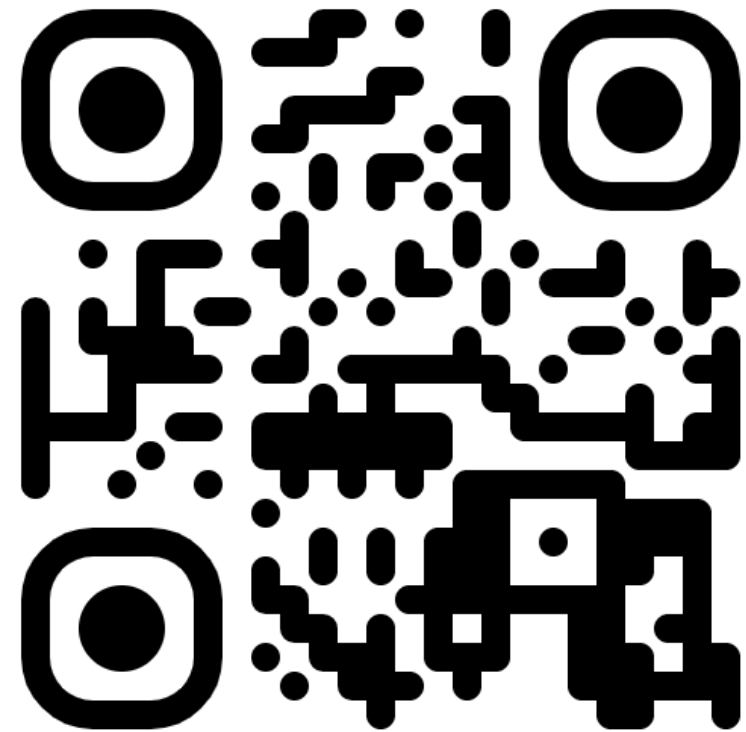
ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL OKRESU PŘEROVSKÉHO

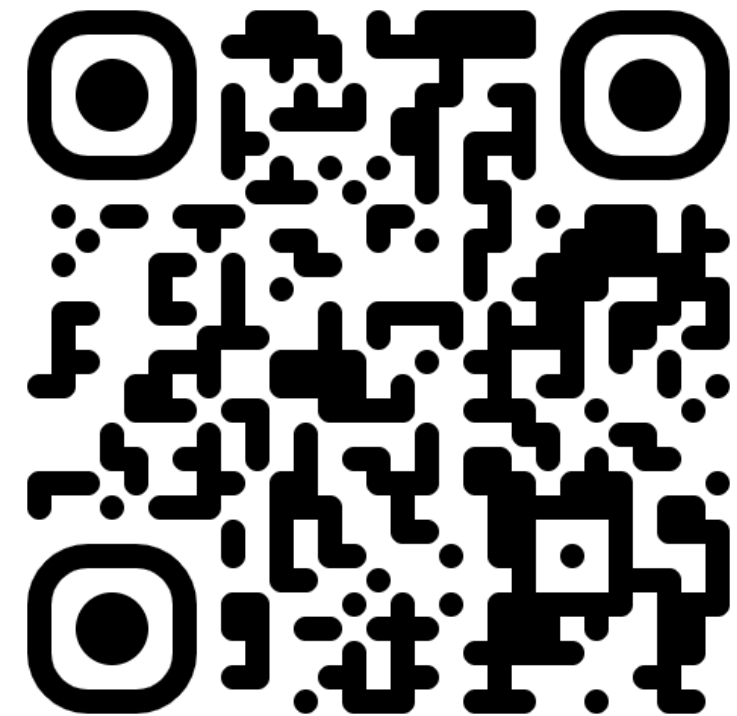
BRNĚNSKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

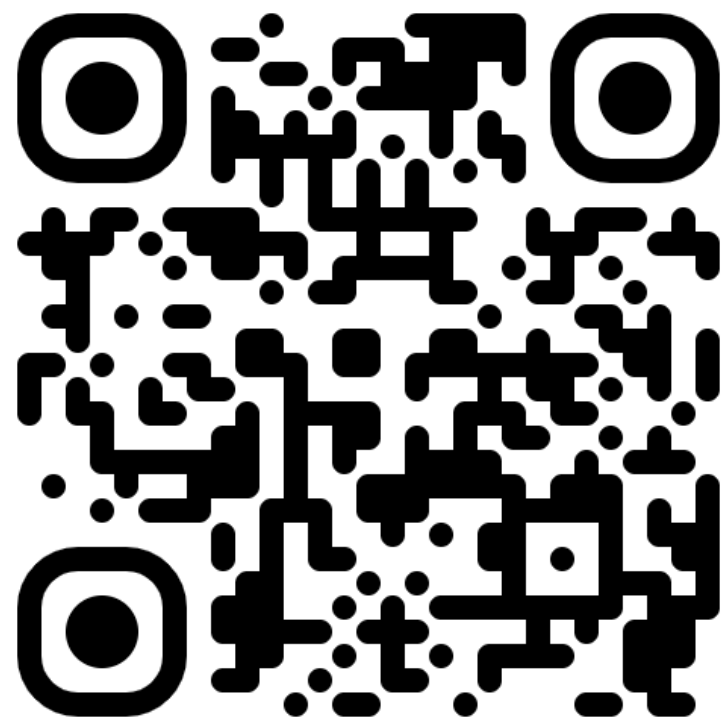
JIČÍNSKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

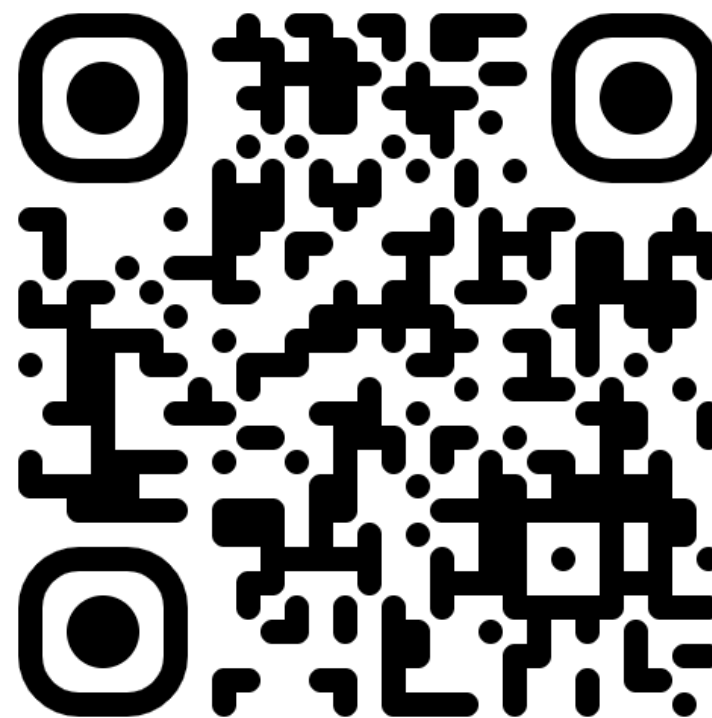
JIHLAVSKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

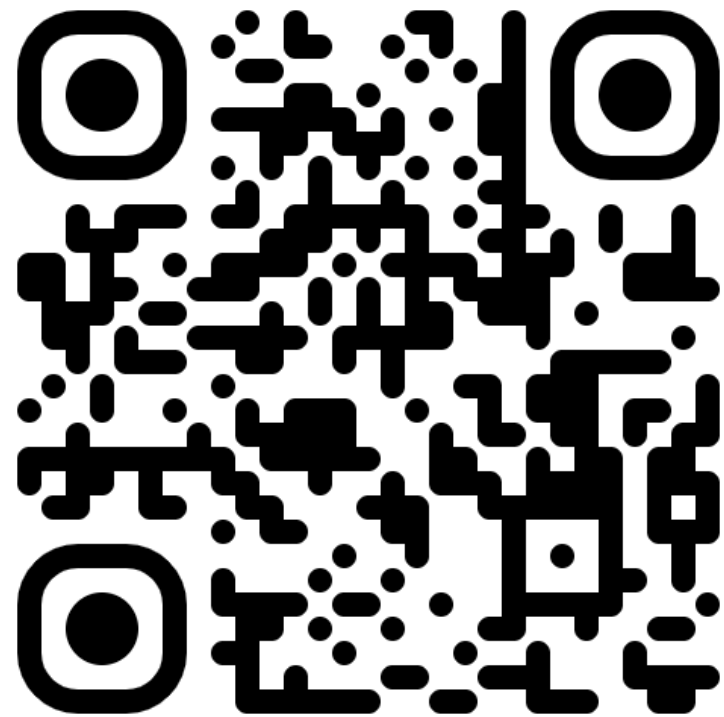
KRÁLOVÉHRADECKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

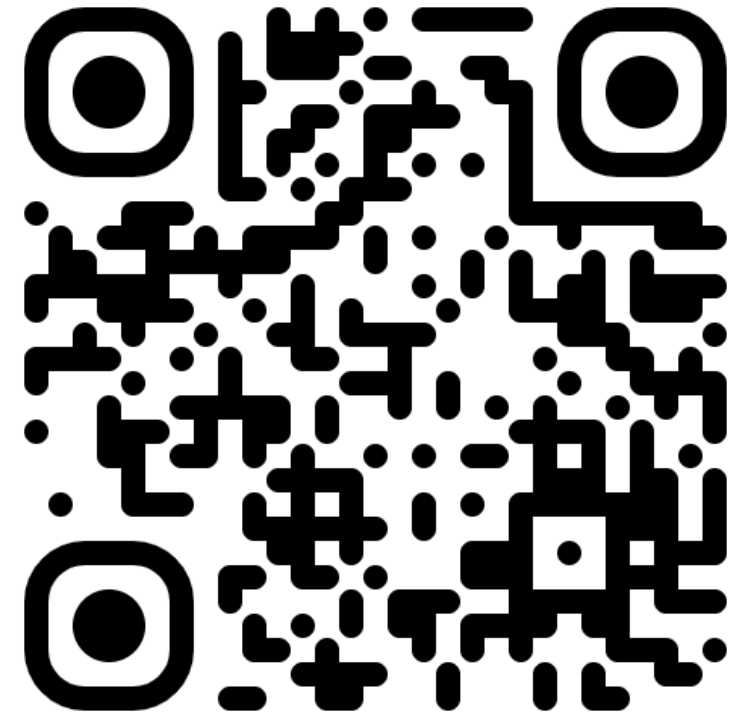
LITOMYŠLSKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

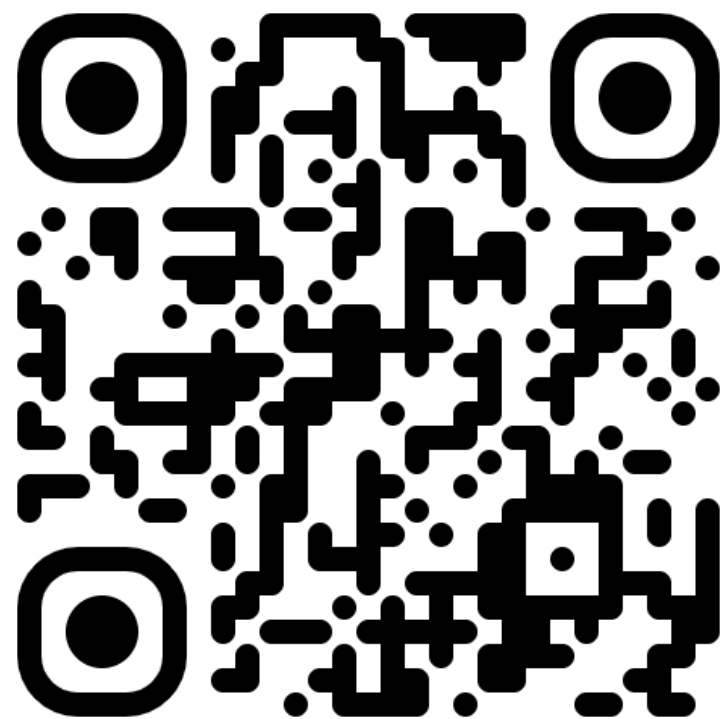
OPAVSKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

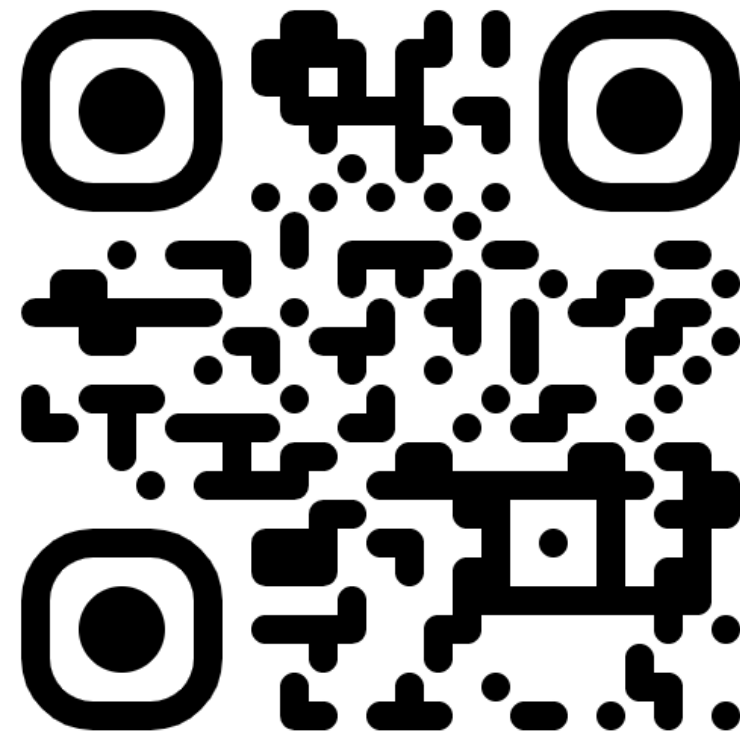
PLZEŇSKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

TIŠNOVSKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

ZLÍNSKÝ ARCHITEKTONICKÝ MANUÁL

ARCHITEKTURA

Strategie zprostředkování architektury ve výuce výtvarné výchovy

Lucie Tikalová – Klára Zářecká (eds.)

Vydalo nakladatelství Univerzity Hradec Králové, Gaudeamus

Recenzovali:

PhDr. Aleš Pospíšil, Ph.D.

Akad. mal. Gabriela Nováková, Ph.D.

Jazyková redakce: Radka Hübnerová

Grafická úprava: Gabriela Kašparová

Anglický překlad: Jana Jiroutová

Vydáno elektronicky

Hradec Králové 2023

ISBN 978-80-7435-921-7

